

דברי הכנסת

הישיבה המאתיים-ועשרים של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, י"ד בסיוון התשנ"ד (24 במאי 1994)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:01

תוכן העניינים

שאלות ותשובות	
מערכת החינוך בבאר-שבע	
הגבלות על טיולי בתי-ספר	
העדר מעקי בטיחות במסלולי טיולים	
עיכוב התקציב למדרשה לידע המקדש	
בית-ספר לכדורגל ולספורט	
מפעל הסטיפנדיות	
שאלות בעל-פה	
השוואת איסור נישואי תערובת בישראל לחקיקה גזענית	
הצעות לסדר-היום	
יום הילד בישראל	
הצעות לסדר-היום	
מימון להסעת מורות ביש"ע	
סקירת שרת התקשורת על פעולות משרדה; סקירת שרת המדע והאמנויות על פעולות משרדה	
הצעת חוק אימוץ ילדים (אימוץ בין-ארצי), התשנ"ג-1993	
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)	
הצעת חוק אימוץ ילדים (אימוץ בין-ארצי) (הוראת שעה), התשנ"ד-1994	
(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)	
הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – אימוץ בין-ארצי), התשנ"ד-1994	
(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)	
הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון) (אימוץ בין-ארצי), התשנ"ד-1994	
(קריאה ראשונה)	
הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 42) (מעשה גזענות), התשנ"ד-1994 הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 43) (מעשה גזענות), התשנ"ד-1994	
(קריאה ראשונה)	

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת.

בסדר-היום כתוב יום שני, אבל נדמה לי שזה יום שלישי. אם כן, אני מעז לומר שזה יום שלישי, י"ד בסיוון התשנ"ד, 24 במאי 1994.

אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום. ברשותכם, נמתין עוד דקה.

דוד מנע (הליכוד):

יש לי שאלות לסגן השר, אולי הוא יענה עליהן?

היו"ר ש' וייס:

אפשר. כך נעשה. סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 318, של חבר הכנסת – לא פה. אולי נעבור לשאלות רגילות.

סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאלות רגילות.

דוד מנע (הליכוד):

איך הצלתי אותו.

היו"ר ש' וייס:

אני מקווה שבעלי ההצעות לסדר-היום יודעים שיש היום הצעות לסדר-היום.

מערכת החינוך בבאר-שבע

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר החינוך והתרבות ביום ז' בסיוון התשנ"ד (17 במאי 1994):

מערכת החינוך העירונית בבאר-שבע נקלעה לקשיים רבים בגלל מצבה הכספי הקשה של עיריית באר-שבע. בתי-ספר רבים, ובהם בתי-הספר הדתיים, סובלים ממצוקות קשות, ורק רפורמה מצד משרד החינוך תביא להם את התקווה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע עדיין לא נראים בבתי-הספר בעיר כל סימנים להחלת הרפורמה שהבטיח משרדך?
2. מה נעשה עד היום במשרדך בעניין הרפורמה בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי בבאר-שבע?
3. מדוע בית-הספר הממלכתי-דתי "רמב"ם" בבאר-שבע, הגדול ביותר במחוז ו-20% מתלמידיו הם יוצאי אתיופיה, נותר היחיד בעיר ללא פרויקט יום חינוך ארוך, על אף המלצת מנהל המחוז?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. משרדנו נערך בימים אלה לתחילת ביצוע הרפורמה בבאר-שבע בשנת הלימודים התשנ"ו. כספים רבים מוקצבים להיערכות מתאימה.
2. מנכ"ל המשרד מעורב אישית בנושא ומקווה לסיימו בהצלחה בימים הקרובים.
3. פרויקט יום חינוך ארוך מופעל על-פי קריטריונים ברורים של רמת מדד הטיפול. בית-הספר "רמב"ם" מאוכלס באוכלוסייה שלא עמדה בקריטריונים, כמו בתי-ספר אחרים בעיר באר-שבע.

הגבלות על טיולי בתי-ספר

חבר הכנסת י' ביבי שאל את שר החינוך והתרבות ביום ז' בסיוון התשנ"ד (17 במאי 1994):

לאחרונה נודע לי כי ניתנה הוראה על-ידי צה"ל, ולפיה באזורים מסוימים אין לטייל. לדוגמה, לבית-ספר בתקוע לא אושרו סיורים הכוללים הליכה על חומות ירושלים העתיקה, נסיעה סביב חומות ירושלים, ביקור בחפירות הכותל, נסיעה דרך כביש הבקעה, טיול בקרנטל, עוג'ה, סרטבא, סיורים באזור תקוע, סוסיא ודרום הר-חברון.

ברצוני לשאול:

1. האם ניתנה הוראה שלא לסייר במקומות אלה?
2. אם כן – באילו אזורים ניתנה הוראה שלא לסייר?
3. האם אין החלטות אלה פוליטיות ומגמתיות, בניגוד לצרכים החינוכיים של התלמידים?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. הוראות משרד החינוך המפורטות בחוזר מנכ"ל לגבי טיולים במערכת החינוך אכן מגבילות את טיולי בתי-הספר בכניסה לתחומי יש"ע ומזרח-ירושלים.

טיולים בכותל המערבי, במוזיאון "מגדל דוד", ברובע היהודי ובכל האתרים שאליהם ניתן להיכנס דרך הכניסה המערבית של העיר מותרים.

מאחר שכביש הבקעה הינו באזור יש"ע, אסורים הטיולים בו.

3. ההחלטה לגבי אישור הטיולים ניתנה על-ידי המנחה המקצועי, שהוא משטרת ישראל. החלטה זו נתקבלה בשל המצב הביטחוני ולאחר הטבח במערת המכפלה שבחברון.

העדר מעקי בטיחות במסלולי טיולים

חבר הכנסת ד' מנע שאל את שר החינוך והתרבות ביום ז' בסיוון התשנ"ד (17 במאי 1994):

בחלק גדול ממסלולי הטיולים אין מעקי בטיחות לאורך המסלול. מדי שנה יש מעידות של מטיילים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין משרד החינוך פועל למניעת טיולים באזורים שאין בהם מעקי בטיחות?

2. מה ייעשה כדי למנוע תאונות מסוג זה?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הדור הצעיר ביצע, תשובה על שאילתא מס' 3037 של חבר הכנסת דוד מנע:

2-1. הדרישה לבניית מעקי בטיחות לאורך המסלולים מעולם לא הועלתה. במסלולים שבהם מטיילים תלמידי בתי-הספר, כאשר המסלול מחייב בניית מעקה, החברה להגנת הטבע ורשות שמורות הטבע פועלות לשם התקנת מעקה והאמצעים הבטיחותיים הנדרשים לשם כך.

בדיון שקיימתי בלשכתי העלתה רשות שמורות הטבע את הבעיה של חוסר אמצעי בטיחות. אגף הביטחון במשרדנו נרתם לסייע בסכום של 200,000 שקל לשם בניית מתקנים בטיחותיים ואמצעים נוספים הנדרשים במסלולי הטיולים.

על מנת למנוע פגיעות בנפש, משרד החינוך, התרבות והספורט נותן הסכמתו לטיולי התלמידים רק במסלולים שאושרו על-ידי אנשי מקצוע ברשות שמורות הטבע והחברה להגנת הטבע. כמו-כן הקים לאחרונה אגף הביטחון של משרד החינוך יחידת פיקוח טיולים, אשר מתפקידה לוודא שאכן תואם הטיול והיציאה נעשית עם האמצעים הבטיחותיים והביטחוניים הנדרשים על-פי הנהלים שהופצו על-ידי משרד החינוך: פנקס כיס לטיולים, ביטחון ובטיחות, וכן עיקרי הנהלים המחייבים מטייל בשטח וחוזר מנכ"ל לטיולים, ביטחון ובטיחות.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד מנע.

דוד מנע (הליכוד):

הרי השאילתא הזאת הועלתה בעקבות האסון שבו נהרגה מטיילת צעירה, נערה, באחד מהטיולים של בתי-הספר. מסתבר שיש מקומות שהם מועדים לפורענות – ראה מדבר יהודה, ואדי-קלט, אזורי הגליל, מקומות מאוד מסוכנים. ציינת שהוקצו 200,000 שקל לנושא הזה, להערכתי סכום מועט מאוד. אבל, זה לא בעדיפות גדולה של משרד החינוך והתרבות. ייתכן שיש עוד דברים חדשים או דברים חשובים יותר. אבל מאחר שמדובר פה בדיני נפשות, אני רוצה לשאול שאלה נוספת: האם יש בדעת המשרד להכין תוכנית לשנים הקרובות, תוכנית פעולה שתאמר שבתוך כך וכך שנים מכינים מעקים בכל מסלולי הטיולים של בתי-הספר, במקומות מסוכנים? כלומר, לראות תוכנית פעולה. לא בשנה זו – בשנת 1995, 1996, אבל מין פרוגרמה רב-שנתית, כדי שנוכל לומר בבטחה שהנושא הזה נפתר.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

שמחתי מאוד על השאלה הנוספת של חבר הכנסת דוד מנע, משום שזה נותן לנו את ההזדמנות החשובה להשתמש גם בכלי התקשורת האלקטרוניים כדי להביא לידיעת הציבור הרחב מידע, מעבר לתשובה עניינית שאני מחויב להשיב על השאלה.

היו"ר ש' וייס:

זה נשמע כמעט כמוזמן.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני שמח ואני חושב שמשדד החינוך, התרבות והספורט עושה מאמצים גדולים – – –

דוד מנע (הליכוד):

הוא בסדר כל עוד הוא לא מתעסק ב"בני עקיבא" במוסקבה.

היו"ר ש' וייס:

תעבור לפטרבורג.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אנחנו עושים מאמצים גדולים כדי לעודד יציאה לטיולים. אני חושב שמדינת ישראל יכולה לרשום לעצמה הישג גדול מאוד בכל מה שקשור לטיולים ולסיורים. החברה להגנת הטבע, רשות שמורות הטבע, המשרד עצמו באמצעות מינהל חברה ונוער, של"ח, באמצעות בתי-הספר, רשויות מקומיות, תנועות הנוער – אני חושב שהפעילות של טיולים במדינת ישראל, הסיורים והמחנות הם מן היפים ומן המובילים בעולם.

בכל מה שקשור בנושא הבטיחות, אנחנו עושים מאמץ גדול כדי להבטיח שבמסלולים המאושרים יהיה המינימום הנדרש על-פי כללי בטיחות שנקבעו בתיאום אתנו, עם המשטרה ועם הגורמים המטיילים.

ודאי שתמיד אפשר לבקש ולדרוש יותר. השאלה היא שלנו, האם אנחנו רוצים לעודד טיולים, האם אנחנו רוצים ליצור אווירה של טיולים, או שאנחנו רוצים ליצור אווירה של צמצום הטיולים. אני חושב שגם אתה, כמו רבים מאתנו שוחרי הטיולים, שוחרי הפעולה החשובה הזאת, בוודאי תומך בקיום הטיולים. אני חושב שמשרד החינוך לא צריך להכין תוכנית-אב לנושאים האלה, אלא זה חלק מסדר העדיפויות של המשרד, כדי שנוכל להמשיך ולעודד ולהרחיב את הטיולים במדינת ישראל.

עיכוב התקציב למדרשה לידע המקדש

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט' בסיוון התשנ"ד (19 במאי 1994):

נמסר לי כי לאחרונה עוכב התקציב המיועד למדרשה לידע המקדש, וזאת על-פי הוראה שלך.

לאחרונה התבטא סגן, שבכוונתו להפסיק תקציבים לשיבת "עטרת כוהנים", ל"בני עקיבא" ולחב"ד, שהם או ראשיהם ידועים כמתנגדים לדרכה המדינית של הממשלה.

ברצוני לשאול:

1. מה היא הסיבה לעיכוב התקציב למדרשה?

2. מה היא המדיניות שלפיה משרד החינוך מקצץ או שוקל לקצץ תקציבים לגופים הנ"ל?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. על-פי הוראתי, הנחה המנכ"ל את הוועדות הדנות בבקשות התמיכות ממשרד החינוך כי הפעלת המבחנים לחלוקת כספי תמיכות צריך שתיעשה בכפיפות למטרות חוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953, ובהתאמה לערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

הכפיפות למטרות חוק חינוך ממלכתי וההתאמה לערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית חלים מכלל על כל המוסדות מבקשי התמיכות. ההוראה שנתתי היא כללית ולא היתה אלא בבחינת הבהרת המצב המשפטי הקיים גם למי שאינם משפטנים וייתכן שאינם מודעים לו.

מכוח הוראה זו מנועה המדרשה לידע המקדש מלקבל תמיכה ממשרד החינוך והתרבות. אין משמעות הדבר, כמובן, שהוראת ידע המקדש או כלי המקדש אסורים ללימוד או נוגדים את ערכיה של מדינת ישראל, אלא שמוסד זה פועל ומלמד דברים אלה באופן ועל-פי ערכים הנוגדים את הערכים האמורים.

התקציבים לגופים האחרים המוזכרים בשאלתא לא קוצצו.

היו"ר ש' וייס:

סגן השר ישיב על שאלתא מס' 3075. זו שאלתא אחרונה לחבר הכנסת. הוא ברח, בדיוק כשהגיע תורו. חבר הכנסת רון נחמן, בדיוק כשהגיע תורך אתה נעלם לי. ובכן, השאלתא לא לפרוטוקול. אתה רואה, מזל שהייתי מורה שלך, ואני מתחשב.

בית-ספר לכדורגל ולספורט

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט' בסיוון התשנ"ד (19 במאי 1994):

יש בתי-ספר לאמנות, לפיסול, למשחק והפקה, לנגרות (טכנאות עץ), לעיצוב שיער (ספרות) ולדוגמנות.

ברצוני לשאול:

1. האם נשקל להקים בית-ספר לכדורגל ולספורט?
2. לאיזו מסגרת לימודים אחרת יכול כיום להצטרף נוער שנשר מבתי-הספר?
3. מדוע לא יהיה ניתן לגשת לבחינות בגרות על לימודי הכדורגל והספורט?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

1. כיום קיימות במערכת החינוך כיתות ספורט בחטיבות הביניים ומגמות לבגרות ספורט בחטיבה העליונה. כיתות ומגמות אלה מתקיימות בכ-70 בתי-ספר.
2. מערכת החינוך העל-יסודית מגוונת מאוד – מבתי-ספר תיכוניים עיוניים ו/או טכנולוגיים המגישים את תלמידיהם לבגרות ועד לבתי-הספר או למגמות שבהם התלמידים מתמחים בנושאים מקצועיים שונים ועושים בגרות חלקית או כלל לא ניגשים לבחינות בגרות.

הספורט מהווה בבתי-ספר נושא משלים או נושא העשרה ואיננו בחזקת מקצוע.

3. תלמידים רשאים לבחור בעבודת גמר בנושא מתוך החינוך הגופני והספורט, המזכה אותם ביחידות לבגרות, או להצטרף למגמת בגרות בחינוך הגופני ובספורט, אשר מזכה את העומדים בדרישות הלימודיות בשלוש או בארבע יחידות לבגרות.

אנו מגבשים תוכנית שתאפשר לתלמידים המתמחים בספורט לצבור חמש יחידות לימוד לבגרות.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני סגן השר, אם יוקם בית-ספר כנ"ל באופן פרטי, האם יזכה אותו בית-ספר בהכרת משרד החינוך? מה יהיה דינה של הבחינה, אם תהיה שם בחינת בגרות, ומה עושה המשרד כדי לספק אותם מורים לבתי-ספר מסוג זה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

התשובה תהיה תשובה קצרה. קודם כול, אנחנו עושים היום שתי פעולות חדשות בתוך מערכת החינוך. אתה יודע שהקמנו את ההתאחדות לספורט בבתי-הספר כדי לעודד את פעילות הספורט וכדי לעסוק בהרחבת פעילות הספורט ומגמות הספורט, בעיקר לתלמידים מחוננים בתחום זה. פתחנו שתי פנימיות יום, אחת בדרום, בשער-הנגב, אחת בצפון, בעמק-הירדן, ופנימייה נוספת במכון-וינגייט, שם אנחנו קולטים ילדים באותן מגמות שאנחנו רוצים לעודד.

כמו שאמרתי, אנחנו מפתחים כיתות ספורט בבתי-הספר, ובלא מעט מבתי-הספר, בחטיבה העליונה, המגמה הזאת הפכה להיות אחת המגמות המרכזיות.

השאלה לגבי בתי-ספר פרטיים – אתה יודע שכמעט אין במדינת ישראל בתי-ספר פרטיים. אפשר לספור אותם על אצבעות יד אחת. בוודאי גם בבתי-הספר האלה, שנמצאים בפיקוח של משרד החינוך והתרבות, אנחנו מעודדים ונעודד גם בעתיד פתיחת מגמה כזאת. אין שום סיבה שלא נסייע ולא נעודד כל תלמיד בישראל בהתאם לקריטריונים.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן שר החינוך.

מפעל הסטיפנדיות

חבר הכנסת א' גמליאל שאל את שר החינוך והתרבות ביום ט' בסיוון התשנ"ד (19 במאי 1994):

במשרד החינוך והתרבות מתקיים מפעל הסטיפנדיות, המשותף למשרד ולסוכנות.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא תקציבו השנתי והיכן הוא רשום בתקציב משרדך?
2. מי נהנה ממפעל זה בשנתיים האחרונות ועל-פי אילו קריטריונים?
3. מה הוא חלקה של הסוכנות בפרויקט זה?
4. מי קובע את מהות המפעל, נהליו והנהלים ממנו?

תשובת סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בשנת 1993 היה התקציב 9,567,000 ש"ח. חלקו של משרד החינוך כ-72%, רשום בתקנות: 271141, 271143, 271147 ו-271151.
2. תלמידים נזקקים בבתי-ספר יסודיים ועל-יסודיים – רשמיים – תלמידי י"ג-י"ד מקצועי וסמינרים, תלמידי בתי-ספר לאמנות ולמוסיקה – ממקורות מיועדים – וכן סטודנטים – ממקורות מיועדים – לפי הקריטריונים הבאים:

המפעל מקבל ממשד החינוך רשימות של בתי-ספר הכוללות נתונים גם על מספר התלמידים ועל הפרופיל הכלכלי-החברתי – 60% ט"ט – טעוני טיפוח – של בתי-הספר, רמת גיל וסוג בית-הספר – רגיל, מיוחד, מקיף, מקצועי, מרכז חינוך וכו'.

לאחר עיבוד הנתונים – ובמסגרת תקציבו – נקבע מפתח הקצאות לפי סוגי בתי-הספר. המפתח מחושב לפי היחס של ההוצאה לתלמיד המוטלת על ההורים לצרכים האישיים – ספרים, טיולים, כלים ומכשירים, דמי בחינות בגרות וכו'.

הסכום המוקצב לבתי-הספר הוא המכפלה של מפתח ההקצאה – לפי הסוג כאמור – במספר התלמידים ט"ט.

המפעל מודיע, כשבועיים לפני פתיחת שנת הלימודים, על הסכום שהוא יכול להקציב לתלמידים הנזקקים בבית-הספר ומנחה את בתי-הספר בדבר ההפעלה. עיקרי ההנחיות הם:

רשימת התלמידים הנזקקים נקבעת על-ידי ועדת מלגות פנימית של בית-הספר, המורכבת לפחות משלושה בעלי תפקידים המכירים את הרקע הכלכלי והמשפחתי של התלמידים.

הוועדה קובעת גם את גובה המלגה לכל תלמיד, בגבולות סכום מזערי וסכום מרבי הנקבעים על-ידי המפעל.

3. 272,260 ש"ח, כ-3%, שהם פירות של קרנות קרן החינוך לישראל לשנת 1993.

4. מועצת המנהלים, עשרה במספר, של המפעל, המורכבת מנציגי משרד החינוך, הסוכנות ומשרד האוצר.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

עכשיו ישוב סגן השר למקומו, ומשם הוא ישיב על שאלתא בעל-פה.

חבר הכנסת יצחק לוי, חברים יקרים, רצינו לפתוח בשעה 16:00 אתכם, אלא שאיחרתם בדקה או בשתיים ולכן עשינו שינוי. מייד נשוב לנושא הראשון המרכזי בסדר-היום.

סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 318, של חבר הכנסת אבנר חי שאקי, בנושא: השוואת איסור נישואי תערובת בישראל לחקיקה גזענית. חבר הכנסת שאקי, בבקשה.

קודם הזכרתי את העובדה שחבר הכנסת רון נחמן היה תלמיד שלי, אז חבר הכנסת שאקי היה המורה שלי בפקולטה למשפטים. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

איך אפשר להירשם להיות התלמיד שלך?

היו"ר ש' וייס:

כבר אי-אפשר. אני הפסקתי ללמד. אתה מעסיק אותי כל כך הרבה שאני לא יכול ללמד יותר. בבקשה.

השוואת איסור נישואי תערובת בישראל לחקיקה גזענית

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, חברי הכנסת, בחוברת שהוצאה על-ידי משרד החינוך והתרבות, "בעקבות הטבח בחברון", זה השם שלה – היא הוצאה על-ידי המינהל הפדגוגי, השירות הפסיכולוגי-הייעוצי, המזכירות הפדגוגית, היחידה לחינוך לדמוקרטיה ולדו-קיום, ועל-ידי היחידה ששמה מינהל חברה ונוער – באותה חוברת הובא איסור נישואי התערובת בישראל כביטוי לגזענות, של הרב כהנא, ונעשתה הקבלה בינו לבין חוקי הגזע הנאציים.

ברצוני לשאול:

1. כלום אין השוואה זו פוגעת בתורת ישראל, האוסרת נישואי תערובת תכלית האיסור?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שאקי, רק מה שכתוב בשאילתא. יהיו לך אחר כך שתי דקות, שם תשבץ את כל יתר הפנינים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

תודה.

2. כיצד הובא הדבר כביטוי לגזענות, חלילה?

3. מה בדעתך לעשות בנדון?

היו"ר ש' וייס:

אדוני סגן השר, תשובתך.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

1. ההשוואה הופיעה במסגרת חוברת אשר עסקה בגינוי הטבח בחברון. ההשוואה נערכה בשנת 1985 על-ידי חבר הכנסת מיכאל איתן והוצגה על-ידו קבל עם ועדה בכנסת. לפיכך אין בה כל חידוש.

2. ההשוואה נערכה במטרה להראות את הדמיון שבין חוקים שהציע כהנא, המצוטטים במסמך, לבין חוקים נאציים.

3. ההשוואה עוסקת במגוון רחב של תחומי חיים, לא רק באיסור נישואי תערובת. לכן אין בה משום פגיעה או כוונה לפגיעה, אלא ברור שמדובר ברשימה שלמה שעניינה חוקים גזעניים.

גם נוסח החוק כפי שמנוסח על-ידי כהנא מרמז על גזענות ולא על עניין עקרוני.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שאקי. אחריו – חבר הכנסת דוד מנע, ואחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד.

חבר הכנסת יצחק לוי מאותה סיעה, אז יש יתרון לאחרים. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני סגן השר, הדבר מדהים אותי. לא חשוב לי מי היה הראשון, גם אם זה היה חבר כנסת אחר. הוא טעה, משרד החינוך והתרבות טעה. כל אדם עלי אדמות יימצא טועה אם יעז לייחס לתורת ישראל גזענות, חלילה. תורת ישראל היא הראשונה בהיסטוריה האנושית שלימדה כי בצלם אלוהים ברא את האדם. היא לימדה את זכויות האדם, היא לימדה מהו כבוד אדם, היא לימדה את שוויון האדם, היא לימדה את חירות האדם. כאשר תורת ישראל אמרה: לא תתחתן בם, בתך לא תיתן לבנו ובנותיו בלבד, משום האיסור לשאת ולהינשא מחוץ ליהדות, מסיבות שהתורה מציינת במקום. איסור זה הוא ששמר יותר מכול על אחדותו, ייחודו ושלמותו הרוחנית-הדתית של עמנו, בכל הדורות.

אין ספק כי איסור נישואי התערובת החזיק את עם ישראל בגולה במשך כל הדורות, והוא יחזיק אותו עד סוף כל הדורות, כמצוות ה'. כיצד עולה על הדעת לייחס להוראה תורתית מובהקת, הידועה מאז מתן תורה, מלפני 3,306 שנים בדיוק, כוונה של גזענות, חלילה, תוכן של גזענות, רצון לגזענות, כשכל מושג הגזע עומד בסתירה מובהקת, מוחלטת, לתורת הכבוד האנושי וזכויות האדם של תורת ישראל? אני מבקש כי תופסק הפצתה של חוברת זו, המחללת את כבוד התורה ואת שם ה' על-ידי גילוי בורות מדהימה, שאינה מתאימה בשום פנים למשרד החינוך והתרבות.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה, חבר הכנסת דוד מנע, דקה, וחבר הכנסת יוסף בא-גד, דקה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני סגן השר, שמעתי את התשובה שלך על השאלתא שהגיש חבר הכנסת שאקי. אני רוצה לומר לך ולציין, ראשית, אני מסכים עם מה שאמר פרופסור שאקי בנושא של נישואי תערובת ותורת ישראל, ואין לזה שום קשר לכל נושא הגזענות. אבל אני מציע שחוקי הגזע ומה שדיברנו על חוקים והשוואתם לתקופת הנאצים, בוא נשאיר את זה. תקופת הנאצים היא תקופת זוועה שלא היתה כמותה בהיסטוריה, ובואו לא נקביל שום דבר של אז להיום, לא לחוקי הגזע ולא לגזענות.

לך, אדוני היושב-ראש, אם כבר הזכרת את היותך תלמידו של פרופסור שאקי, היית גם פרופסור שלי בפקולטה למשפטים באוניברסיטת תל-אביב.

היו"ר ש' וייס:

ברצינות? שיגעון. אנחנו עושים פה פגישת מחזור.

חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן השר, יש רושם שבעקבות ריצת האמוק לשלום, משרד החינוך חדל להיות משרד של קונסנסוס לאומי לכל ילדי ישראל – אלא משרד שעוסק במה שהוא מבין כגזענות ומשלב את הפוליטיקה במשרד החינוך.

ברצוני לשאול: האם יש איזו צנזורה על חוברות שיוצאות, כי למשל אני שאלתי שאילתא על חוברת "סטודיו" מגעילה שיצאה, וודאי תענו לי על השאילתא. האם יש ביקורת או צנזורה – מי בודק את הדברים, מי מאשר, וכיצד אפשר למנוע סטיות שמאלניות במשרד החינוך?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני סגן השר, תשובה אחת על כל שלוש השאלות.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני חושב שכל השאלות מחייבות תשובה אחת. האמת היא שהתשובה מאוד קשה. אני רוצה פה להבהיר: משרד החינוך, התרבות והספורט עושה כל מאמץ כדי לשמור על הקונסנסוס, כדי להבטיח את הזכויות לכלל ילדי ישראל, אם הם יהודים, אם הם מוסלמים ואם הם נוצרים. ודאי שכל ניסיון לפגוע בדת או בילד, והיום הוא יום הילד, מחייב אותנו לעשות כל מאמץ כדי לשמור את כללי ישראל ולהבטיח את השמירה עליהם. ודאי שאנחנו כמדינת חוק צריכים לעשות הכול.

אני רוצה לומר, שמאיר כהנא לא התייחס לנישואי תערובת כאל ציווי דתי, אלא כאל עניין שראוי לשנות אותו למאסר בכלא. בכך הוא דומה למעשה לכל מה שאנחנו אומרים, וכואב לנו לפעמים כשמזכירים את חוקי נירנברג.

אני חושב שהשאילתא של חבר הכנסת שאקי, סגן שר החינוך לשעבר, היתה במקומה. לכן הבהרנו ונתנו את הדוגמה של לפני שנים מספר.

אני מקווה שבתשובה קצרה זו נסתפק ולא נרחיב, משום שזה מה שחשוב.

היו"ר ש' וייס:

תודה. סגן שר החינוך, אבל לעומת זאת שר הדתות לשעבר.

יוסף בא-גד (מולדת):

ובתנאי שלא תעשו עוד השוואה לחוקי נירנברג.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, תשמור את האנרגיה להמשך. יש היום המשך מתמשך.

הצעות לסדר-היום

יום הילד בישראל

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום מס' 4094, 4095, 4096 ו-4097, המוקדשות היום ליום הילד בישראל. אנחנו הקדשנו את היום כולו לאירועים אחדים הקשורים ליום הילד. הכנסת היא, בין היתר, גם מין ועד הורים של כל הילדים של אזרחי ישראל, יהודים וערבים, והיא מרבה לעסוק בחקיקה ובטיפול, באמצעות חקיקה ובדרכים פרלמנטריות אחרות, בנושאים הקשורים לגורלם ולחיייהם של הילדים במדינת ישראל.

אני רוצה לברך את חבר הכנסת יצחק לוי, שהפך מעין מוביל טבעי של הנושא הזה כאן בבית, ויחד אתו חברת הכנסת גוז'נסקי, חברת הכנסת לימור לבנת, חבר הכנסת אברהם בורג וחברי כנסת אחרים, ובכנסת הקודמת חבר הכנסת צוקר ועוד קבוצת חברי כנסת. אתם עושים מלאכה חשובה מאוד.

בין היתר, אירחנו היום גם את מועצות התלמידים, שהשתתפו בישיבות של ועדות. גם לי היתה הזכות לפגוש אותם ולשוחח אתם. אני מקווה שהענקנו להם חוויה קצת יותר מורכבת וקצת יותר מגוונת, שמתארת את הכנסת.

יש לנו כאן אורחות מעמותת "יד לאדם", שהתארחו גם בלשכתי. זו אחת העמותות שעוסקות גם כן בנושאים מאוד אנושיים בחברה הישראלית, וגם הן אורחות שלנו היום. תבורכו על המפעל שלכן.

אם כן, נפתח את הדיון המוקדש ליום הילד. הראשון שיעלה הצעה לסדר-היום יהיה חבר הכנסת יצחק לוי. אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. כל אחד במסגרת שבע דקות. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר החינוך, התרבות והספורט, ראשית אני רוצה להודות לך באופן אישי על כל העזרה, ולא רק העזרה אלא גם היוזמה, על הסיוע הרב והרצון טוב שהקדשת היום לציון יום הילד בכנסת. כפי שאמרת, קבוצה של הילדים היו אתנו מהבוקר והשתתפו בפעילויות שונות של הכנסת. ודאי שברכתך והסיוע שנתת היו חשובים מאוד להצלחת היום.

רבותי חברי הכנסת, מדי שנה אנחנו מנסים להעלות ביום הילד גם הרהורים, אולי כלליים יותר, לגבי מעמד הילד בישראל, מעין חשבון נפש שאנחנו עושים לעצמנו, אבל גם מנסים לגעת בכמה נקודות שנראות לנו דורשות שיפור או תיקון.

הילדים הם אוכלוסייה חלשה, הם אוכלוסייה נשלטת. אנו המבוגרים מחליטים עבורם, מנציבים להם את תוכניות הלימודים, מטפלים בהם, מקציבים להם תקציבים. בעצם בידינו ליצור ילדים מחונכים, ילדים שלמחרת היום יהיו אזרחים נאמנים למדינת ישראל, לעמם, לארצם, לתורתם. ולעומת זאת, בידינו גם ליצור דור של אזרחים ברמה נמוכה יותר, עם פגעים, עם נגעים, עם הרגלים לא טובים וכדומה. בסופו של דבר, הדבר תלוי בנו המבוגרים, תלוי בנו ההורים, תלוי בנו המחנכים, תלוי בנו המחוקקים ותלוי בנו המבצעים.

המשנה במסכת אבות נותנת לבוש ציורי לאותו רעיון. באבות פרק ד' משנה י"ט התנא אלישע בן אבויה אומר: הלומד ילד למה הוא דומה – "הלומד" הכוונה למלמד – לדין כתובה על נייר חדש. והלומד זקן למה הוא דומה? לדין כתובה על נייר מחוק. ראו איזה משל נפלא יש במשנה. כל ילד נייר חדש, ותלוי באיזו דיו כותבים עליו, ותלוי מה כותבים עליו, ותלוי איך אנחנו שומרים על הנייר החדש הזה.

אני רוצה לומר כאן, רבותי חברי הכנסת ואדוני סגן השר, שהמשנה מדברת על כל ילד, בין שהילד נראה חכם יותר ובין שהילד נראה חכם פחות, בין שהילד נורמלי מבחינה גופנית ובין שהילד מפגר או נכה, אם יש לו מום כזה או מום אחר. כל ילד הוא ילד בפני עצמו, וכל ילד הוא נייר חדש בפני עצמו, ועם כל ילד ניתן להגיע להישגים וניתן לעשות אותו לאזרח שווה זכויות, אזרח המחזיק את עצמו, אזרח שיש לו תוכן בחיים. כל הדבר הזה תלוי בנו.

כאשר אנחנו רוצים לבחון את עצמנו, אנחנו צריכים להסתכל על הילדים: מה קורה לילדים היום, האם הילדים הם כמו שאנחנו רוצים לראות את כל אוכלוסיית הילדים, או שיש אתם בעיות אלו ואלו. זה בעצם הראי של החברה. הראי האמיתי של החברה איננו הטיפול במבוגרים, הטיפול בחזקים, אלא הטיפול בילדים.

אינני רוצה להתחיל לפרט כאן מספרים. אנחנו הרי מתמודדים כל היום עם מספרים וסטטיסטיקות בכנסת ובוועדותיה ובמקומות אחרים. אני לא רוצה להזכיר את הנתונים האחרונים על שיעור העוברים בחינות בגרות. אני לא יודע כלל אם בחינות הבגרות הן מודל כללי לאזרח טוב או לאזרח לא טוב. זו שאלה בפני עצמה. אבל ברור לי שהשכלה היא גורם מרכזי מאוד בעיצובו של אזרח טוב. ומדינת ישראל צריכה בראש ובראשונה לדאוג להענקת השכלה לכל ילדי ישראל, יהודים וערבים, לילדי ישראל מכל השכבות. וככל שאנשים יקבלו יותר השכלה, כך ייראה הדור הבא שלנו טוב יותר, כך יהיה הדור הבא שלנו מוצלח יותר מכל הבחינות.

נקודת המוצא שלי, אדוני סגן השר, היא שההנחה שהנחתי קודם מקובלת עליך, מקובלת על המשרד, מקובלת על כולנו: יש צורך ויש מקום לטפל בכל ילד, יהא מצבו אשר יהא. אנחנו לא נבדיל בין ילד לילד.

ומכאן אני רוצה לנסות להיות לפה לאוכלוסיית ילדים די גדולה במדינת ישראל, אשר אין לה פה להשמיע את קולה. היום נפגשנו עם מועצות נוער ומועצות תלמידים. מועצות נוער ומועצות תלמידים מורכבות מילדים מגובשים, שיודעים להשמיע את מה שהם רוצים להשמיע, שיודעים לטעון את מה שהם רוצים לטעון, גם להם יש טענות, וגם מפיהם שמענו דברים שצריך לשפר אותם, ובוודאי נצטרך לשפר את הדברים ששמענו היום.

אני רוצה להתמקד יותר באוכלוסייה שאיננה מיוצגת באותן מועצות נוער, שאיננה מיוצגת באותן מועצות תלמידים. אני חוזר ואומר שאני מדבר על אוכלוסייה שאין לה פה להשמיע את קולה. אני רוצה לומר לסגן השר, שאני מודע לתוספת התקציב שנתנה ממשלת ישראל לחינוך. אני יודע שממשלת ישראל עשתה מאמץ בעניין הזה, ואני רק מקווה שהכסף מנוצל כראוי ובאמת נראה תוצאות. אבל הממשלה, ואני לא מדבר רק על הממשלה הזאת, אלא, לצערי הרב, אדוני היושב-ראש, אני מדבר גם על ממשלות אחרות, אינה נותנת די את דעתה על אותן אוכלוסיות חלשות שאין יכולות לטעון את טענתן. וגם האוכלוסיות האלה הן ניירות חדשים, וגם אליהן צריך להתייחס באותה מידה.

אני מתכוון בראש ובראשונה ליישום חוק חינוך מיוחד. ממשלת ישראל זו וממשלת ישראל הקודמת, וממשלת ישראל שלפני הקודמת, לא מצאו לנכון ליישם את חוק החינוך המיוחד במלואו. כמה ניסיונות אנחנו עושים כדי לשכנע שר אוצר אחרי שר אוצר להגשים את חוק החינוך המיוחד אשר חוקק בבית הזה; כמה פעמים אנחנו הולכים ומשתדלים אצל שרי החינוך שיקציבו עוד מעט כסף עוד לכמה בתי-ספר, עוד לכמה כיתות של חינוך מיוחד. והדבר קשה מאוד, אדוני היושב-ראש, והמאמצים גדולים.

כיוון שאני שומע שהשעון כבר צלצל, אני רוצה להזכיר עוד את אוכלוסיית המפגרים – – –

היו"ר ש' וייס:

על כל פועלך בתחום הזה אתה מקבל סבסוד של עוד שלוש דקות.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה רבה.

אני רוצה להזכיר את אוכלוסיית הילדים המפגרים והילדים הנכים, אשר, לצערי הרב, אינם זוכים למה שהם צריכים לזכות. אין היום חינוך נאות וגם לא טיפול נאות בילדים מפגרים ובילדים נכים. אני רוצה להזכיר כאן את ילדי תסמונת דאון ואת הילדים האוטיסטים. כל הילדים האלה הם אוכלוסיות שזועקות בשקט, שזועקות בדממה, שמתחננות בפני ממשלת ישראל ומבקשות: בואו, טפלו בנו, הכירו בנו כבאזרחים שווים זכויות, כמו כל התלמידים.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים בנקודה אחת נוספת – – –

היו"ר ש' וייס:

ברחמנות, כי סגן השר ממחר; אם הוא יאמר לך אחר כך לאן, אתה תבין אותו.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני רוצה לסיים בנקודה אחת נוספת. הכנסת עוסקת הרבה מאוד בנושא זכויות האזרח ובנושא זכויות האדם. בשנים האחרונות חוקקו חוקי יסוד, יש ניסיון לחוקק חוקי יסוד אחרים. אין שום חוק, אדוני סגן השר, שמעגן את זכויות הילד.

אני מצפה ממשד החינוך והתרבות שיביא בפני הכנסת חוק שיעגן את זכויותיו של הילד. אני כבר לא מדבר רק על זכויות הילד להמרות את פי הוריו. אני חושב שבעניין זה אין לו כמעט זכויות. הוא צריך לעשות את הדברים בהסכמה, אם כי יכול שתהיה לו דעה.

אני שואל: מה זכויות הילד במדינת ישראל? מה מגיע לילד במדינת ישראל? אנחנו מדברים על זכויות רבות. האם מגיע לו חינוך, ומה הוא החינוך שמגיע לו? אם מגיע לו חינוך חנים, מדוע הוא משלם? מה מגיע לילד מפגר? מה מגיע לילד נכה? מה הן זכויותיו? מה הן זכויותיו של הילד בתחום המשפטי? מה הן זכויותיו בתחום החינוכי, בתחום החברתי?

חסר לנו חוק-יסוד: זכויות הילד. אני מבקש ואני פונה לסגן שר החינוך והתרבות ומבקש ממנו להביא את הבקשה הזאת בפני השר, בפני הנהלת המשרד, גם בפני עצמו, כדי שממשלת ישראל תביא בפנינו הצעה כזאת.

אני רוצה לסיים בתודה לכמה ארגונים שסייעו לנו לארגן את יום הילד – מועצות התלמידים של הנוער, מינהל החברה והנוער במשרד החינוך והתרבות, מרכז תרבות עמים לנוער והמועצה הלאומית לשלום הילד, שסייעה לנו רבות.

אני מקווה שנוכל, בעזרת השם, לציין בכל שנה לשנה ביום הילד התקדמות, וכל שהילדים שלנו יהיו מטופלים יותר, משכילים יותר, יודעים יותר, אהובים יותר, הרי שמדינת ישראל תצטיין במוסריות גבוהה יותר. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יצחק לוי. אני מזמינה את חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אחריה – חברת הכנסת לימור לבנת.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אדוני סגן השר, אני חושבת שטוב עושה הכנסת שלקראת 1 ביוני, שהוא יום הילד הבין-לאומי, ולרגל חודש הילד, היא מקיימת כאן דיון. אני מקווה שזו אכן תהיה מסורת.

כקודמי, חבר הכנסת יצחק לוי, אני חושבת שכולנו חדורים הרגשה של אחריות בפני הילדים. אנחנו יודעים כהורים, כמחנכים, כאזרחים, שהילדים תלויים בנו. הבעיה היא איך אנחנו מתרגמים את האחריות הזאת למעשים.

חבר הכנסת לוי דיבר על הילדים החריגים. אנחנו לא דואגים כהלכה לא לילדים החריגים וגם לא לילדים הרגילים, לא לילדים המוכשרים ולא לילדים שסובלים מליקויים. אף שכלכלית יש שינויים מדהימים והטכנולוגיה מתקדמת, ילדים מפעילים מחשבים, אני לא בטוחה, אני מרשה לעצמי לפקפק אם כל הבעיה היא טכנולוגיה ואם הילדים היום מאושרים יותר, מוכנים יותר לחיים, מקבלים את הכישורים ואת ההכשרה הנחוצה כדי להתמודד עם החיים במאה ה-21.

יש מחקרים בעולם ובארץ לגבי המצוקות הגדלות והולכות. בארצות-הברית מצא מחקר, שלמעלה ממחצית הילדים עד גיל שלוש חיים בתנאי סיכון, שמאיימים על עתידם. רבע מהלידות בארצות-הברית הן של נשים לא נשואות. מחצית מכל הילדים בארצות-הברית יגדלו במשפחות פרודות. אנחנו הולכים בכיוון הזה. לכן, מי שחושב שאוטומטית, עם עליית רמת החיים, משתפר מצבם של הילדים, טועה בהחלט.

לאחרונה אנחנו מדברים ועוסקים יותר בנושא אלימות כלפי ילדים וחסרי ישע. אבל את הנתון המדהים שמעתי היום בישיבה של הוועדה לחינוך בגיל הרך: 75% מהמקרים המדווחים על ילדים שנפגעים מאלימות קורים לילדים עד גיל שלוש, לאותם ילדים שאינם מסוגלים להגן על עצמם, שגם אינם מסוגלים להתלונן.

ילדים הם קורבנות של אלימות גם במישור הפוליטי. בכל מקום שיש היום מלחמות, ברואנדה או בבוסניה או בכל מקום אחר, ילדים הם הקורבנות הראשונים והסובלים ביותר ממצב המלחמה. ילדים יהודים היו קורבנות של העימות והמלחמות, ילדים פלשתינים, ילדים אחרים. כל הילדים האלה, שהם קורבנות של עימות ומלחמות, מחייבים אותנו, בשם הילדים, בשם יום הילד, לדאוג לשלום.

אני רוצה להזכיר גם את הנתון שלפיו נהרגו בשטחים בשש השנים האחרונות מירי חיילים 65 ילדים פלשתינים בני 12 ומטה. בכל המקרים זה היה מוות מירי – – –

לימור לבנת (הליכוד):

למה את עושה את זה עכשיו? כמה ילדים פלשתינים נרצחו על-ידי יהודים?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

בכל המקרים אני חושבת שילדים פלשתינים, חברת הכנסת לימור לבנת – האחריות שלנו היא אחריות לילדים באשר הם ילדים. ילדים יהודים וילדים ערבים, ילדים בארץ וילדים בעולם.

לימור לבנת (הליכוד):

עכשיו יצא המרצע מהשק. האחריות שלנו היא לילדים...

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מציעה שלא תפריעי לי. אני לא חושבת שאת מגלה אדישות כלפי ילדים בני 12 ומטה שנהרגו כתוצאה מהעימות והמלחמות. אני חושבת שזו חובתנו לחקור וללמוד את הנושא הזה. וחובתנו גם, למען הדורות הבאים, לחנך עוד יותר לשלום, לקיום בצוותא בין יהודים לערבים, בין ישראלים לפלשתינים.

בנושא הזה של החינוך והילדים תופסת מקום מרכזי שאלת החינוך, שאלת מערכת החינוך. הזכיר כאן חבר הכנסת יצחק לוי כמה נושאים בהקשר זה. אני רוצה להוסיף על כך את המאבק שצריך להתנהל, לדעתי, נגד המגמות של הפרטה במערכת החינוך. יש עכשיו "ניסוי" שמתנהל בתל-אביב, שהתוצאות הגרועות שלו כבר מתחילות לצוץ. אחת התוצאות הגרועות של המגמה הזאת, מגמת ההפרטה ומגמת פתיחת אזורי הרישום, אדוני סגן שר החינוך, היא שילדים לא ימצאו את ההזדמנות האמיתית להתקדמות. כי מה שיקרה עכשיו בתל-אביב, במסגרת הפתיחה הזאת, הוא שההפרדה בין מה שנקרא בתל-אביב ילדים צפוניים וילדים דרומיים תהיה מוחלטת. אין בכך תרומה לא לילדים הצפוניים ולא לילדים הדרומיים.

אני רוצה להזכיר, אדוני סגן שר החינוך, שיש חוק חינוך חובה שמחייב אותך לדאוג לכך שכל הילדים ילמדו בגילים האמורים, ובכל זאת מדינת ישראל לא מצליחה למנוע עבודת ילדים, למנוע את התופעה הנוראה שילדים הולכים לעבוד במקום ללכת לבית-הספר.

אני יודעת שמשרד החינוך התחיל בתוכנית חשובה של סגירת פערים. אני חושבת שהקצב של התוכנית הזאת של סגירת הפערים בין החינוך הערבי לחינוך העברי עדיין אטי. עדיין אין בבתי-הספר הערביים אותם שירותים הידועים בבתי-הספר היהודיים, אם זה קציני ביקור, אם זה פסיכולוגים, אם זה מעבדות; הצפיפות הגדולה בכיתות והמבנים שעדיין לא מתאימים.

נוסף על כך, אנחנו חייבים לראות שהילדים מהווים יעד לפגיעה בכל פעם שמדובר בתוכנית כלכלית, בתוכנית הבראה כזאת או אחרת. ועדת העבודה והרווחה של הכנסת דנה עכשיו בתוכנית שנקראת צמצום ממדי העוני, תוכנית יפה, מעניינת, יש בה היבטים שונים שאני מסכימה אתם, היבטים אחרים

שאני לא מסכימה אתם. אבל אחד הסעיפים בתוכנית למלחמה בעוני הוא לשחוק את קצבאות הילדים. ואני שואלת את עצמי: הרי כבר קבעו שמשפחות עם ילדים, גם עם ילדים רבים, אפילו עם ילדים מעטים, הן הנידונות יותר או הצפויות יותר להיכלל בקרב המשפחות העניות. אז מה ההיגיון לשוב ולשחוק את קצבאות הילדים, שממילא נשחקו בצורה חריפה ביותר מאז הוחל לשלם את קצבאות הילדים? אני חושבת שהכנסת צריכה להיות מאוחדת בדרישה למנוע כל שחיקה בקצבאות הילדים.

היום החלה בעבודתה הוועדה בנושא חינוך, בריאות ורווחה בגיל הרך. אני מקווה שהוועדה הזאת תוכל לקדם את הנושא, שלצערי הרב הוא נושא מוזנח, נושא שנופל בין הכיסאות, נושא שנופל בין המשרדים, נושא שאינו מקבל את הטיפול הראוי לו. אחד הדברים החשובים, אולי המסר של הוועדה – אנחנו לא מבקשים שיעשו טובה לילדים. מי שדואג לילדים בגיל הרך דואג לחברה וחוסך לחברה הרבה מאוד אמצעים שאחר כך צריך להשקיע כדי לתקן את ההזנחות שנעשו בגיל הרך.

אני מצטרפת לקריאה של חבר הכנסת לוי לגבי ענייני חקיקה שיקבעו באופן ברור את זכויות הילד, גם בתחום החינוך, גם בתחום הרווחה, גם בתחום הבריאות ובתחומים אחרים. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. אני מזמינה את חברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, יום הילד אמור להיות בדרך כלל יום של רצון, של הסכמה, של קונסנסוס בין כל החלקים בבית, שבו כולנו כאיש אחד, כאשה אחת, מתאחדים ומתלכדים סביב תפיסות, סביב אמונות, סביב חקיקות, סביב רעיונות, ללא הבדל של תפיסות עולם מדיניות או פוליטיות. זה אולי היופי, זה אולי החידוש, זה אולי מה שמחדד, מדגיש, מחזק את העיסוק החשוב הזה בילדים, כמו שאנחנו נוהגים לעשות גם בנושאים אחרים, כמו נושא מעמד האשה ונושאים נוספים שבהם אנחנו מצליחים להגיע לכלל שיתוף פעולה ותמימות דעים.

אינני יכולה להימנע מלהתייחס לדברים שנאמרו כאן על-ידי חברת הכנסת גוז'נסקי, שלצערי חרגה מהכלל הזה, חרגה מהנהוג הזה שקיים בבית.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

את המצאת את זה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני המצאתי את זה? בכל הנושאים האלה, אני מעולם לא הכנסתי שום דבר פוליטי, ואת יודעת את זה היטב. יכול היה חבר הכנסת הרב לוי, שעמד כאן לפניך, ויש לו דעות פוליטיות מוגדרות מאוד, לומר גם כן דברים. והוא הקפיד מאוד שלא לחרוג. ואני לא חלמתי אפילו לדבר על ילדים יהודים שיושבים היום מעבר ל"קו הירוק" וחשופים כל יום להתקפות טרור, לאבנים, לסכנת חיים. זה מה שרצית? אז קיבלת את זה פה היום, בשבוע הילד, ביום הילד. כי את עלית לדוכן הזה, ומה שהיה לך לדבר זה על ילדים פלשתינים הרוגים. ילדים יהודים לא מעניינים אותם. זה מה שגרמת, זה מה שהבאת. אני מצטערת שכן קרו הדברים האלה.

חשבתי בכלל לפתוח ולדבר על כך שהיום אי-אפשר שלא להזכיר את שביתת העובדים הסוציאליים, שעדיין נמשכת, שעדיין לא הסתיימה. הניזוקים ביותר, הנפגעים ביותר, אלה שסובלים ביותר מאותה שביתה, רוב הקורבנות הם הילדים. ולא רק ילדים, גם נשים, גם אחרים. אבל יש הרבה מאוד ילדים שסובלים וניזוקים מהשביתה הזאת. וכשאנחנו מדברים כאן היום על זכויות הילד, צריך לזכור שממש ברגעים אלה יש ילדים רבים מאוד שנפגעים מהשביתה הנוראה הזאת, הצודקת הזאת, שביתה שנדמה לי שכל הבית פה עומד מאחוריה, אבל שעדיין לא נגמרה, שלא מצאו לה את הפתרונות.

גברתי היושבת-ראש, אני בוודאי תומכת בדברים שאמר כאן חבר הכנסת יצחק לוי, שיש להביא איזו חקיקה, או מגילת זכויות הילד. מגילה זו מלה יפה, אבל אלה דברים שצריכים באמת להיות מעוגנים בחקיקה.

יצחק לוי (מפד"ל):

בחוק-יסוד.

לימור לבנת (הליכוד):

בחוק-יסוד, בוודאי. הרי אנחנו עוסקים באדם, וכל ילד הוא אדם. חבר הכנסת לוי דיבר כאן על זכויותיהם של ילדים נכים, של ילדים מפגרים. אני רוצה להזכיר את זכויותיהם של ילדים שכל חטאם הוא שהם נולדו למשפחות שאולי לא יכולות, לא מסוגלות להעניק להם, לא מפני שהן לא רוצות, אותם תנאים בסיסיים שדרושים לכל ילד וילד. ואני חושבת שאנחנו אכן צריכים לפעול. ואולי באמת בשנתיים הקרובות, עד סיום הקדנציה הזאת, זו יכולה להיות משימה מקובלת על כולנו.

אני רוצה להוסיף עוד דבר אחד. אנחנו כחברה צריכים לא רק לדאוג לזכויות הילד; אנחנו כחברה צריכים להיות מעוניינים מאוד להשפיע באופן שכמה שיותר ילדים ובני נוער יהיו מעורבים בחיי החברה, בחיי היום-יום, בנושאים השונים. כי רק כך נוכל באמת לצמוח לחברה טובה יותר, רק כך נוכל להבטיח שדור העתיד יהיה מעורה בחיים החברתיים, בחיים הפוליטיים, בכל מה שקורה במדינה. אני חושבת, ופה אני פונה למשרד החינוך שעוסק בעניין הזה, שיש להרחיב ולהעמיק את הפעילות הזאת של הגברת המעורבות של בני הנוער והתלמידים בחיי החברה בישראל.

אני רוצה לסיים בתודה רבה לכל העוסקים במלאכה הקשה הזאת יום יום. זאת מלאכה קשה מאוד לפעמים. ותודה מיוחדת למי שעומד בראש השדולה בכנסת למען הילד ועושה באמת עבודת קודש, חבר הכנסת יצחק לוי, שפתח את הדיון כאן היום, ולכל חברי הכנסת הפעילים בנושא הזה, על

פעילות החקיקה, על העלאת הנושאים לסדר-היום ועל כך שאינם מרפים, יום יום ושעה שעה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת לימור לבנת. אני מזמינה את סגן שר החינוך והתרבות להתייחס להצעות. אדוני סגן השר, אני מבינה שאתה תצטרך לעזוב אחרי שנסיים את הנושא הזה. לכן, לגבי הנושא הבא, נראה לי שנצטרך לעשות את ההצבעה מייד בתום דבריהם של המציעים.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אין הצבעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

מדוע לא תהיה הצבעה? זו הצעה לסדר-היום.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

כן, אבל יש הסכמה בעניין זה. אתייחס לזה בהמשך דברי.

גברתי היושבת-ראש, חברי, חברי הכנסת, גם אני רוצה קודם כול לברך את חברי הכנסת שהעלו היום את הנושא הזה על סדר-היום על יוזמתם, ובראשם את חבר הכנסת יצחק לוי, העומד בראש השדולה למען הילד בכנסת. אני יודע איזה מאמץ גדול הוא עושה כדי לקדם את הנושא של הילד, של הצעיר, ובעיקר של אלה שאין להם הסיוע והעזרה, והם זקוקים לסיוע מיוחד ולעזרה מיוחדת. התרומה של חבר הכנסת יצחק לוי ראויה לשבח.

אני רוצה להתייחס להצעות לסדר-היום של חברי הכנסת יצחק לוי, תמר גוז'נסקי ולימור לבנת. אני חושב שביום כזה כולנו צריכים להתאחד, כולנו צריכים להתלכד למען ילדי ישראל.

הכנסת אירחה היום לביקור עשרות רבות של נציגי מועצות תלמידים מכל רחבי הארץ ומכל המגזרים, כאשר פגישה זו באה לציין את יום הילד בכנסת במסגרת חודש הילד והנוער בישראל. בני הנוער נפגשו עם ראשי הוועדות השונות, עם יושב-ראש הכנסת, וכמובן עם חברי כנסת מסיעות הבית השונות. וכעת חלקם יושבים כאן ביציע הציבור ומאזינים לדיון. אני מנצל הזדמנות זו כדי לברך אותם.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מקווה שהביקור הועיל ותרם לבני הנוער, אפשר להם להכיר ולראות את הדמוקרטיה הישראלית בפעולה וסייע להם להבין טוב יותר את המערכת הפוליטית בארץ.

משרד החינוך, התרבות והספורט, יחד עם כל שירותי החברה וההתנדבות במדינת ישראל, בחסות רעייתו של נשיא מדינת ישראל, הגברת ראומה ויצמן, חברו יחדיו להעלות על נס את פעילותם ומעשיהם של בני הנוער למען חבריהם ולמען קהילתם.

משרד החינוך, התרבות והספורט, באמצעות מינהל חברה ונוער, מקיים פעילויות התנדבות ענפות, המקיפות כ-70,000 בני נוער במסגרת המחויבות האישית, שירות לזולת, ועוד כ-25,000 בני נוער ממסגרות החינוך ותנועות הנוער, כמדריכים צעירים, מדריכי של"ח – שדה, לאום, חברה – צעירים, חונכים ופעילים בשירות למען הקהילה. גולת הכותרת של פעילותם בשנה החולפת היתה קליטת עלייה, נוער ישראלי קולט נוער עולה.

במסגרת חודש הילד והנוער בישראל באים אנו להביא למודעות הציבור בישראל, שבני נוער פעילים בחיי הקהילה ויכולים ומוכנים ליטול עליהם משימות לאומיות רבות. השנה, במסגרת חודש הילד והנוער בישראל, נציין את פעילותם של בני נוער למען הנער החירש.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לציין לשבח גם את כל בני הנוער אשר פעלו ופועלים בנושאים של איכות החיים ואיכות הסביבה. יש בזה משום חינוך בני הנוער לנתינה, לסיוע לקהילה, לעזרה לחלש, לזקוק, כשהעיקרון החינוכי הינו: יותר מאשר אני נותן, נותנת הפעילות לי. ופה אני יכול לומר, שחבר הכנסת יצחק לוי – זאת הדוגמה למשפט המסיים. יבורכו הפעילים והמפעילים.

אני מציע לחברי הכנסת להסתפק בדברים אלה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני סגן השר, אולי תפנה גם מפה לעובדים הסוציאליים שפוגעים בילדים?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני יכול לבוא ולומר לך, חבר הכנסת מנע, שסגן השר היה הבוקר בתל-אביב, עצר את המכונית וחתם לאותם אנשים. אני חושב שהם ראויים לסיוע ולעזרה.

דוד מנע (הליכוד):

תקרא להם לחזור.

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

אני מאמין שהאזון הקשבת שלהם תעשה ותשמע, ואני בטוח שהאוצר יבין אותם עם כל הקשיים. אנחנו יודעים שצריך לשמור על מסגרת הבטחה, ששכר הוגן יגיע לאנשים שעושים עבודה חשובה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגן שר החינוך והתרבות.

אדוני סגן השר, לפני שאני שואלת את המציעים אם הם מסכימים להצעתך, אני מתייחסת כעת להצעה הבאה, לנושא הבא. מכיוון שאתה נאלץ לעזוב בשלב זה, אני מציעה שנקיים הצבעה אחרי דברי המציעים, משום שאותם חברי כנסת שישמעו את ההצעות לא יהיו כשאתה תחזור. בסדר?

סגן שר החינוך והתרבות מ' גולדמן:

בסדר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה. חבר הכנסת יצחק לוי, האם אתה מסכים להסתפק בדבריו של סגן השר?

יצחק לוי (מפד"ל):

מסכים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, מסכימה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברת הכנסת לימור לבנת?

לימור לבנת (הליכוד):

מסכימה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אם כן, לא נקיים הצבעה בנושא זה.

הצעות לסדר-היום

מימון להסעת מורות ביש"ע

היו"ר א' סלמוביץ:

הנושא הבא על סדר-היום – הצעות לסדר-היום מס' 4099 ו-4108, בנושא: מימון להסעת מורות ביש"ע – של שני חברי כנסת, חבר הכנסת רון נחמן וחבר הכנסת אלכס גולדפרב. אני מזמינה את ראשון המציעים, חבר הכנסת רון נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ב-4 באפריל 1994 כתבתי מכתב לד"ר שמשון שושני, מנכ"ל משרד החינוך, בנושא של הסעות המורים בשנת הלימודים התשנ"ה. כתבתי למנכ"ל משרד החינוך: "לאחרונה קיבלנו הודעה מאגף ההסעות על ביטול הסעות מורים לשנת הלימודים התשנ"ה. מצב זה הוא בלתי אפשרי, והוא מעמיד בספק את קיומה של מערכת החינוך, שבה אנו מתגאים מאוד. אני מבקש את התערבותך האישית לשינוי ההנחיה הזאת".

פניתי אליו ב-4 באפריל, ומאחר שהגיעה אלי תשובה שהדבר איננו בידו, פניתי במכתב נוסף, ב-21 באפריל, לאחר שקיבלתי, יומיים לפני כן, מכתב מראש מועצת אורנית, אשר כתב אלי: "לכבוד חבר הכנסת רון נחמן, ראש מועצת אריאל. אני עוקב בחשש ובחרדה אחרי ניסיונותיך למנוע את הפסקת הסעות המורים בשנה הבאה. אשמח לדעת אם הצלחת בנושא והאם אוכל לעזור במשהו".

ב-21 בחודש אפריל כתבתי מכתב נוסף לשר החינוך: "לכבוד אמנון רובינשטיין, שר החינוך, משרד החינוך, ירושלים. הנדון: מערכת החינוך בשנת הלימודים התשנ"ה ביהודה, שומרון ועזה". ואני כותב לו לשר: "אני מתריע היום בטרם פורענות – מערכת החינוך ביהודה, שומרון ועזה תקרוס בשנת הלימודים התשנ"ה עקב ביטול התמריצים ליישובי יש"ע. 1. לא ניתן לקלוט מורים ללא תמריצים. 2. לא ניתן לבצע הסעות מורים ללא השתתפות משרד החינוך. 3. לא ניתן להפעיל את מערכת גני טרום-החובה. 4. לא ניתן להצטייד כיאות. אבקשך להעלות בממשלה שבתקופת הביניים, על-פי הסכם אוסלו, בת חמש השנים, יישארו יישובי יש"ע באותו סטטוס שהיה להם עד קבלת החלטת הממשלה לגבי סדרי העדיפויות. חיסול מערכת החינוך, מערכת התעשייה, מערך שירותי הרווחה, מערך שירותי הקליטה והמערכות המוניציפלי על-ידי הגזירות הכלכליות יביאו לאסון כבד ממש". העתקים: יצחק רבין, ראש הממשלה, ושרי הממשלה.

גברתי היושבת-ראש, רק ביישוב שאני מופקד עליו כראש המועצה יש ארבעה בתי-ספר יסודיים ובהם 1,730 תלמידים. אנחנו נזקקים בשנת 1995, התשנ"ה, ל-11 מורים מבחוץ. יש היום 87 מורים, נזקקים אנחנו ל-11 מורים מבחוץ ולהסעתם. גנים – 31 גני ילדים, קרוב ל-900 ילדים בגנים, ארבע גננות מוסעות מבחוץ. בית-ספר תיכון – כ-1,000 תלמידים, 92 מורים. אנחנו זקוקים ל-26 מורים. סך כל המורים והגננות אשר יש להסיע החל מ-1 בספטמבר 1994 – 41 מורים וגננות.

גברתי היושבת-ראש, אני מודיע לך ולכנסת: לא ניתן במערכת הקיימת היום לגייס מורים לשטחי יהודה, שומרון ועזה. אגיד לך גם מדוע, והסברתי בדברי בתחילה: העובדה שהממשלה קבעה בוועדת-שבס סדר עדיפויות חדש במדינה והוציאה מתוך המערך של ערי הפיתוח את כל יישובי יהודה ושומרון, ההחלטה הזאת גרמה לפגיעה ממשית, הרסנית, במערכת החינוך. תושבי יהודה ושומרון לא יכול למצוא מקום עבודה היום, משום שהמפעלים לא מקבלים היום תמריצים, לא להקמת מפעל אלא להרחבת מפעל, לקו ייצור חדש, להפעיל קו ייצור למוצר א' שהשוק רוצה אותו, כתוספת על קו ייצור קיים. את זה לא נותנת הממשלה היום בשטחי יהודה ושומרון. זה בתעשייה ובמה שנקרא מציאת עבודה. והנה באה הגזירה השנייה למשפחה, כאשר מערכת החינוך לא תהיה מסוגלת להביא את המורים מאזורים שבהם יש מורים לאותם מקומות יישוב שבהם הם נדרשים.

ואני שאלתי שאלה: בשעה שמחזירים לשטח של יהודה ושומרון, עזה ויריחו, אלפי מחבלים, ערפאת נהיה בעל בריתו של ראש הממשלה יצחק רבין, אבל באותו זמן מיהו האויב של הממשלה? אותו ילד הקטן, אותו ילד שלומד ביהודה ובשומרון, שמצווה היום לפגוע בו, מצווה למנוע ממנו חינוך. האומנם, אדוני ראש הממשלה, זה המצב שאתה רוצה להחליט עליו, שכך יהיה בשטחי יהודה ושומרון?

גברתי היושבת-ראש, הצעתי לממשלה שתחזור בה מהחלטתה ותשאיר את המצב כפי שהיה בשטחי יהודה ושומרון, במקביל להסכם אוסלו, לחמש שנים, על מנת שהסטטוס של אותם יישובים לא יפגע באותה תקופה. מי יודע מה יקרה בתקופת הקבע, מי יודע מה יקרה אחרי חמש שנים. מישהו כאן בכנסת יכול לומר היום בוודאות שהוא יודע? למה לפגוע היום באותם ילדים, באותם מוסדות? מה ההיגיון? מה התבונה? הרי פרט לרוע לב, לרשעות, אין כאן שום דבר.

אני חייב לשבח כאן את השרה שולמית אלוני. אני רוצה לומר לך משהו, גברתי השרה: אנחנו הרי לא משדרים על גל אחד במישור הפוליטי-המדיני, הייתי אומר ששנינו שני קצוות של הקשת הפוליטית. אבל כאשר היית שרת החינוך ופניתי אלייך, פעם אחת לא קיבלתי תשובה חיובית, פעם אחת לא נענית בקשר לפסיכולוגים במצבים טראומטיים כפי שעברו עלינו? היום את לא במשרד החינוך ואני שואל את השאלה: מי יכול לעזור? מכל הפקידות, וגם שר החינוך הנוכחי, אומרים לי: זה לא אנחנו,

זו הממשלה. אמרתי לשר החינוך: אדוני השר אמנן רובינשטיין, אתה שר החינוך, אתה גם חבר בממשלה. אני פונה אליך ומבקש ממך להעביר את הנושא הזה, מיידית, לדיון חדש בממשלה. ההחלטה על סדר העדיפויות של הממשלה התקבלה לפני הסכם אוסלו. ההחלטה הזאת התקבלה ברגע שהממשלה עלתה לשלטון, ביולי 1992; בינתיים קרה משהו בספטמבר 1993. אני חוזר ואומר: נוח לי שאת יושבת כאן, אולי לא נמצא כאן סגן השר, אבל הוא היה גם אצלך סגן שר, ואני חוזר ואומר שההחלטה בדבר סדר העדיפויות של הממשלה התקבלה ביולי 1992, זה היה המצע של הממשלה לבחירות. אז אני בא ואומר: אם קרה משהו בספטמבר 1993, וזה הסכם אוסלו, שנתן היום לערבים ביהודה ובשומרון, ביריחו ובעזה, ועל-פי ההסכם, בהמשך, בתוך כמה חודשים – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

זה לא רלבנטי לעניין הזה.

רון נחמן (הליכוד):

אני אקבל תשובה מהשר, מסגן השר, או ממך, ואני חוזר ואומר: ברגע שהממשלה קבעה סדר עדיפויות ומחקה מהמפה שלה את כל יישובי יהודה ושומרון, מחקה, וכתוצאה מכך מורים לא מקבלים תמריצים למגורים, מורים לא מקבלים את ההשתתפות בהסעות, ההסעות מתבצעות, הכנסת צריכה לדעת, הרי מה קורה? מערכת ההיסעים מאורגנת היום כך שמורה יכול להיעזר בתחבורה ציבורית, הוא מקבל את החזר הנסיעות ישר בתלוש המשכורת שלו, אבל במקומות שבהם אין תחבורה ציבורית ושוטפת הסידור הוא שההסעה ממומנת על-ידי תשלום למוניות, והמורות או המורים נוסעים.

אותו דבר חל לגבי ציוד, אותו דבר לגבי גני טרום-חובה. ברגע שאתה מוגדר כאזור פיתוח, הדברים האלה חלים עליך. אתה לא נהנה מהסטטוס של אזור פיתוח – כל הדברים האלה, אותו דבר כמו בתל-אביב.

אני שואל שאלה. האומנם מה שקורה היום בשטחי יהודה ושומרון זה תל-אביב? עם כל הכבוד. האם מה שקורה ביהודה ובשומרון זו מערכת החינוך של כפר-סבא? של רמת-גן? האם אפשר להשוות בכלל את המצבים האלה?

דוד צוקר (מרצ):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

אני בעד הדברים האלה, חבר הכנסת דוד צוקר, ואני שואל אותך בלי ציניות – – –

דוד צוקר (מרצ):

רון נחמן (הליכוד):

-- האם אתה, כיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט – חבל שחברת הכנסת גוז'נסקי איננה, כיוון שקודם היא יצאה להגנת הילדים הערבים. אני בעד שילד יקבל את הכול, ואני שואל אותך, האם אתה מסכים שילדים יהודים במדינת ישראל לא יקבלו חינוך? האם תסכים -- --

דוד צוקר (מרצ):

-- -- יהודים.

רון נחמן (הליכוד):

האם תסכים שיהודים שגרים בארץ-ישראל לא יקבלו את מה שהם צריכים לקבל ממדינת ישראל? נכון שאתה תתייצב יחד אתי? אין ספק שכך יהיה, אבל חברי ראשי הכנסת, אני רוצה לומר לכם, חבל שאין כאן נציגי מגזר הקיבוצים, מי שייפגע מההחלטה הזאת של הפסקת ההסעות יהיו לא רק יישובי יהודה ושומרון אלא גם המועצות האזוריות, ושם בעיקר ייפגעו הקיבוצים. הנה סוף-סוף בירכו אותנו שיש, אולי, משהו, בין הקיבוצים הוותיקים, עד 1967, בתחומי מדינת ישראל ו"הקו הירוק" לקיבוצים החדשים שנוצרו ונבנו בשטחי יהודה ושומרון אחרי 1967. באנגלית אין הבדל בין קיבוץ, שהוא settlement, ליישוב ביהודה ובשומרון, שהוא settlement. כולם settlement. לכן אני שמח לפחות שאולי כאן -- --

חיים אורון (מרצ):

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת אורון, לא יעזור לך. באמריקה, כאשר אני אומר: Settlement of Ariel, אומרים לי: מה לעשות?

חיים אורון (מרצ):

— — — זה כל ההבדל — — —

רון נחמן (הליכוד):

בעברית אתה יכול לספר לעם ישראל קיבוץ, מושב — — —

חיים אורון (מרצ):

— — — זה אותו דבר.

רון נחמן (הליכוד):

לא יעזור לך, תלמד שהנושא הזה מחוץ לתק"ם, יש לו גם איזו קונוטציה. We are the new Kibbutzim; אנחנו הקיבוצים החדשים. אם לא תסכים לכך, ההיסטוריה תוכיח את זה. אבל אני משוכנע, וחבל שחבר הכנסת צוקר לא שומע, אני אומר גם לך, אנשי מרצ, הרי אתם באמת — — —

דוד צוקר (מרצ):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

אם כך, אני מבקש את הסיוע שלך ואת התמיכה, כשאתה תסייע לנו, לכל ראשי המועצות בשטחי יהודה ושומרון — — —

דוד צוקר (מרצ):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת דוד צוקר — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק את השיחות האלה.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת דוד צוקר וחבר הכנסת חיים אורון, מעל לשאלה פוליטית, מעל למחלוקת פוליטית – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן, זמנך תם.

רון נחמן (הליכוד):

כן, אני כבר מסיים. האם אתה תהיה מוכן, בסיעתך מרצ, לסייע לנו, ביחד כל סיעות הבית, לומר לשר החינוך והתרבות ולממשלת ישראל, באמצעותו או ישירות – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

תעביר את זה לוועדה, וידונו.

רון נחמן (הליכוד):

האם אתם תהיו מוכנים לסייע לכך שהסטטוס הזה של החינוך ימשיך להיות עד תום תקופת האוטונומיה, שהיא חמש שנים, כדי שלא נחזור כל כמה חודשים לדיון הזה? מדובר על חינוך של ילדים, ואני לא מדבר על דברים אחרים כרגע – – –

דוד צוקר (מרצ):

באיזה סטטוס?

חיים אורון (מרצ):

באיזה סטטוס?

רון נחמן (הליכוד):

שמה שהיה, המצב שלנו, המצב של ההגדרה של אזורי פיתוח – – –

חיים אורון (מרצ):

בחינת בגרות ברבע מחיר מאשר בארץ?

דוד צוקר (מרצ):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

אני שואל אותך כרגע – – –

דוד צוקר (מרצ):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

אני שואל אותך לגבי מורים, לגבי מעבדות, לגבי בחינת בגרות, לגבי כל הדברים האלה, אז הילדים האלה ישלמו כמו בבית-שמש וכמו במגדל-העמק וכמו – – –

דוד צוקר (מרצ):

— — —

רון נחמן (הליכוד):

אין לי בעיה. אני מוכן לזה שתיעשה בדיקה נקודתית, וגם הבדיקה הנקודתית הזאת לא מתקיימת. האם תתמכו בכך?

דוד צוקר (מרצ):

הכול על-פי המעמד – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

אני מציעה לך, לטובת העניין, שתישאר בנקודה שהעלית. העלית בעיה של הסעה – – – היום. תביא את הנקודה הזאת, אני חושבת שהיא ראויה לבדיקה, ואל תלך לכל הדברים יחד, שמא תפסיד גם את העניין הזה.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי, אני מודה לך על התשובה ועל הסיוע בנושא ההסעות – – –

שרת התקשורת ש' אלוני:

– – – הנושא שלך.

רון נחמן (הליכוד):

יש ארבע בעיות, וצינתי אותן: 1. הסעה, צוות המורים; 2. קיום הילדים בגני טרום-חובה; 3. ציוד למעבדות. אלה הדברים שמגיעים לכל מורה שיחנך ויהיה לו ציוד – – –

חיים אורון (מרצ):

לי יש 14 סעיפים.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן, אני מבקשת לסיים.

רון נחמן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, אני מסיים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

להפסיק את הדו-שיח הזה.

רון נחמן (הליכוד):

חבר הכנסת חיים אורון, אני, פשוט מאוד, שאלתי שאלה פשוטה, שכולם מדברים על ערכים אוניברסליים ועל חינוך – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

– – – הצבתי כאן את השאלה הפשוטה – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת נחמן.

רון נחמן (הליכוד):

הצבתי שאלה פשוטה, האם תתמכו בכך? אם כן, יש על מה לדבר. אם לא, נצטרך לפעול בדרכים אחרות להשגת מה שאנחנו חושבים שמגיע לכל ילד במדינת ישראל. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן. אני מזמינה את חבר הכנסת אלכס גולדפרב. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי, היכן השר שמשיב?

היו"ר א' סלמוביץ:

השר לא ישיב. סגן שר החינוך והתרבות ויתר, הוא לא חייב על-פי התקנון להשיב, הוא ויתר על כך.

דן תיכון (הליכוד):

איפה סגן השר?

שרת התקשורת ש' אלוני:

הוא התנצל.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש שתרשמי אותי להעביר לוועדה.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר.

שרת התקשורת ש' אלוני:

היו"ר א' סלמוביץ:

הוא לא ביקש להסיר. הוא מסכים לכל דבר.

שרת התקשורת ש' אלוני:

מי רוצה להסיר? אני ממלאת-מקום שר החינוך והתרבות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

את רוצה להשיב?

שרת התקשורת ש' אלוני:

כן.

היו"ר א' סלמוביץ:

בסדר. גברתי השרה אלוני, את רוצה להשיב על ההצעות האלה? בבקשה.

בבקשה, חבר הכנסת גולדפרב.

אלכס גולדפרב (יעוד):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, משרד החינוך והתרבות הודיע כי בכוונתו להפסיק את מימון של הסעות למורות ביש"ע החל משנת הלימודים הקרובה. אני שואל, גברתי השרה, מה השתנה? האם הממשלה מבטיחה לנו כי בעוד כשלושה חודשים המצב בכבישי יש"ע יהיה כה רגוע ואידיאלי עד שלא יהיה צורך בהסעות מאורגנות כאלה? אם כך הדבר, הרי זאת הודעה משמחת מאוד.

אבל, מובן שלא זו משמעות הדברים. ההסעות למורות מבטלות מסיבה פשוטה מאוד: חוסר רגישות לחינוך, או חוסר תקציב. לממשלה אין די תקציב כדי לשלם למורות הנוסעות בתחבורה ציבורית מאובטחת, ואני מדגיש כי כל ההסעות ברחבי השומרון מאובטחות. מורות אלה מקבלות החזרי נסיעות, ומורות אחרות, אשר במקומות שבהם הן עובדות אין תחבורה ציבורית סדירה ושוטפת, מוסעות, באופן מאורגן, בעזרת מוניות, ומקבלות על כך החזר כספי ממשרד החינוך והתרבות.

משרד החינוך והתרבות טוען, כי שיטת היסעים זו יקרה במיוחד, ואני אומר – יקרה, אך חשובה ונחוצה. אופי היישובים היהודיים בשומרון, גודלם והיקף האוכלוסייה בהם אינם מאפשרים שמורים ילמדו בבית-הספר הקרוב למקום מגוריהם. כדי לשמור על רמת חינוך גבוהה ואחידה בכל רחבי

השומרון, יש להסיע מורים ממקום למקום באופן מאורגן, כפי שפירטתי. ביטול ההסעות יגרום לירידת רמת מערכת החינוך. לאוכלוסייה עצמה אין יכולת תקציבית לשאת בנטל ההסעות האלו. ציין זאת לפני גם חבר הכנסת רון נחמן, שהוא ראש מועצת אריאל.

אני פונה אל גברתי, ממלאת-מקום שר החינוך. ההסעה אומנם יקרה, אך חשובה כדי לשמור על ביטחון הנוסעים בה; חשובה כי היא מאפשרת לילדים רמת חינוך נאותה וטובה; חשובה כי היא מאפשרת חיים נורמליים – עד כמה שאפשר לקרוא לחיים ביש"ע חיים נורמליים.

שינוי בשיבוץ המורים בבתי-הספר באופן שמורים ילמדו קרוב למקום מגוריהם ולא יהיה צורך בהסעות, זה בדיוק השינוי הדרוש גם למען ביטחונם, כמובן אם הדבר אפשרי ומתאים להכשרה של אותו מורה. אך אי-אפשר לקבוע באופן שרירותי את הצרכים למורה זה או אחר רק מתוך העובדה שהוא גר בסמוך או קרוב לאותו בית-ספר. אני לא מזלזל, חלילה, בשום מורה וברמת ההוראה שלו, אני רק מדגיש כי פיזורם הגיאוגרפי של המורים לא תמיד תואם את צורכי מערכת החינוך.

במקרה שתוכניתו של המשרד לשינוי שיבוץ עובדי ההוראה תיתקל בקשיים ותתנגש עם צורכי היישובים, האם הוא יבטיח לנו שבהמשך הוא יממן הסעות ספציפיות לאותם מורים נחוצים כל כך? האם המשרד יכול להבטיח שרמת ההוראה והחינוך לא ירדו בעקבות השינויים שהוא מציע?

אלו הדברים שאני דורש מהמשרד. אסור לנהוג איפה ואיפה ולהפלות לרעה את מערכת החינוך ביש"ע בזמן שלאזור המרכז מוזרמים תקציבים גבוהים לשיפור מערכת החינוך. החינוך חשוב בכל הארץ בצורה שווה. אני מקווה כי המשרד ישקול שוב נושא זה ויבין כי החיסכון הכספי שניתן להרוויח מצעד כזה אינו שקול כנגד פגיעה בחינוך אשר תיווצר כתוצאה ממצב זה. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אלכס גולדפרב.

אני מזמינה את כבוד השרה שולמית אלוני, ממלאת-מקומו של שר החינוך, להתייחס להצעות. בבקשה.

שרת התקשורת ש' אלוני:

רבותי חברי הכנסת, אינני רוצה להאריך בנקודה זו. עלתה פה על-ידי שני חברי כנסת בעיה שמן הדין לחזור ולשקול אותה מפני שהיא נוגעת לנושא של ביטחון. מדובר בהסעת מורים לבתי-ספר שנמצאים בתחומים שמעבר ל"קו הירוק", תחומים שהיום נשקפת בהם סכנה למורים.

אי לזאת, אני חושבת שיש לחזור ולדון בנקודה הזאת. אפשר לדון בה במשרד החינוך. אני מציעה להעביר אותה לוועדה, משום שהחברים ביקשו זאת ואני מסכימה לכך. חבר הכנסת רון נחמן, שהלך למקום אחר, מסר לי שהוא מסכים לכך, אני מקווה שגם אתה מסכים לכך, חבר הכנסת גולדפרב.

השר יביא הצעה בייחוד בתחום הביטחוני של הסעת מורים, אני מדגישה שזה נושא הדיון; אני מציעה שיתקיים דיון נוסף על כך. בתי-הספר הם בתי-ספר שיש לדאוג להם, חובת המדינה לדאוג לכך שיהיו שם מורים, אין הצדקה לסכן חיי מורים, ועל כן יש מקום לחזור ולדון בנושא. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד השרה שולמית אלוני.

חבר הכנסת יוסף בא-גד מציע להסיר את הצעתו של חבר הכנסת אלכס גולדפרב מסדר-היום. בבקשה.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי השרה, אני מודה על תשובתך, שמשמיטה את הבסיס של דברי. טוב שהגעת למסקנה שצריך לדון על כך מחדש ואת ממליצה לחזור ולעיין בזה.

לילדי ישראל שנמצאים ביהודה ובשומרון יש לחץ, והדברים ידועים. במה נגרע חלקם לא רק מבחינה ביטחונית אלא גם מבחינה חינוכית-לימודית בקבלת כל ההטבות שמקבלים המורים באזורים מרוחקים?

היות שהחלטת להעלות זאת מחדש לדיון, אני מודה על כך ומצטרף להצעה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף בא-גד.

הבנתי מדברי השרה שחבר הכנסת רון נחמן הסכים להעברת הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

חבר הכנסת אלכס גולדפרב, האם אתה מסכים? – מסכים.

אם כך, נעבור להצבעה. נא להצביע בעד או נגד העברת הנושא לדיון בוועדת החינוך והתרבות.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר א' סלמוביץ:

שמונה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובעת שהנושא יידון בוועדת החינוך והתרבות.

סקירת שרת התקשורת על פעולות משרדה:

סקירת שרת המדע והאמנויות על פעולות משרדה

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים לנושא הבא על סדר-היום: סקירת שרת התקשורת על פעולות משרדה, וסקירת שרת המדע, הטכנולוגיה והאמנויות על פעולות משרדה, ודיון משולב בהן. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אפשר לדעת למה הדיון משולב? אלה שני נושאים שונים, שאין קשר ביניהם מלבד היות השרה ממונה על שני תיקים.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אתה תראה שיש קשר ביניהם. הזמן בלאו הכי קצר ואנחנו עונים על שאלות.

דן תיכון (הליכוד):

הנימוק המשכנע הוא שהזמן קצר והמלאכה מרובה.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

רבותי, בטרם אגש לגופו של עניין, ראיתם בוודאי על השולחן את החוברות שהוכנו. אני רוצה להודות מעל במה זו לא רק לאנשים שהכינו את החוברות אלא לאלה שעבדו ועובדים, אנשי מקצוע מסורים, שעושים במשרדים האלה מלאכה מרובה וקשה ברצון רב לשרת את הציבור. אני חייבת לשבח אותם משום שאנחנו רואים גם תוצאות בשטח.

בזמן העומד לרשותנו לא אכנס לפרטים, אני מניחה שאותם פרטים שמעסיקים אתכם יעלו במסגרת השאלות. חשוב לדעת איזו השקפת עולם, פילוסופיה כללית, מנחה אותנו, ולדעתי היא צורך חיוני למדינת ישראל.

אנחנו חברה דמוקרטית, חברה שבה האזרח הוא אוטונומי ובעל זכויות, ובכל מקום שבו הוא נמצא זכותו ליהנות מההישגים הטובים והמתקדמים ביותר שהמוח האנושי והחברה האנושית משיגים ומגישים לצרכנים. מעבר לכל שיקול אחר אני רוצה לומר, שגם אזרחי ישראל זכאים לשירותים ולרמת חיים גבוהה.

אנחנו הולכים לעולם מתקדם מאוד, ולמדינת ישראל אין עושר אחר אלא העושר האנושי. חשוב לזכור שאין לנו לא נפט ולא זהב, אבניה אינן ברזל ומהרריה אנחנו לא חוצבים נחושת, והחקלאים שבנו יודעים שגם בשביל שחלב ודבש יהיו ברמה טובה, יש לעבוד ולחקור הרבה.

אם לא ננצל את התשתית האנושית במדינת ישראל, לא נפתח אותה ולא נקדם אותה, עלול לקרות לנו דבר רע מאוד – זה נכון בתחום המדע, בתחום התקשורת ובכל תחום – המוחות הטובים יהגרו מאתנו. על כן אנחנו צריכים לשמור על המשאב האנושי שיש לנו, לפתח אותו, לתת לו אמצעים מתקדמים ולעמוד בתחרות בחזית הראשונה של המדינות המפותחות והמתקדמות.

במשרד המדע קבענו כיוון מחשבה ועשייה שעשוי לעזור לפתח ולהביא לטובת החברה והציבור את היכולות שיש לנו. אתם יודעים שיש באוניברסיטאות מחקר בסיסי, שייתכן שבעוד שנים רבות ייתן פרי. כך עובדת אוניברסיטה. יש במשרד התעשייה והמסחר תקציבים למחקר ולפיתוח, ושם היישום הוא מהיר על מנת לקבל פירות מהר. משרד המדע חובתו ליצור את הקשר למצוא אותם מקומות במחקר הבסיסי שיש בהם סיכוי, עם השקעות נוספות, להגיע בתוך מספר קטן של שנים לתשואות שהציבור כולו ייהנה מהן, וזוהי הכנת תשתית.

רוב המדינות המתקדמות הבינו, שהשקעה בתשתית מדעית היא למעשה צורך חיוני. בצרפת משקיעים בתחום הזה 60% מתקציב המחקר והפיתוח לצורך פיתוח תשתיות, והם נמסרים למשרד המדע; ביפן – 20%. במדינת ישראל, מכלל התקציבים האזרחיים של מיליארד ו-400 מיליון שקל הניתנים למחקר ולפיתוח לצורך תשתיות, רק 4% הועברו למשרד המדע. 76% הם בבסיסי וביישומים מיד, עוד 20% למכונים חשובים מאוד, כמו מכון-וולקני והמכון בנס-ציונה, ואילו למשרד המדע – רק 4%.

כדי שתבינו, כמה נתונים יש לנו לקדם את הדברים האלה: בתחום של חקלאות ובתחום של טכנולוגיה מתקדמת, מהלייזרים דרך כל עולם ההיי-טק, שתוך מעבר והשקעה, תוך ניצול העלייה מברית-המועצות – ואני מאוד מצטערת, אם בשנה שעברה קיבלנו 30 מיליון לטיפול בקידום מחקרים של עולים, השנה זה ירד ל-18 מיליון בלבד.

שאלו יהלום (מפד"ל):

מה המשמעות מבחינת העולים?

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

מבחינת העולים יש פחות תקציב למחקרים מהסוג הזה, אף שיש כמה מהם שהגיעו בתוך החממות ובדרכים אחרות להישגים, ויש כמה שאתה לא יכול היום להצביע עליהם. הנקודה המרכזית היא למצוא אותו נושא ולהגיד, אף שאתה פה רק שנתיים או שלוש שנים וגמרנו לשלם לך, אנחנו רוצים לתת כסף כדי שתמשיכו במחקר, כי יש לו סיכוי. אתם לא מעלים בדעתכם כמה המצאות בארץ הזאת עברו, בשל מחסור בכספים, למדינות אחרות, והן עשו עליהן אחר כך את הרווחים הגדולים. חלק מהתקציב הגדול שיש לנו הוא בזכות השם הטוב שיש למדינת ישראל, ויש לנו קשרים עם מדינות נוספות.

לצורך מציאת אותם נושאים שעשויים להיות תשתית לעתיד לבוא, והעתיד הזה איננו רחוק מאוד, הקים משרד המדע ועדה של 13 איש מהטובים, החכמים, הנבונים ובעלי המקצועות ממגזרים שונים, ועדת 13 בראשות פרופסור פרנס, שמשתתפים בה נציגי אוניברסיטאות ואקדמיה ומדענים ראשיים, כדי לאתר בעזרת ועדות משנה את הנושאים לפיתוח התשתיות האלה וההשקעה בהן. למשל, שום מכון אינו יכול לקנות מחשב-על ולבדוק כיצד לבנות אותו ולחלק אותו, שעה שכל האוניברסיטאות זקוקות לו, והתעשייה ואחרים, ובתחום הזה ההתפתחויות הן מאוד מעניינות. אבל אפשר להביא אותן דוגמאות גם ממקצועות הביולוגיה וממחקרים אחרים. הוועדה הזאת התחילה לעבוד והסכומים הם קטנים. נדמה לי שנצטרך לחשוב מחדש על הצרכים שלנו בארץ הזאת לקידום המחקר התשתיתי.

אינני רוצה להרחיב בדברים נוספים. יש לכם לפניכם חומר רב על תוכניות משרד המדע. אני רק רוצה לומר שיש לי חשש, שאם לא יהיו לנו תקציבים מתאימים אנחנו גם נאבד חלק גדול מפרויקטים שאנחנו יכולים לעשות עם מדינות אחרות, ובייחוד עם הקהילייה האירופית, והוא הדין במדינות במזרח הרחוק. יש ביקוש, יש לנו שם טוב, יש לנו יכולות, אבל פה יש צורך בשיתוף גם בתחום המימון.

אם במדע התהליכים הם ארוכים יותר, בתחום התקשורת התהליכים הם מהירים מאוד. חמש שנים בתקשורת זה הרבה. היום בתחום הקידמה בתקשורת יש דברים שממציאים אותם, עוד בטרם הצלחת ליישם – וכבר יש לך דור חדש שקם וצומח. אנחנו נמצאים בתקופה של שפע עצום של מידע, שעשוי להגיע לכל מקום וחייב להגיע לכל מקום. האמינו לי, בתחום התקשורת ההישגים היום הם כאלה, שהם מקצרים את המרחקים בארץ טוב יותר מאשר הכבישים. עד שיבנו את כביש חוצה-ישראל, אנשים יכולים לעבוד עם המרכז קרוב מאוד באמצעות התקשורת המתפתחת על כל צורתיה

ועל כל גווניה, והיא חייבת להגיע לכל אחד. אסור לנו במדע ובתקשורת להקים חברה שיש בה כאלה שיודעים וכאלה שלא יודעים. מפני שזה גרוע בדיוק כמו חברה של כאלה שיש להם וכאלה שאין להם.

בפעולות שאנחנו עושים לאחרונה בתחום הליברליזציה של בזק והיקף הפעולות הרחבות הנעשות, גם הדבר הזה, שנחשב עד לפני שנים מועטות ללוקסוס, מה שקוראים פלאפון, טלפון נייד, איננו לוקסוס. היו אנשים שלגביהם זה היה עניין של יוקרה, עד שהיו לוקחים דמי ושמים באוטו, כדי שיחשבו שיש להם. לא יהיה צורך בדמי. אנחנו יצאנו למכרז. העולם מתעניין בנו מפני שאנחנו נחשבים למתקדמים מאוד, ואני חייבת לומר ולציין לזכותה של "בזק", שבמשך עשר השנים היא הביאה את הקידום יחד עם חברות רבות אחרות, אבל הדור מחייב להכניס לכאן ליברליזציה. אתם יודעים שהתוצאה היא שכבר השנה ירדו המחירים, גם בשיחות הבין-לאומיות, גם בשיחות המקומיות, והפלאפון הזה, שהוא טלפון נייד, לפי עניות דעתי, יהיה מצרך לכל אדם – קשישים, ילדים, שני ראשי המשפחה עובדים, הם רוצים לדעת מה קורה בבית. ברגע שמקבל השיחה איננו משלם זמן אוויר, ברגע שהמכשיר והשימוש בו הם זולים, הרי אין הצדקה שלא יהיה מכשיר כזה לכל אחד, והדבר הזה יתבצע ויש חברה שזכתה במכרז.

דן תיכון (הליכוד):

הפלאפון כבר מיושן היום. היום יש לך מכשיר טלפון, שמטווח של 150 ק"מ אתה מצלצל לטלפון שלך בבית וממנו אתה מקושר ברשת הקווית.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אבל לא כל אחד מתוכם כל כך ויש אנשים שהם ניידים.

דן תיכון (הליכוד):

מחר כולם מתווכמים.

רן כהן (מרצ):

קודם שיורידו את המחירים הקטסטרופליים.

דן תיכון (הליכוד):

זה מונופול.

רן כהן (מרצ):

מי נתן להם את המונופול?

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אני מבקשת להפסיק את זה.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת תיכון, זה מפריע.

חיים אורון (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת אורון.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

רבותי, החידושים בתחום הזה מפתיעים ולעתים מעוררים גם דאגה. מפני שיש לנו הרבה מאוד שירותים – זה לא רק שתוכל להתקשר אליך הביתה ולקבל את הסידור הזה; אתה גם תוכל לשוחח ולראות מי נמצא שם, וזה כבר ישנו, ותוכל לקבל גם את כל הטריקים האחרים – תדע מי מטלפן אליך ותוכל לדעת על זולתך – – –

דן תיכון (הליכוד):

את זה אתה יכול לקבל כבר היום.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

היום אתה מקבל, ואני רוצה להעלות פה בעיה, שאני מאוד רוצה שהכנסת תעסוק בה. יושב פה יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, ואני רוצה שניזום יום דיון בעניין הזה, מפני שהצפת המידע שאנחנו עדים לה מחייבת בדיקה של הגנה על צנעת הפרט. אין לשר התקשורת בלבד כל הכלים להתמודד. ייתכן שיהיו דברים שנצטרך לעשות בחקיקה. יכול להיות שנצטרך לבדוק איזון אינטרסים.

אני מאוד רוצה שהטכנולוגיה המתקדמת ביותר תגיע ארצה. אני אינני רוצה להיות צנזור ולמנוע קבלת טכנולוגיות, אבל אני חושבת שאנחנו ככנסת אמונים על הנושאים האלה וחייבים גם לדון בשאלות מתי והיכן אנו באים להגן על צנעת הפרט.

רבותי חברי הכנסת, בתחום התקשורת יש שני נושאים שהעסיקו את הכנסת ויעסיקו אותה, כנראה, עוד זמן רב, ועל כן אני מרגישה חובה להתייחס אליהם בזמן הקצר העומד לרשותי. שני הנושאים הם: הראשון – מה שנקרא הרשיון הכללי; והשני – המטרד הנקרא 056.

ראשית לעניין הרשיון הכללי. לפני עשר שנים ניתן לחברת "בזק" רשיון כללי, היא נעשתה חברה ציבורית ממשלתית, אבל חברה עסקית, שפעלה כפי שפעלה והשיגה הישגים רבים. אבל, משום היותה מונופול ראינו – א. התייעלות אטית מדי; ב. מחירים גבוהים מדי; ג. סבסוד צולב; ד. גם תוכניות שאולי – לדעתי בהחלט, אבל אני שמה את ה"אולי" – אין חברה כזאת צריכה לעסוק בהן. על כן החלטנו לפתוח את הענף לתחרות. התשתית תישאר בידי "בזק", כי מדינת ישראל זקוקה לכך שתשתית בסיסית תישאר בידי "בזק", אבל ענפים רבים של שירותי קצה ומכשירי קצה, ענפים של הקווים הבין-לאומיים, הטלפון הנייד, והוא הדין בנושאים אחרים, יהיו פתוחים לתחרות. ומשעה שהחלטנו לפתוח את התחרות הזאת היא כבר פועלת ומשפיעה על השוק.

באים אנשי "בזק" ואומרים: אנחנו בעד תחרות, אבל לא יכולה להיות תחרות הוגנת כאשר חברה מונופוליסטית, המחזיקה בידיה את הקשר ואת כל התשתית, תהיה המתחרה במי שצריכים גם את שירותיה. ועל כן, כדי שהתחרות תהיה הוגנת, אנחנו דורשים מחברת "בזק" להקים חברות בנות, והחברות הבנות יוכלו להשתתף בתחרות עם כל גורם אחר ויצטרכו לקבל שירותים דומים ושווים לכל גורם אחר. זוהי תחרות הוגנת. מובן שבחברת "בזק" לא מרוצים מהעניין הזה, העובדים שם לא מרוצים ופנו בנושא הזה לבג"ץ, ועל כך היתה גם שביתה.

אנחנו התחייבנו בפני העובדים, ואני חוזרת על ההתחייבות הזאת מעל במה זו בפה מלא – הזכויות של העובדים, אם יהיה צורך בפרישה מוקדמת או בהעברה מחברה לחברה בת, מלוא הזכויות של העובדים יישמרו. יש על כך מכתבים ויש על כך הבטחה שלי, של שר האוצר, של שר התקשורת הקודם, וחתמנו על כך. אבל אינני מוכנה שהעובדים הם שיכתיבו את שיקול הדעת לממשלה וימנעו את האפשרות לליברליזציה בענף.

ידידי דן תיכון בוודאי יעלה גם את בעיית ההפרטה, והיא בעיה נכונה. אני ביקשתי מהוועדה להפרטה לאפשר לנו שני דברים: א. הואיל ויש לנו דיון בבג"ץ בעניין הרשיון הכללי – – –

דן תיכון (הליכוד):

אולי תסבירי איך חברת "בזק" פונה לבג"ץ נגד הממשלה?

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אני כבר שאלתי את היועץ המשפטי לממשלה ואת כל היועצים המשפטיים בממשלה. התשובה שקיבלתי היתה, שהואיל וזה ארגון עסקי, היו דברים מעולם. אני חשבת שחברה בבעלות הממשלה איננה צריכה לפנות לבג"ץ.

חיים אורון (מרצ):

כי"ל – כימיקלים לישראל – פנתה וזכתה בבג"ץ.

דן תיכון (הליכוד):

צריך לבדוק – – –

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

ב. חייבים היו לקבל את הסכמתו של יושב-ראש רשות החברות הממשלתיות. הם לא עשו את זה. זה אחד הטיעונים שלי. עובדה שהם פנו לבג"ץ.

אנחנו נחכה לדיון בבג"ץ. בחודש יוני ידונו בנושא. אני מניחה שהרשיון יאושר. אם הוא לא יאושר, אני אחזור לכנסת. אני חושבת שזאת פררוגטיבה של ממשלה ושל הציבור שהענף הזה, שמתפתח כל כך מהר, יהיה נתון לליברליזציה, לתחרות, ושהאזרחים ייהנו משירותים טובים וזולים.

אשר להפרטה, אני ביקשתי לחכות הן לבג"ץ והן לראשית התחרות, להכין גם את המכרז לטלפון הבין-לאומי. אני חושבת שבעניין הזה, לאחר הבטחת זכויות העובדים, המעשים שעשינו בתקופה הקצרה שאני במשרד, גם הכנת הרשיון הכללי, גם פתיחת המכרז הראשון, גם קבלת דוח ועדת-שורר – אמרו שלא נצליח להוריד מחירים, ואני רוצה לומר לזכותה של "בזק" שהורדנו. חשבו שנוריד 10% במחיר שיחות בין-לאומיות, הורדנו 29%. "בזק" עשתה בחוכמה והודיעה: הורדנו. כאילו הם הורידו את המחירים. וזה בסדר. עשו פרסום גדול, גדל מספר השיחות, אין הפסדים. אבל אם כך אפשר להוריד, סימן שהיה פה סבסוד צולב שהוא לא במקום, ובמקום ייעול – רווחים מוגזמים.

אני חייבת התייחסות גם לנושא 056, שמטריד את הציבור. הקמנו ועדה מיוחדת בראשות פרופסור פרוקצ'יה. קיבלנו את המסקנות. ההצעה שהובאה לפנינו היא לחלק את שירותי המידע לשניים: מידע בידורי ומידע כללי לאזרח, בשני מספרים שונים. המידע הבידורי, שכולל את הסקס ואת כל שאר הדברים שיש שם, יהיה רק לפי פנייה. ואילו המידע הכללי, בתחום הרפואה, התרבות, התיירות – כל אחד יוכל להגיע אליו.

הדברים נמשכו קצת, כי היינו צריכים לעשות שימוע לחברות. שמענו אותן. אנחנו נקבל את המלצות הוועדה. יש לנו רק בעיה אחת, והיא הסיבה לכך שהדבר קצת מתעכב, החשש שלנו שמא תהיה גלישה מהבידור אל המידע הכללי. כדי למנוע זאת אנחנו מחפשים איזו דרך לעשות כרטסת שתאפשר פיקוח על הדברים.

אני עוברת למה שאני קוראת לו טעם לחיים. רבותי חברי הכנסת, יש פתגם או מאמר או סיפור, אתם רוצים סיני, אתם רוצים אנושי. כשיש לאדם אגורה אחת, הוא הולך וקונה לחם; וכשיש לו אגורה שנייה – הוא קונה בה פרח. הוא קונה לחם כדי לחיות, ואת הפרח – שיהיה טעם לחיים.

הפרח, שייתן טעם לחיים, זוהי התסיסה הנפלאה שיש אצלנו בתחום התרבות והאמנות על כל גווניה. אני חושב שהפרץ העצום של אנרגיות של יוצרים בכל התחומים – ספרות, במה על כל צורותיה, מוסיקה, גילויים של עדות ופולקלור על כל צורותיו, האמנות החזותית על כל צורותיה – – –

דוד מנע (הליכוד):

תיזהרי שהפרח לא ייבול.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אתם צריכים לעזור ולהשקות אותו.

רן כהן (מרצ):

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת. מה הבעיה, חבר הכנסת רן כהן?

רן כהן (מרצ):

— — — בתור יושב-ראש הוועד — — —

דוד מנע (הליכוד):

— — —

רן כהן (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

אתם מפריעים כעת לשרה.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

גברתי היושבת-ראש, מול ההסתדרות הכנסת הזאת כבר פעם הרימה ידיים. אני מקווה שהיא לא תעשה — —

היו"ר א' סלמוביץ:

היום יש חיים חדשים שם.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

— — זאת פעם נוספת. עכשיו שיש חיים חדשים, אני מקווה שלא תעשה את זה פעם נוספת.

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לומר מספר דברים מצומצם מאוד. הדבר האחד הוא, שרים וממשלה לא צריכים להתערב בעשייה תרבותית, אלא רק לעזור לה להתקדם. על כן, אנחנו עובדים באמצעות מועצות ציבוריות ואנשי ציבור. המועצה לתרבות ולאמנות היא עדיין המועצה שהתמנתה על-ידי השר המר. הם ממשיכים בעבודתם. 'בוא מועד אחר, תהיה מועצה אחרת. בתיאטרון ובמוסיקה ובכל מקום

אנחנו רוצים מגוון של אנשי ציבור שיהיו אחראים בדיוק כמו דירקטורים, והם יעזרו בקידום הנושא הזה.

אמרתי שהיצירה היא גדולה, ועל כן אנחנו גם עוזרים ליוצר הבודד. יש הרבה מאוד פרסים. עיקר הפרסים הם פרסי התפנות. זה לא שאתה נותן למישהו כסף ויקנה לעצמו מה שיקנה. אנחנו מדברים על פרסי התפנות בדרגה של מורה בתיכון, שיקבל בתוך חודש, והוא יוכל לשבת במשך שנה ולעבוד. יש לנו כמה פרסים כאלה בענפים רבים ושונים.

התרבות והאמנות בארץ, שהיא פורחת ושהיא במצוקה ושגם המגזר הערבי והדרוזי צמא לה היום, ושאינן מי שאינו רוצה בה, סובלת מכמה דברים. הדבר האחד, למרבה הצער יש בארץ מקומות רבים שאין בהם אף לא אולם ציבורי אחד, אף לא בית-עם אחד. אמרתי היום על הממשלה, ואני חוזרת ואומרת בכל מקום, רבותי, כשם שחשוב שיהיה בית-כנסת, כשם שחשוב שיהיה מקווה במקום שרוצים, חייב להיות בית-תרבות, בית-עם. אנחנו חייבים לתכנן ולעזור שהדברים האלו יהיו בכל יישוב.

רון נחמן (הליכוד):

ומה התשובה על הנושא הזה?

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

הדבר הראשון שביקשתי הוא, שבכל תכנון יבטיחו שטח לכך. על זה התשובה כבר חיובית. אם בונים, אני עוד לא יודעת.

שימו לב, התקציב הממשלתי לנושא הזה במדינה שבה מבעבעת ונוצרת תרבות חדשה שלנו, של אנשים שהגיעו מ-102 מדינות, הוא תקציב קטן מאוד. אנחנו חייבים לעשות שני דברים, גם לשמור על מה שיש לנו מבחינת הישגים קנוניים, להוציא לאור את הספרים שנכתבו בעבר ולהגן עליהם, וגם לתת ליצירה החדשה לפרוח. לא רק שאנחנו דלים בתקציב, אלא המנהג היפה שיש ביהדות, שאנשים נותנים מעשר לקהילה – לאמנות אין נותנים את המעשר הזה.

שימו לב, כאשר מקיימים ערב צדקה, מקיימים ערב תרבותי כדי לאסוף צדקה לעניין אחר ורוצים שהאמנים יעבדו בהתנדבות. אבל לתת לאמנים, ליוצרים, לאמנות – מנהג זה עדיין איננו.

הקמנו ארגון שיעבוד יחד עם התעשייה, והואיל והגדלנו את הפטור ממס לתורמים לתרבות ולאמנות, אני מקווה שבעניין הזה תהיה עשייה רחבה יותר.

נקודה נוספת שברצוני להעלות בתחום זה היא היציאה של התרבות מישראל החוצה. יש לנו מדע שיוצא החוצה, ואנחנו רוצים להוציא את התרבות החוצה ולהתחיל לבנות יחד עם משרד החוץ – כמו שיש מכון גתה וה-British Council – מרכזי תרבות ישראל במקומות רבים בעולם. אין לכם מושג כמה

מדינות פונות אלינו, כמה מזמינים אותנו, כמה רוצים לבוא לכאן, כמה רוצים קו-פרודוקציות אתנו. יש פה עשייה גדולה.

גם כלפי יהדות העולם, לא צריכים לחיות בין פוגרום לפוגרום ובין מלחמה למלחמה. יש פה יצירה חדשה, אמיתית, בעלת ערכים אוניברסליים, ועם זה יש בה כל האלמנטים של החדש. אנחנו עושים כמה דברים שנעשה אותם בהיקף של אזור ים-תיכוני, אבל אנחנו עוברים גם למערכות רחבות יותר.

אני מקווה שחברי הכנסת, כאשר יבינו בתקציבים האלה, ייתנו על כך את הדעת, בייחוד שאנחנו אחת המדינות המובילות מבחינת אחוז צרכני התרבות, מספרייה, תיאטרון ומוזיאונים. אחוז עצום. תנו את הדעת לעזור בתחום הזה.

אתם מכירים את הביטוי "אמנות לעם" – אני קצת לא אוהבת אותו, כי יש לזה ריח כאילו מכתבים לעם את האמנות. לא זו הכוונה. אנחנו רוצים להביא תרבות לכל אדם ולכל מקום ולתת גם לרוח העדות לקבל ביטוי, כפי שהם רוצים. יש ועדות מיוחדות ויש קריטריונים לכל מה שהוא אמיתי. אם תשימו לב, העלינו את התקציב ל"ענבל", עכשיו תהיה תזמורת אנדלוסית באשדוד. אנחנו משתתפים בחגים של עדות. יצרנו ספרייה ניידת ומרכז תרבות נייד לאוכלוסייה הערבית בצפון. אין להם אולמות. כל הדברים האלה מחייבים כסף, משום שאנחנו חברה שלא צמחה במשך מאות שנים מלמטה ויכלה להקים לעצמה את המוסדות.

על כן, אנחנו חייבים להיות שותפים בזיבול, בהשקיה, בעזרה ובטיפול, וכמו שבתחום המדע אנחנו בשורה הראשונה, ובטכנולוגיה של התקשורת הגענו להישגים גדולים ומרשימים – הייתי ב"טלקום" באפריקה, והאמינו לי, אנחנו הופענו שם בחגיגה גדולה, לרבות חברה כמו "מוטורולה", שהיתה בביתן בין-לאומי ולא בביתן שלנו, אבל עיקר הדברים המתקדמים שלה היו מתוצרת ישראל, "מוטורולה" ישראל – כך בתחום הזה, יש לנו שם טוב, יש לנו יכולות טובות ואנחנו יכולים וצריכים לטפח, בייחוד בחברה שיש בה יותר שעות פנאי והיא זקוקה למזון לנפש.

תודה רבה, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לכבוד שרת התקשורת, המדע, הטכנולוגיה והאמנויות.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים כעת לשאלותיכם. ראשונת השואלים – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. המסגרת היא של דקה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, כנסת נכבדה, אני מבקשת לשאול במסגרת הדקה כמה שאלות קצרות. שאלה ראשונה נוגעת לעובדי החברות הכפופות למשרד התקשורת, "בזק" ורשות הדואר.

אני מכירה בחשיבות של השתתת החברות האלה על בסיס של יעילות כלכלית, אבל אנחנו נתקלים יותר ויותר בבעיות של זכויות של עובדים ותיקים והחלפת עובדים מאורגנים בעובדים של חברות כוח אדם וחברות קבלניות. היום למעשה אי-אפשר להיכנס לא לרשות הדואר ולא ל"בזק", אלא אם כן אתה עובד קבלן.

אני חושבת שבקצב הזה כל החברות האלה יהיו ללא עבודה מאורגנת.

נקודה שנייה, מסגרת התמיכה באמנויות ובתרבות, האם ניתנת תשומת לב מיוחדת לנשים יוצרות?

נקודה שלישית, בקשר לרשויות המקומיות, מרכזי התרבות – מה קורה עם רשויות מקומיות שלא יכולות ליישם את העיקרון של שקל תמורת שקל ולא מסוגלות לתרום מעצמן? האם הרשויות האלה ותושביהן נידונו לכך שלעולם לא יהיו בהן בתי-תרבות?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת גוז'נסקי. אני רק רוצה להזכיר שכל אחד שואל שאלה.

דן תיכון (הליכוד):

דקה.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה מה שקבעה ועדת הכנסת. במשך דקה, שאלה.

דן תיכון (הליכוד):

לא.

היו"ר א' סלמוביץ:

במשך דקה, שאלה. זה מה שכתוב כאן. מצטערת. אני יכולה לקרוא לך. כתוב: בתום דברי פתיחה של השר, במסגרת 12 דקות יוכלו עד 12 חברי כנסת לבקש לשאול כל אחד שאלה לשר במסגרת דקה אחת. אני מצטטת מתוך החלטת ועדת הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

נקבע מאז ומעולם, שבמסגרת דקה אפשר לשאול עשר שאלות.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה מה שכתוב פה. חבר הכנסת תיכון, חבל שתתווכח אתי. זה מה שכתוב פה.

חבר הכנסת אבנר חי שאקי, בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, תחילה עניין ערוץ-7. את לא דיברת על זה. הוא נחשב כביכול פיראטי. בפועל הוא עושה עבודה נפלאה. יש לו ציבור מאזינים אדיר. שומעים בו שירים ארץ-ישראליים, מוסיקה חסידיית ומוסיקה מזרחית. ציבור מגוון ביותר מאזין לו. מדוע לא לנסות לתת לו לשדר מן היבשה? במוצאי שבתות ציבור מאזיניו גדול אפילו מזה של "קול ישראל". אני מבקש לשקול בכל זאת לבוא לקראתו, מפני שראויים הם ליחס טוב יותר.

ב. עניין התזמורת האנדלוסית. כמי שקצת ליווה את העניין, אני רוצה לומר לך שאין לי ספק שיש פה חידוש עצום בפעילות המוסיקלית בישראל. מצער כי מה שעומדים להציע להם הוא קטן כל כך בהשוואה לצרכים ולאפשרויות. אם רוצים לתת ביטוי למורשת של יהדות ספרד ולמוסיקה הספרדית האנדלוסית, הרי הסכומים צריכים להיות גדולים בהרבה.

דוד צוקר (מרצ):

אפשר מערוץ-7 לתת למוסיקה האנדלוסית.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

ערוץ-7 לא מקבל אגורה מן המדינה. על מה אתה מדבר?

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מבקשת לא לנהל ויכוחים כעת.

נעמי חזן (מרצ):

הם לא ביקשו רשיון.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

הם מוכנים לקבל רשיון בכל עת.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שאקי, אני מבקשת לסיים.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

כשמדובר במדעים, כשרת המדע, הייתי רוצה להפנות את תשומת לבך לכך שגם מדעי היהדות מדעים הם. כלומר, בעוד אני תומך בקידום המתמטיקה, הפיסיקה, הכימיה, הביולוגיה, המחקר הבסיסי, המחקר התשתיתי והמחקר היישומי, הטכנולוגי, קשה לי להבין מדוע מקפחים את מדעי היהדות. למה אין רואים במשרד תקציב גם למדעי היהדות, למחקרים בהיסטוריה, בלשון עברית, בתנ"ך, בתלמוד, בקבלה, כל אותם תחומים נפלאים שהיו בהם חוקרים גדולים והיום יש הרבה פחות? שמא את תהיי זו שתזכה לקדם את מדעי היהדות, ובוודאי תבורכי על כך. כן אבקש שייהנו מעזרתך גם חוקרים מבני עיירות הפיתוח ומשכונות המצוקה. אני קראתי, ודיברנו על זה, שמשרד מחלק לעולים חוקרים מענקים בשיעור 25,000 שקל לשנה. אני מברך על זה. אבל תנו גם לוותיקים, לבני עיירות הפיתוח, שיש להם חוקרים רציניים מאוד, לבל יהיה פער כזה בין 25,000 לשנה ו-60,000 לשנה לחוקר עולה – בלי שיש מחצית מזה, או רבע, לחוקר ותיק משכבות שבאמת זקוקות לעזרה שלך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שאקי. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת דוד מנע.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי השרה, פסטיבל ירושלים – רמת המחירים שם בלתי מובנת. חלק מן המופעים נערכים בפני אולמות חצי ריקים. מה בכוונתך לעשות כדי שהמחירים יהיו סבירים וכדי אותו עודף מקומות יחולק לשכבות המתאימות, שאין ידן משגת?

פלאפון – האם ידוע לך שלחברת פלאפון רווחים אדירים, עצומים? האם חלק מן הכספים הללו יוחזר למנויים?

רשות הדואר – תשומת לבך לדוח מבקרת המדינה על הזמן שלוקח לשלוח מכתב בירושלים.

מערך המשדרים בארץ – שוב דוח מבקרת המדינה, בלגן, נושא שלא מטופל במשך 20 שנים.

גובה האגרה לטלוויזיה בכבלים ומתן פטור לאוכלוסיית הקשישים – מדוע כל העניין הזה לא ייבחן, לאחר שהטלוויזיה בכבלים יצאה לדרך לפני כשנתיים וקרוב לוודאי שהאגרה גבוהה מדי? הם רוצים לתת פטור לקשישים; מדוע נמנע הדבר מן הטלוויזיה בכבלים?

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת תיכון. כעת חבר הכנסת דוד מנע, ואחריו – חבר הכנסת רפאל פנחסי.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי השרה, אני מבקש להודות על הסקירה הטובה וגם לברך את כל העובדים הבכירים של משרדך, שעושים עבודה יפה. חייבים לציין גם את זה.

אני מבקש, ברשותך, לשאול כמה שאלות קצרות. פלאפון – יש ימים שבהם אי-אפשר לדבר, שיחות מתנתקות, מחייבים את הצרכנים, הכסף שמחייבים בו לא חוזר.

חיים אורון (מרצ):

דן תיכון (הליכוד):

לך יש?

דוד מנע (הליכוד):

אני מבקש מגזבר ההסתדרות לא להפריע לי. חבר הכנסת אורון, אני נהנה מזה, אני חייב לציין.

שאלה שנייה – מערך האנטנות של "בזק". יש אומרים שזה מפריע, יש אומרים שזו סכנה לבריאות. גבעתיים, גבעת-קוזלובסקי, כל האזור הזה מסוכן.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

העלית את זה פעם.

דוד מנע (הליכוד):

כן, העליתי את זה, ואני תמיד מעלה את זה, כי זה גם נוגע למקום היישוב שלי, רמת-גן-גבעתיים.

דבר שלישי – זמר מזרחי ומורשת עדות. אני קורא בסקירה שלך, ואני אחד מאלה שקוראים את הסקירה, על תרבות ואמנות לשנים 1992-1994. אני רואה שיש פירוט רב של כל מיני תוספות תקציבים. דווקא בנושא שנקרא מורשת עדות אין פירוט. אני מבקש לדעת, בניגוד לסעיפים אחרים שיש בהם פירוט של תקציבים, למה אין פה פירוט של תקציבים, והאם התקציב מספק?

בנושא של הזמר המזרחי, אני יודע שנפגשת הרבה עם נציגים שלהם. האם אפשר לקדם את הנושא הזה, והאם אפשר לתקצב יותר את הנושא שנקרא מורשת עדות, שמופיע בסעיף 8 לפירוט התקציבים שלך בחוברת הזו? תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מנע. כעת חבר הכנסת רפאל פנחסי, ואחריו – חבר הכנסת אסעד אסעד.

רפאל פנחסי (ש"ס):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, רבותי חברי הכנסת, ראשית אני רוצה לברך את השרה על הוצאת המכרז למפעיל שני של הפלאפון.

דן תיכון (הליכוד):

רפאל פנחסי (ש"ס):

הזוכה זכה. תשמע את השאלה שלי ואחר כך תעיר את הערותיך. תהיה בטוח שבקטע הזה אני קצת התעסקתי, ואני יודע מה אני שואל.

כפי שזכור לי, מחירי הפלאפון למפעיל הראשון היו מרקיעי שחקים. הטענה שלהם היתה, שבעת קבלת הזיכיון הם היו צריכים להשקיע וההשקעה היתה צריכה לחזור למדינה. מאחר שקראתי ושמעתי ששר התקשורת לשעבר, השר שחל, האריך לחברה את הזיכיון הראשון עוד בעשר שנים, עם אופציה לשש שנים נוספות, מה עם אותם עשרות מיליונים שהיו צריכים להחזיר למדינה? בשבוע שעבר, בדיון בוועדת הכספים, שאלתי את הממונה על התקציבים מה בעניין הזה. נאמר לי שנשלחה דרישה לחברות "בזק" ו"מוטורולה" להחזיר למדינה 90 מיליון דולר עבור תשתיות.

גברתי השרה, שאלתי היא, אם "מוטורולה" ו"בזק" לא יחזירו את 90 מיליון הדולר, שזה 270 מיליון ש"ח, למדינת ישראל עבור התשתיות, כסף שגבו מהמשתמשים בפלאפון במחירים דאז, האם תבוטל הארכה שניתנה להם עוד לעשר שנים?

אם כי עצם הארכה לא מובנת לי – למה לא היה צריך לצאת במכרז בתום 1997, כשייגמר הזיכיון למפעיל הראשון. אני לא יודע על שום מה ניתנה הארכה הזאת. אומנם זה לא היה בתקופתך. בכל אופן, הדבר תמוה בעיני. אני מתפלא על שבעלי זיכיונות אחרים או אלה שהלכו למכרז לא פונים לבג"ץ לשאול למה הוא זכה בלי מכרז לארכה ראשונה, לארכה שנייה ועכשיו גם שלישית.

הנושא השני. אני מברך על כך שהיום מחירי הפלאפון, בגלל המפעיל השני, כבר מתחילים לרדת. גם שיחות נכנסות, זמן אוויר – מקבל השיחה כבר לא משלם אלא המחייג אליו. עדיין זה מונופול, המפעיל השני לא נכנס. הם קבעו ש-13 שניות זה זמן שיחה, ומי שמטלפן מהבית ומדבר דקה, זה חמש עד שש שיחות. האם לא צריך פיקוח של משרדך על התעריפים של "מוטורולה", שקובעת על דעת עצמה? תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה לחבר הכנסת פנחסי. כעת חבר הכנסת אסעד אסעד. אחריו – חבר הכנסת רפאל אלול.

אסעד אסעד (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את השרה על הסקירה המאלפת שלה, ששמעתי אותה כאשר הייתי במשרד שלי. ברצוני לשאול אותה שתי שאלות.

השאלה הראשונה היא בנושא ערוץ-3, 33, שמשדר מכאן. גברתי השרה, כמעט כל אזור הצפון שבו אני גר – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני צריך לענות לך על ערוץ-3, לא השרה.

אסעד אסעד (הליכוד):

ערוץ-3 הפך להיות בן-בית כמעט בכל בית בישראל. האנשים מכל המגזרים צופים בערוץ-3 ורואים מה קורה בכנסת. אבל יש חלקים גדולים במדינת ישראל, לרבות הצפון שבו אני גר, שבהם עדיין לא ניתן לצפות בערוץ-3. אני חושב שהגיע הזמן לשמור על זכותם של כל אזרחי ישראל, גם אלה שגרים בצפון, להיות בין הצופים בנעשה בכנסת בערוץ-3. זה הציבור שלנו, ואנחנו רוצים שגם הוא ישמע ויראה אותנו.

ועכשיו אני מגיע לשאלה השנייה. נכון שחלה התקדמות מדהימה בנושא התקשורת במדינת ישראל, אבל יש בעיה עם נושא חלוקת הדואר ועם הקבלנים למיניהם, שעושים את העבודה הזאת. אני חושב שאני מייצג את רוב היישובים באזור שבו אני חי, ואני יכול לומר שהדואר פשוט לא מגיע שם בזמן, גם לא דואר רשום. הקבלנים למיניהם העוסקים בעבודה הזאת עושים אותה כלאחר יד, וזה פוגע באזרח הפשוט, בחיילים המשוחררים ובכל מי שצריך לקבל יום יום דואר. אני מבקש שתהיה בדיקה יסודית של הנושא הזה כדי לפתור בעיה כאובה זו. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד אסעד. וכעת חבר הכנסת רפאל אלול.

רפאל אלול (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, ראשית אני רוצה לברך אותך על כך שאת מסתדרת עם כל כך הרבה תפקידים, עם כל כך הרבה משרדים. בזמני העליתי הצעה במשרדך, והובטח לי שהנושא יטופל. היה זה בעניין ניתוק המספר 056. אני האמנתי שהעניין יסתדר, אבל אני רואה שהוועדה עוד לא גמרה את העבודה. אני הצעתי לנתק את כולם באופן אוטומטי, ומי שירצה להתחבר יבקש זאת ויתחבר בנפרד. אני מבקש לדעת מה קורה בעניין זה.

ועוד דבר. מתברר לכולנו שמחירי הפלאפון היו מוגזמים לאין שיעור. עובדה היא שהזכיון הקטין את זה עד כדי חמישית מהמחיר הקודם. מה בדעתך לעשות עם הזכיון הקיים? האם הוא אכן הוריד את המחירים לאלו של ההצעה שזכתה?

דבר נוסף הוא בעניין "אמנות לעם". אכן יש שיפור ב"אמנות לעם". כמי שנהנה מ"אמנות לעם" אני יכול לומר לך, שבפריפריה יש שיפור, וזה מגיע גם ליישובים קטנים יותר. אני חושב שהתוספת

התקציבית המוצעת, סך מיליון שקל מתוך 20 מיליון שקל, היא טיפה בים. אני מציע להגדיל אותה ל- 4 מיליוני שקל מתוך 20 מיליון שקל, וזה ייתן פתרון רציני מאוד לתושבים בפריפריה.

שתי מלים לנושא הבא, שהוא אחרון, מו"פ – מחקר ופיתוח – אזורי. אני חושב שיש כפילות בין המו"פ האזורי לבין המרכזים לעסקים קטנים, וכדאי לחשוב על איחוד תקציבים. זה ייתן פתרון טוב יותר, ובסופו של דבר האזרח ייהנה מכך.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת רפי אלול.

ברשותך, אני מבקשת כעת לשאול שאלה. אני האחרונה.

גברתי השרה, אני רוצה לחדד את הדברים שנאמרו פה על-ידי חברת הכנסת תמר גוז'נסקי בנוגע ליחסי עובד-מעביד בין מחלקי הדואר ובין הקבלנים המועסקים על-ידי משרד התקשורת.

הובא בפני עניין מאוד עקרוני. הראו לי הסכם שנחתם בין קבלן כזה לבין מחלק דואר, כאשר השם של הקבלן לא מופיע על ההסכם. המחלק טען באוזני, שהוא לא מכיר את הקבלן, הוא לא יודע מי הוא, ואם תהיה לו תביעה נגדו הוא לא ידע אפילו אל מי לפנות.

דבר שני. טוען אותו מחלק דואר, שהשכר שמשולם למחלקי הדואר הוא מתחת לשכר המינימום. איך קורה שבחסות משרד ממשלתי נעשים דברים כאלה? ואיך אתם מתכוונים לפתור את הבעיה? תודה רבה.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אני יכולה להשיב?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בבקשה גברתי.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, לשאלתה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי בעניין עובדים מאורגנים, לא מאורגנים. דרך אגב, ב"בזק" יש עודף של עובדים, ולכן מכינים להם תנאי פרישה מהטובים ביותר, ודנים בהסכם בעניין הזה.

אשר לדואר, ברשות הדואר יותר מ-90% מהעובדים הם עובדי תקן. בשנה האחרונה התקבלו 800 מחלקי דואר שלא היו עובדים בתקן. אם השאלה שלך באה עכשיו כדי שאגיד שעשית עבודה טובה – עשית עבודה טובה.

באותו עניין היתה שאלה של חבר הכנסת דן תיכון, שהתייחסה לשליחת דברי דואר בירושלים. אתה יודע שהביקורת היא לא מזמני, אבל מאז ניתנה הביקורת נעשו תיקונים רבים בנושא שהיה בדוח, לרבות בעיית ירושלים.

הרשו לי להעיר הערה שאיננה מכלל השאלות שלכם. היה מנהל רשות הדואר שפוטר על-ידי שר. היה לו שימוע, והוא הלך לבג"ץ מאז נכנסתי למשרד, ועוד קודם לכן בימי השר שחל, ורק היום ניתן פסק-הדין בעניין הזה, ועתירתו נדחתה. בכל הדברים האלה אתה רוצה לעשות עכשיו שינויים ושיפורים? אני פשוט אסירת תודה לעובדים שעובדים שם ועושים כמיטב יכולתם, והם עושים כמיטב יכולתם. בדואר צריך לעשות מהפכה גדולה, כי אנחנו עוברים מעידן של מכתבים לעידן אחר. עם זאת, בשאלה המסוימת שלך באותו עניין, הנושא תוקן.

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי שאלה בעניין נשים יוצרות באמנות. אני שמחה לציין, שבתחום האמנות אין אפליה בין גברים לנשים, ואין טענות של נשים שהן מקופחות. הפריחה בתחום הזה, בכל התחומים: מחול, תיאטרון, כתיבה יוצרת וספרות, אולי מפני שאלה הם תחומים חדשים בחברה שלנו ופורצים יחד עם המדינה, יש לנו הישגים יוצאים מן הכלל בתחום הזה, ואין צורך לשים על זה דגש מיוחד. אני מניחה שחלק גדול מהיוצרות תראינה פגיעה בעצם ההתייחסות שלנו לזה.

חבר הכנסת שאקי, ערוץ-7 הוא ערוץ פיראטי. ערוץ על-פי רשיון אינו יכול לעסוק בפוליטיקה וגם לא בהסתה. כדי לא להגיע לחיכוך, אנחנו לא סגרנו אותו. יש על זה כבר תיק במשטרה, מפני שהיו שם קריאות הייד ל"קדוש" ברוך גולדשטיין ועוד כמה דברים מסוג זה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

סילקו את הפקיד שאמר את זה, עד כמה שידוע לי. מי שאמר את זה סולק.

נעמי חזן (מרצ):

והוחזר כעבור שבוע.

יוסף בא-גד (מולדת):

הוא לא עובד. התוכנית הופסקה.

נעמי חזן (מרצ):

התוכנית הופסקה, והוא עדיין עובד שם.

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת. חברת הכנסת חזן. חבר הכנסת בא-גד.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שאקי.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

על כל פנים, אנחנו צריכים לתת עכשיו רשימות. יהיה רדיו אזורי ומסחרי עם פרסומת. הוועדה כבר הכינה את החומר, השרה מוכנה לחתום. יש איזה סכסוך מיותר שלא שייך לכאן. המכרזים כבר מוכנים, ושילכו למכרז.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

רק אזורי? אין ארצי?

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

הדבר הזה יגיע לדיון כאשר הוא יגיע לדיון.

אשר למדעי היהדות, אני לא בטוחה שאתה מעוניין שאני אעסוק במדעי היהדות. על כל פנים, משרד
— — —

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

ודאי שכן, אולי אין לך השקפה כמו זו שלי על העניין — — —

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

לא, לא. משרד המדע עוסק במחקרים של תשתיות. ולכן בנושא הזה אני בכובע אחר עוסקת גם באיסוף של תרבות קונונית יהודית. הזכרת קבלה. אנחנו עוזרים בעניין המחקרים של אידל, אבולעפיה ואחרים.

לדעתי היה משגה שאת כל הענף שנמצא בידי יוחנן פריד, מה שנקרא תרבות תורנית אבל לא חרדית, לא צירפו למועצה לתרבות ואמנות, מפני שבדיאלוג ובשיח הציבורי שחייב להתקיים בארץ זה היה צריך ללכת יחד.

בנושא המחקר בתחום היהדות — יש ענפים רבים שבהם נעשית העבודה והם לא מקופחים. על כל פנים, זה לא תחום שמשרד המדע עוסק בו.

אתה גם שאלת על התזמורת האנדלוסית. אתה קצת באיחור בעניין הזה. יש באשדוד תזמורת. אנחנו נתנו להם 100,000 שקל.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אני יודע.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

הואיל ויש תזמורת של עולים באשדוד, שאנחנו מתכוונים להפוך אותה לתזמורת שתעבוד יחד — ואז הסכום יהיה הרבה יותר גדול, כולל השיתוף. ישבו עם האנשים והועלה שם פתרון, שאני חושבת שהוא יביא קידום עצום לתזמורת ולנושא.

חבר הכנסת דן תיכון, עניתי לך בעניין הדואר בירושלים. אתה צודק בעניין פסטיבל ישראל. אני רוצה לומר לך שאני הצעתי לנהוג, לא רק בפסטיבל, אלא גם בתיאטראות, כמו שנהוג באנגליה כאשר יש

מקומות ריקים – מגיע קהל והוא יכול לקנות כרטיסים בזול. הכול ייהנו מכך. אנחנו צריכים לצאת מתוך הנחה שהאולמות מלאים מפני שיש ועדי עובדים ויש הצגות מכורות. צריך לעודד הסברה בעניין הזה, שהאנשים יבואו ויוכלו לקבל כרטיסים זולים בכל מקום שיש מקומות פנויים. זה רעיון טוב. בפסטיבל קל וחומר, בשל החד-פעמיות שלו ובשל העושר והאופי שלו. אנחנו נטפל בזה.

דן תיכון (הליכוד):

עוד לא התייחסת לגובה מחירי הכרטיסים.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

לא אנחנו קובעים את מחירי הכרטיסים.

דן תיכון (הליכוד):

אם עושים פסטיבל רק לאליטה, משהו לקוי בממלכת דנמרק, כמו שאומרים.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אני צריכה לבדוק עד כמה אנחנו יכולים להגדיל את הסבסוד לפסטיבל על חשבון דברים אחרים. בינתיים יש לנו בעיה, שבכל אזור הנגב אנחנו מסבסדים את הכול, כי יש שם ראש עיר שבכלל לא העביר את חלקו. יש לנו שם בעיות. אני מציעה שנשב יחד בוועדת הכספים, אתה תוסיף תקציב, ואני מבטיחה לך – גם לפסטיבל, ובייחוד למקום כמו באר-שבע, שיש לנו בו בעיה. אתה פשוט יושב ליד חבר כנסת שגם הוא יוכל לעזור שם, אם הוא יהיה גזבר ההסתדרות ואתה תהיה בוועדת הכספים – אנחנו נהפוך את באר-שבע למרכז גדול.

דן תיכון (הליכוד):

ואת, בתור חברת ועדת הכספים לשעבר, תעזרי לנו.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

מאוד מאוד.

דן תיכון (הליכוד):

עכשיו הכול בסדר.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

בעניין פטור לקשישים – העניין הזה בטיפול.

דן תיכון (הליכוד):

דיברתי על טלוויזיה בכבלים.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אנחנו מטפלים בזה. אני רוצה לעשות שני דברים. האחד, מה שנקרא אזרח ותיק, מגיל 65 ומעלה – באמצעות כרטיסים – אבל גם לצעירים יותר, שמקבלים השלמת הכנסה. לכן אנחנו עושים הצלבה עם הביטוח הלאומי.

דן תיכון (הליכוד):

הביטוח הלאומי לא נותן לכם את הקובץ.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

הוא הסכים לתת ולעשות לנו הצלבה. אנחנו הולכים לעשות זאת. דרך אגב, אני רוצה, ואני מניחה שזה ימצא חן בעיני חברי הכנסת, שההנחות תהיינה לא רק בכבלים אלא גם במוזיאונים וגם בתיאטראות, ושזה יהיה אוניברסלי. אדם שיגיע בארץ הזאת לגיל מסוים וירצו לכבד אותו – לא רק ייתנו לו כרטיס, אלא שלכרטיס גם יהיה ערך בכל ענפי התרבות.

הבא אחריו, חבר הכנסת מנע – פלאפון, קשיים – אתה מספר לי? אני לא יכולה לפתור זאת. אנחנו יודעים ובטוחים שעכשיו, מפני שתהיה תחרות, יהיו בעניין הזה שיפורים.

דרך אגב, לא עניתי לחבר הכנסת דן תיכון על עניין הבלגן שיש במשדרים בארץ. יש לנו מנכ"ל במשרד התקשורת שמומחה לעניין. היות שחלק מהבלגן – והוא יסלח לי, אם הוא שומע אותי – –

דן תיכון (הליכוד):

הוא שומע, הוא פה.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

– – נובע מכך שיש לנו בעיות עם צבא, אזרחים וכו'.

דן תיכון (הליכוד):

ורשות השידור.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

פעם אחת יש אדם שמכיר את כל הדברים משני הצדדים. אני מקווה שיהיה בעניין הזה סדר, מפני שהוא חשוב לנו להרבה מאוד דברים. הוא משקיע בזה הרבה מאוד מחשבה, וייעשו פה דברים. אני מניחה שעם זה ועם התחרות תיפתר גם הבעיה שדיברת עליה.

דוד מנע (הליכוד):

את יודעת כמה מרוויחות חברות "מוטורולה" ו"בזק" מהשיחות?

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אני לא יכולה לבדוק להם את החשבונות. זה גם עונה על השאלה של חבר הכנסת פנחסי. אני לא יודעת איך אני יכולה לבדוק את הדברים האלה.

בעניין מערך האנטנות – אתם ביקשתם שתהיה בדיקה בלתי תלויה. אנחנו הסכמנו לכך. יבואו המומחים ותהיה בדיקה בעניין הזה.

בעניין הזמר המזרחי – אם אתה עוקב אחרי רשת הטלוויזיה בערוץ הציבורי, אני לא אוהבת לקרוא לו ממלכתי, כי, שוב, אני לא אוהבת התערבות יתר – יש התקדמות עצומה בתחום הזה. מבחינת הבאת האנשים – כל התלויות שהיו בעבר אין להן עוד מקום, מפני שיש פתח גדול. גם מבחינת התקציבים – אני לא זוכרת אם אתה שאלת אותי על תקציבים בתחום הזה או מישו אחר, על כל פנים, מי ששאל ייקח לעצמו את התשובה על השאלה הזאת. הוא שאל כמה כסף ניתן לתרבות המזרחית. אני

מבינה שזה אתה, חבר הכנסת מנע. ובכן, "ענבל" עלה ל-2 מיליונים, ב"מזרח ומערב" עלה התקציב, ב"אפיריון" עלה התקציב ל-66,000, אנדלוסיה – אמרתי קודם 100,000, ועכשיו זה גדל. נוסף על זה, כל הפולקלור העדתי הוא שווה-ערך – למעלה מחצי מיליון – לאירועים האחרים. מבחינת התקציב שיש לנו, יש פה קפיצה גדולה מאוד. אנחנו רוצים לשמור על רמה ומשתדלים לעודד מאוד.

דוד מנע (הליכוד):

את מוכנה להציע שבשנה הבאה פסטיבל ירושלים – הרי פסטיבל ירושלים יצא לחיפה ולמקומות אחרים – יעשה אירוע אחד בבית-שמש או בקריית-גת, שיפתחו את עצמם לדרום, לציבור שלא יודע מה זה פסטיבלים?

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

ככל שהדבר נוגע לי, אימצתי את זה. הואיל וההחלטה איננה בידי, כי יש ועדה ציבורית, אני אמליץ על כך בפני הוועדה הציבורית.

חבר הכנסת פנחסי, אני לא יודעת למה נתנו את הזיכיון הזה. אתה יודע שלא אני נתתי אותו. אני רוצה להגיד לך שנדהמתי שהוא ניתן, בייחוד כאשר ידעו שאנחנו הולכים לפתיחה של מכרז.

אשר לכספים שיש להחזיר, אני לא יודעת, אני אבדוק כיצד עושים בדיקה בדברים האלה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

האם את תהיי מוכנה להתנות את מתן הרשיון בקבלת כסף, 50,000 דולר?

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

זה בעוד עשר שנים. גם המנכ"ל שומע אותך. אני חושבת שהוא רושם את ההערות שלך לפניו. אנחנו נבדוק זאת. גם היועץ המשפטי יושב פה והוא יבדוק האם מבחינה משפטית יש לי סמכות – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

לפחות תקציבית.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

הבנתי. המחירים ירדו פלאים והם ירדו עוד יותר. רק אתמול אמר מנכ"ל "בזק", שהוא רוצה להוריד זאת למחירים שקבעה החברה המתחרה. אני מקווה שהוא אומנם יעשה זאת.

חבר הכנסת אסעד אסעד, הנושא הזה של ערוץ-33 – ערוץ-3 – הוא ערוץ ניסיוני. דרך אגב, הוא גם לא ממומן מהאגרה אלא מתקציב מיוחד. אנחנו דואגים שהוא יגיע לכל מקום, כי אנחנו רוצים להפוך אותו לא רק לערוץ של הכנסת, אלא לערוץ שיהיו בו הרבה מאוד תוכניות בשפות ובייחוד בשפה הערבית, כדי שערביי ישראל גם ישתתפו בו. אני חושבת שאין די תוכניות כאלה. אני מקווה שעם השיפורים שיהיו בתדרים ובחלוקה – יש פה בעיה של לוויינים – אנחנו נגיע – – –

אסעד אסעד (הליכוד):

האם יש סיכוי שבצפון יראו את הכנסת?

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

שיראו אותך, אתה צודק. אולי נכין לך קלטות, כי וידיאו יש שם לכולם. נדאג שחבר כנסת שבאזור שלו לא קולטים, יקבל קלטת.

חיים אורון (מרצ):

תשגיחי מקלטות.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

הוא יקבל קלטת ויעביר אותה. אין לנו כל כך הרבה חברי כנסת – – –

חיים אורון (מרצ):

גם בדרום לא קולטים.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

חיים אורון (מרצ):

את צריכה קלטת לכל אזרח.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

לא.

בעניין של דואר שלא מגיע, הנושא הזה חייב בדיקה. יש פה שתי בעיות, אני אוסיף לך עוד אחת. חלק מהדואר לא מגיע כיוון שבתי היישוב מפוזרים ואין די מקומות חלוקה. זאת אומרת, צריך להקים גם מרכזי חלוקה נוספים בחלק מהיישובים המרוחקים. אנחנו מודעים לזה, והדבר יתוקן.

חבר הכנסת רפאל אלול, אני חושבת שלא היית פה כשהסברתי את העניין. היתה ועדה בראשותו של פרופסור פרוקצ'יה. בעיקרון קיבלנו את ההצעות שלה, על חלוקה לשני סוגי מידע, המידע הבידורי על כל צורותיו ומידע כללי שמגיע לציבור. ההמלצות היו שסוג אחד יהיה לפי בקשה וסוג אחר יהיה פתוח לכולם, מפני שזה מידע רפואי, מידע על תיירות, ספריות, תרבות וכיוצא באלה. עשינו גם שימוע לחברות השונות. הפחד הוא שעשויה להיות גלישה. לכן אנחנו בודקים כיצד לעשות זאת. ייתכן שזה יהיה על-ידי כרטיס מיוחד. ואז הגלישה מסוג אחד לשני תימנע, ומי שרוצה הוא שיקבל את השירות.

רפאל אלול (העבודה):

ברשות היושבת-ראש, אני רוצה לספר לך סיפור קצר. בשבוע שעבר הייתי ב"בזק" ברחובות. במקרה הייתי באותו סניף. הגיעו כ-17 אנשים עם תלונות בקשר ל-056. הייתי המום. הם נדרשים לשלם מאות שקלים. זה צריך להיפסק.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אבל הם מדברים. אנחנו הודענו בפומבי והסברנו, ואני מנסה למצוא תרופה לעניין. האמן לי שאנחנו משקיעים בדבר הזה בלי פרופורציה, אבל אנחנו יודעים שהציבור מוטרד, ועל כן אנחנו מטפלים בעניין. היתה ועדה מכובדת, היה שימוע, ואנחנו מחפשים דרך כיצד להתגבר על העניין הזה.

אתה שאלת גם בעניין מו"פ אזורי. המו"פ שאנחנו מדברים עליו איננו בא בכלל לעסקים. זה לא מו"פ יישובי, אלא תשתיתי. יכול להיות שהם יכולים להיות באותו אזור, כמו שאנחנו עושים יחד למשל עם המשרד לאיכות הסביבה, כמו בחקירה בתחום של מים וכו'. אנחנו רוצים ללכת בייחוד למכללות שיש באזורים מסוימים, ולמקומות אחרים שיש בהם תשתיות שחייבות בדיקה. וזה צריך להיעשות בצורה נקודתית, לפי התכנים, ולא לעשות בעניין הזה הכללה.

לגבי "אמנות לעם", אמרתי שאנחנו רוצים בתחום הזה להגדיל ולהרחיב, בלי התליה. אנחנו רוצים גם להגדיל את סל התרבות וגם להרחיב. הבעיה היא של תקציב. הרעיון הוא: הדברים הטובים ביותר – לכל אדם ובכל מקום. בעניין הזה אנחנו נעשה ככל האפשר. אתה יודע שהגדלנו בנושא הזה את התקציבים במידה רבה. נשתדל לעשות יותר.

אינני מוצאת איפה רשמתי את השאלה של היושבת-ראש. גברתי היושבת-ראש, האם את מוכנה לחזור על השאלה?

היו"ר א' סלמוביץ:

כן, בוודאי. שאלתי את שאלתי בעקבות דבריה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בנוגע למחלקי הדואר. שאלתי איך יכול להיות שקבלנים פועלים בחסות של משרד ממשלתי, במתכונת שצינו. מחלק דואר העביר לעיוני הסכם שלא מצוין בו שמו של הקבלן. במקרה של תביעה נגד אותו קבלן, הוא לא יודע אל מי לפנות. ודבר שני, אותם מחלקים עובדים בשכר שהוא מתחת לשכר המינימום במשק. שאלתי מה יעשה משרדך שבחסותו פועלים אותם קבלנים.

אברהם יחזקאל (העבודה):

מחלקי דואר כבר לא עובדים בשכר שהוא מתחת לשכר המינימום.

היו"ר א' סלמוביץ:

יש טענה שכן.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

גברתי, היה בארץ מספר עצום של אנשים שקיבלו שכר מתחת לשכר המינימום וקיבלו השלמות הכנסה. הדבר הזה איננו קיים עוד. אמרתי קודם ש-800 כבר התקבלו השנה, בעקבות זה שעבדתם יחד והצלחתם, והם עובדים לפי התקנים.

לגבי הנושא של הקבלנים, שבהסכם אין שם – זה דבר חמור, מפני שחייב להיות שם, חייבת להיות כתובת. אדאג לבדוק את הנושא הזה.

גברתי, אני חושבת שעניתי כמיטב יכולתי על השאלות שהוצגו לי. אני מודה מאוד לך ולחברי הכנסת. אני בהחלט מצפה שאנחנו כמשרתי ציבור נזכה לעזרה מחברי הכנסת באותם תחומים שהם לטובת הציבור ולטובת הכלל. אם משרד התקשורת איננו זקוק לתקציבים, מפני שהוא מעשיר אחרים וגורם

לכך שהמחירים ירדו, הרי משרד המדע, למען קידום החברה בישראל, ומשרד האמנויות, למען הנפש של האזרח בישראל, זקוק לעזרה רבה. ואני מקווה שאנחנו ניעזר בחברי הכנסת. תודה רבה לך, גברתי.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לך, גברתי, שרת התקשורת, המדע, הטכנולוגיה והאמנויות.

אנחנו עוברים כעת לדיון משולב בסקירות על שני המשרדים. ראשונת הדוברים – חברת הכנסת נעמי בלומנטל; היא איננה. חבר הכנסת חיים אורון, אחריו – חבר הכנסת חגי מירום, ואחריו – חבר הכנסת יורם לס.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כבוד השרה, ממכלול הנושאים שעלה כאן אני מבקש להתמקד בנושא אחד, נושא התרבות והאמנויות. כי יש לי הרגשה, היא גם עולה בעצם מתוך סיכום דברייך – לא שאין בעיות בתחומים האחרים, ולא שלא ראוי לה לכנסת לעסוק בהם ולבקר אותם, אלא הדינמיקה של התפתחות המשק, החברה והכלכלה כבר תדחף את הדברים הללו ותקדם אותם. כי מדובר בתחומים שעל-פי כל אמות המידה המקובלות היום בעולם, שיעורי הצמיחה בהם כפולים ומשולשים ומרובעים מכפי שהם בתחומים אחרים. הם בעצם היום הקטר של צמיחת המשק והכלכלה בעולם, ומבחינה זו מדינת ישראל משתלבת בתוך מהלך עולמי, והיא משתלבת בו במקום מכובד.

העובדה הזאת, וצירוף המקרים הזה, שאת ממונה על מכלול כזה של משרדים, בעצם מחריפים עוד יותר את השאלה, איך החברה שהולכת ומתפתחת בארץ מתמודדת עם שאלות התרבות והרוח שלה. בבחינת החומרה אין לנו מה לדאוג, ואפילו התוכנה תטופל, ואפילו התובנה, שהיא תנאי לתוכנה, גם היא תטופל. אבל מה עם הרוח? ויש סכנה גדולה במציאות כזאת, וזה לא רק בבחינת שדים על הקיר, זו תופעה שקיימת בעולם, ושנים ארוכות גם בארץ. העובדה היא שתקציב האמנויות גדל בשיעורים מרשימים ביחס לתקציב הקודם. אבל, בסך הכול, כשאתה מסתכל על אותם 178 מיליון שקלים בשנת 1994, שזה הרבה יותר מאשר בשנת 1993, שזה הרבה יותר מאשר בשנת 1992 – מדובר בסך הכול בנתח קטן מדי מסך כל ההוצאה התקציבית לנושאי תרבות, ובנתח קטן מדי להתמודדות עם הצרכים.

אני מציע גם להתייחס קצת יותר בזהירות אל המספרים המרשימים של המבקרים בתיאטרון בהשוואה לעולם ואל המספרים המרשימים של אלה השואלים ספרים בהשוואה לעולם. אינני יודע אם נעשה מחקר, על כל פנים אני לא ראיתי, איזה חלק מהאוכלוסייה הישראלית בעצם גורם לשיעורים הגבוהים הללו. יכול להיות שאז יתברר שאחוז מסוים, קטן, צורך בשיעורים שבאמת מצדיקים את המושג עם הספר, אבל חלקים גדולים מהאוכלוסייה אינם שותפים לסערה התרבותית שבצדק תיאר אתה כאן.

נדמה לי שאנחנו עומדים בפני שתי שאלות מאוד מרכזיות בנושא הזה. האחת היא דמוקרטיזציה של התרבות, דמוקרטיזציה לא במובן שאני יודע עד כמה את מקדישה לו תשומת לב – השתחררות מכל

מיני כבלים אדמיניסטרטיביים – אלא דמוקרטיזציה במובן הזה שהתרבות תהיה מצרך זמין לכל חלקי האוכלוסייה, גם מצד העלות שלו וגם מצד היכולת של חלקים שונים לצרוך תרבות על-פי שיקולם, על-פי מה שנראה להם נכון, על-פי אמות המידה שלהם. שלא יתפרש, חלילה, מדברי כאילו אני מתכוון שמישהו ינחה את הציבורים לאיזה סוג תרבות לפנות, אלא שפשוט תהיה יותר זמינות לתרבות.

לפי דעתי, כאן יש לעשות רבות, גם בתחום החינוך – ליצור את האיכויות והכשרים שיאפשרו לדורות הבאים לצפות וליהנות ולכנס ערכי תרבות שנוצרים בעוצמה רבה בארץ, וגם – ופה אני מעלה את הנקודה השנייה – בתחום הפיזור. בחוברת הנאה – וראוי לציין זאת – שהנחתם לפנינו, בעמוד 11, יש פיזור פעילויות תרבות על פני ערים גדולות. באר-שבע – 0.5%. אני אומר לכם שבאר-שבע זה לא רק באר-שבע. יכול להיות שבתוך השטח הכתום יש גם כמה מועצות אזוריות שמכסות חלקים נוספים בנגב, אבל בסופו של דבר אני חושב, גם מתוך עיסוק בנושא הזה בשנה שעברה, שאם בבאר-שבע רק 0.5% – גם אם אני אוסיף מה שאני לא מוסיף על חשבון פעילויות תרבותיות שמתנהלות בערים אחרות בנגב ובעיירות אחרות ובמועצות אזוריות – קיימת שאלת פיזור התרבות במציאות הישראלית, שהולכת ומתקבצת בריכוז אחד, שיהפוך לריכוז כלכלי ותרבותי ויהיה גורם נוסף להתעצמותו של הריכוז הזה, כי כולנו יודעים שמעבר לרמה מסוימת, אזרחים בוחרים את מקום מגוריהם קודם כול על-פי יכולתם לרכוש חינוך לילדיהם ותרבות או איכות חיים, במובן הרחב יותר של המושג הזה, כשבאיכות חיים תרבות היא אחד המרכיבים המרכזיים.

נכון שמה שאני אומר מתמצה ביותר תקציב, אבל לא רק. ניסינו לעשות מה שיכולנו בשנה שעברה, ואני מקווה שגם במהלך השנה הזאת נעשה מאמצים נוספים, וגם לקראת השנה הבאה. אני חושב שזוהי תביעה נכונה – לא כי זה היום הנושא של הדיון – להגדיל את משקלו של התקציב לתרבות ולאמנות בסך כל תקציב המדינה ולהקצותו באופן שייתן תשובה יותר דיפרנציאלית. אני אומר במפורש: העדפה מתקנת לאזורים מרוחקים, לאזורים שבהם צפיפות האוכלוסייה נמוכה יותר, ובעקבות זה צריכת התרבות נמוכה יותר. זו מדיניות שאני יודע שאת מקבלת אותה, וצריך לתת לה שיניים חזקות יותר.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אורן. אני מזמינה את חבר הכנסת חגי מירום; איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת יורם לס. אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית.

יורם לס (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, גברתי שרת התקשורת, המדע והאמנויות – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

גם הטכנולוגיה.

יורם לס (העבודה):

אני לא בטוח.

היו"ר א' סלמוביץ:

זה מה שרשום.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

המדע.

יורם לס (העבודה):

מדע וטכנולוגיה.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

מספיק "השרה".

יורם לס (העבודה):

אני רוצה, ראשית, לברך אותך ואת עובדי משרדייך על הסקירות הממצות, הנאות והצבעוניות שהונחו בפנינו, ומבקש בזמן הקצר להתייחס לכמה נקודות שמועלות בסקירות.

בנושא התקשורת: אין כל ספק שבעידן המודרני ועם המהפכה הטכנולוגית, התקשורת הפכה אולי למחצב ולמשאב החשוב ביותר שיש בחברה החדשה. התקשורת, קודם כול, נותנת לנו את תחושת החופש, התקשורת יוצרת הזדהות של הפרט עם מה שקורה סביבו, גם בפוליטיקה הגבוהה וגם בפוליטיקה המקומית ובכל מה שקורה סביבו. התקשורת שומרת על טוהר המידות, מפני שהיא חושפת והיא מעמידה לביקורת את כל מי שעוסק בענייני המדינה. זו בעצם נשמת אפה של הדמוקרטיה. אם נפלו המדינות בגוש שהיה קרוי קומוניסטי, אין שום ספק שזה מפני שלא היתה שם תקשורת. ידוע שהמסמך הכי סודי במדינה כזאת היה בזמנו ספר טלפונים. לא היו ספרי טלפונים. אדם לא יכול היה להתקשר אפילו לחברו.

עם זאת, אני רוצה להעיר לשרה, ולא רק אני, אני גם מסתמך על דוח מבקרת המדינה. הנושא רגיש כל כך, שהוא מוסדר בחוק, חוק הבזק, שקובע שכל מי שעוסק בנושא חייב לקבל זיכיון מהשרה, הוא לא יכול להקים לו תחנת שידור, טלוויזיה, ומי שעובר על החוק – שלוש שנות מאסר, מיליון וחצי שקל קנס. ואני אומר, גם מתוך ידיעה אישית, לצערי, שבמקומות לא מעטים בארץ – לא בים, בארץ – במגזר היהודי, במגזר הערבי, פועלות להן תחנות שידור וטלוויזיה פיראטיות. והרי בדרך כלל כשעוברים על החוק עושים את זה במחשכים, וכאן זה נעשה בפרהסיה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

יצא לך להתראיין – – –

יורם לס (העבודה):

אני לא אדבר על עצמי, כי אני אולי – אני מודה – מתבייש קצת במה שעשיתי, אבל לא רק אני. הרי הפוליטיקאים מחפשים כל מיקרופון.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

לא כולם.

יורם לס (העבודה):

פוליטיקאים עושים את זה.

בכל אופן, הנושא הזה דורש טיפול מיידי, ולו גם כדי שהחוק לא יירמס בראש חוצות. והרי טבעה של תקשורת שהיא בראש חוצות והיא נותנת לאנשים תחושה שהכול מותר, שאין מדינת חוק. אני מקווה שגם בעקבות דוח המבקרת העניין יטופל.

אני אומר גם במאמר מוסגר שבחיפה, למשל, תחנה כזאת פגעה באספקת המים, שמופעלת על-ידי גלי רדיו. בבאר-שבע קלטו שידורים של חיל האוויר. כך שיש פה גם שאלה ביטחונית, ואני מניח שבידיה הנאמנות של השרה העניין יטופל.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

זו עבודה שלנו ושל המשטרה. יש חוק, וזה מבוצע, אבל למרות זאת סגרנו כ-100 תחנות, והן נפתחות שוב.

יורם לס (העבודה):

אני יודע, אני לא אכנס לכל הפרטים.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אבל זו הערה נכונה.

יורם לס (העבודה):

אני רוצה בזמן הקצר לעבור למשרד השני, שהוא בוודאי קרוב ללבי, משרד המדע. ראשית, אני רוצה לברך על הפעולה העמוקה – באמת טיפול באלפי מדענים עולים. שוב אני אומר: הרי זו הברכה הגדולה, שהעלייה הביאה לנו אנשים יוצאים מהכלל. מתחמם הלב לראות דוגמאות שמובאות בסקירה, של אנשים שגם ממלאים היום תפקידים במערכות טכנולוגיות, בחברות מצליחות, ובוודאי יש לברך על הפעולה הזו.

אני רוצה להביע חשש, ולא רק בשמי, בדבר פגיעה במחקר הבסיסי במדינת ישראל כתוצאה ממדיניות חדשה של הפסקת תמיכת המשרד במחקר הבסיסי והעברת התמיכה למשהו שנמצא בתפר שבין המחקר הבסיסי למחקר היישומי. אני לא אכנס לכל הפרטים, אבל קיימת דאגה חמורה במערכות ההשכלה הגבוהה כיום לעתידו של המחקר הבסיסי בגלל שינוי במדיניות המשרד. הסקרנות האינטלקטואלית, זו שלא מוליכה תיכף לטיפול באיזו מחלה, או להמצאה של איזה מכשיר, הסקרנות האינטלקטואלית היא הבסיס שעליו חייבת לעמוד תשתית המדע במדינת ישראל, ועליה צריך לשמור.

ונקודה אחרונה, ברשות היושבת-ראש: אני מביע צער, זה לא באשמת המשרד, על החלק הקטן בסקירה שנמצא בו הקטע של קשרי מדע עם מדינות שכנות, שהרי דווקא המדע, שחוצה את הגבולות, יכול להביא לקשרים עם מדינות, גם עם מדינות אויבות, כי המדענים מדברים אותה שפה, עוסקים באותם נושאים, וחבל שכל כך מעט נעשה. זה לא באשמתנו, חלילה, זה באשמת הצד השני, לצערי. אני יודע מהניסיון שלי עד כמה, למשל, האגודות הרפואיות במצרים לא מוכנות כלל להיכנס אתנו לאיזה דיון. ככל שהם יותר פרופסיונליים, כך אי-אפשר ליצור אתם קשרים. אני מיצר על כך, ואני מקווה שקשרי המדע בעתיד יהיו גשר של שלום בינינו לבין הארצות השכנות. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יורם לס.

שרת התקשורת. המדע והאמנויות ש' אלוני:

בשורה משמחת במשפט אחד: שרת המדע וראש האקדמיה עם משלחת של מדענים – – –

היו"ר א' סלמוביץ:

משמח אותך, חבר הכנסת לס?

אני מזמינה את חבר הכנסת שאול יהלום; איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת מאיר שטרית; איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת רון נחמן – איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד, בבקשה, נמצא תמיד. אחריו – חבר הכנסת עמיר פרץ, ואחריו – חבר הכנסת אלכס גולדפרב.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, גברתי השרה, אני רציתי לפתוח את סקירתי בשבחים לשרה על הדבר הנפלא של רשת הפלאפונים, המכרז הנפלא, ואני רק אומר לך שזאת הזדמנות נפלאה לבדוק מחדש מערכות קיימות, אולי, באמת, הלכנו באפלה? אם הגענו לכך שהצלחת להוריד במכרז אחד, בשמינית את המחיר, הדבר אומר שיכול להיות שהונו אותנו ורימו אותנו במשך תקופה ארוכה, וזה נותן פתח למחשבות על שטחים רבים. לכן אודה לך אם תמשיכי ביוזמה, וגם תדאגי שהרשת הראשונה של הפלאפונים, "מוטורולה", שלאחרונה מזלזלת מאוד בקהל – השיחות נפסקות בתמידות ואין עם מי לדבר, אני מדבר מתוך ניסיון אישי, אחרי עשרות פניות של חבר כנסת, לא מתחשבים בזה, אני מבין את יחס הזלזול לאזרח הפשוט.

ישר כוחך על ההתחלה הזאת. גם תודה רבה שסוף-סוף נמצאה הדרך לביטול 056. זה היה דבר שגרם מכשול גדול לבתים רבים. אודה לך אם תגמרי בהקדם את העניין.

אני מדבר בצורה טלגרפית כדי שאספיק. אשר לערוצים הפיראטיים ולערוץ-7, אל נשכח שבמשך 25 שנה נתנו ל"קול השלום", לאייבי נתן, להופיע ולדבר. איזו צורה יש לזה אם אייבי נתן, "קול השלום" המדומה, קיבל את הרשות, והיום, כשיש ערוץ-7, מייד דנים. זה יתקבל לא יפה, ואני מציע במקום לעלות על שרטון עם כל התחנות הפיראטיות, לא נסתום פיות, גם לא ברדיו וגם לא בערוצי אוויר. אני מציע למצוא דרך שחלקן תהיינה מקומיות-אזוריות, אבל לתת אפשרות להפעלתן של שתיים-שלוש תחנות ארציות. הקהל רוצה את זה, הקהל מתלהב מערוץ-7, וכדאי לראות נכוחה את הדברים בלי להסתכל על דתיים-ימניים, אלא באמת על הרצון. אתם הרי מדברים גבוהה גבוהה בשם הדמוקרטיה. אל תעזו לעצור את הקידמה התקשורתית בזה.

אני מצטרף לדברים שנאמרו על ערוץ-3 או ערוץ-33. גברתי השרה, יש דבר שהדעת אינה סובלת. השידורים שלנו מהכנסת, שהעם משום-מה מעוניין לראותם, מעניין לראות, ההתעניינות נפלאה. השידורים האלה לא מגיעים לערבים, לא מגיעים ליש"ע ולא מגיעים לציבור דתי שלא רוצה להכניס

כבלים הביתה. למה יקופחו כל הציבורים הללו? אני חושב שזה עוול שחייבים מייד לתקנו. ערוץ-3, שמשדר מהכנסת, יועבר לכל הציבור שאליו מגיעים ערוצים 1 ו-2. אני אודה אם תיתנו על זה תשובה, כי התשובה לחבר הכנסת אסעד אסעד לא עונה על הבעיה.

הערוץ השני והפרסומת שבו עוברת את גבול הטעם לדעת כולם, את גבול המותר.

דוד צוקר (מרצ):

כולם?

יוסף בא-גד (מולדת):

לדעת כולם – – –

דוד צוקר (מרצ):

זה לא כולל אותי, זה לא כולם.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני בכלל לא כולל אותך.

דוד צוקר (מרצ):

תודה לאל.

יוסף בא-גד (מולדת):

הפורנוגרפיה וההתערטלות עוברות כל גבול טעם טוב – – –

דוד צוקר (מרצ):

יש לך שלט?

יוסף בא-גד (מולדת):

לא שאני מאושר — — —

דוד צוקר (מרצ):

— — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חברי הכנסת, אתם מוכנים לאפשר לדובר לשאת את דבריו?

דוד צוקר (מרצ):

אני מציע לו; יש לו בעיה — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת דוד צוקר, אתה מדבר ללא רשות, אני מצטערת.

דוד צוקר (מרצ):

יש פטנט; יש שלט, לוחצים — — —

היו"ר א' סלמוביץ:

לא נתתי לך את רשות הדיבור, אני מצטערת.

יוסף בא-גד (מולדת):

לא שאני מאושר מכל מה שמופיע בערוץ הראשון או בערוץ השני, אבל הפרסומת, כדי לחטוף קולות בערוץ השני, עוברת כל גבול.

יצאה, לאחרונה, חוברת "מוניטין", או "סטודיו", סליחה, אני עוד לא יודע אם זה שייך למשרד התקשורת או למשרד החינוך והתרבות, כי זה משהו משותף. שלחתי שאילתא, כיוון שנכתבו שם דברים איומים. אני אודה על תשומת לבך לעניין.

היות שאני צריך לסיים, הכול נפלא, חבל רק שאת מתגרה בציבור. בפתיחה לחוברת הנפלאה על משרד המדע והאמנויות: מדינת ישראל ענייה באוצרות טבע, אבניה אינן ברזל ומהרריה אין חוצבים נחושת. גברתי השרה, כתוב בתורה הפוך, אולי התבלבלת: ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב כן נחושת.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

יש לך?

יוסף בא-גד (מולדת):

יש, יש. אם לא הגענו לזה, צריך להמשיך לחפש.

דוד צוקר (מרצ):

חבר הכנסת בא-גד, עבדו עליך גם שם – – –

יוסף בא-גד (מולדת):

לכן חבל לסלף פסוקים, חבל, באמת. היה לנו ויכוח על יריחו – יריחו כבר לא ברשותנו. גמרנו את הוויכוח, אז חבל, כי אני אומר שמה שאת כותבת פה: המאגר של שיעור המדענים והמהנדסים בישראל נפלא, העם היהודי קיבל את פרס נובל מעל לכל פרופורציה לכל אומות העולם. בואי נשמור את מורשת ישראל, נמשיך לקבל פרס נובל, ואולי פעם נעסוק, באמת, בתקשורת, באמנות נקייה, ללא כל הדברים הנלווים.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

חשבתי שתשבח אותי על כך שאני משתמשת במקורות.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת בא-גד.

יוסף בא-גד (מולדת):

אבל הפוך מהמקורות.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מזמינה את חבר הכנסת עמיר פרץ; איננו. חבר הכנסת אלכס גולדפרב – איננו. חבר הכנסת אפרים גור, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט, ואחריו – חבר הכנסת שאול גוטמן.

אפרים גור (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, חברי הכנסת, בראשית הדברים ברצוני לשבח את כבוד השרה על כך שהיא הצליחה להגדיל את התקציב של משרד התרבות והאמנויות במדינת ישראל. אני סבור שהשרה השיגה, בתחום הזה, הישגים משמעותיים ומרשימים, וכמי שמסתכל על כך שהשרה מבקשת תקציב נוסף בשיעור של כ-20 מיליון שקלים, ובהנחה שהיא תשיג זאת – יהיה בכך באמת כדי לרשום התרחבות משמעותית באמצעים שיעמדו לרשות היוצרים למיניהם במדינת ישראל, ועל כך הברכה לכבוד השרה ולכל העושים במלאכה במשרד שלה.

אני רוצה להביע חוסר שביעות רצון בשני תחומים שמשרד המדע והטכנולוגיה עוסק בהם. האחד, לגבי התשתית המדעית של ישראל, התקציבים, או יותר נכון העדר התקציבים שעומדים לרשות העניין הזה במשרד המדע והטכנולוגיה, אשר גורם לכך שהצעות מחקר רבות, למעלה מ-200 הצעות מחקר, לפי העדות של מנכ"ל משרד המדע והטכנולוגיה, מר ינאי, שרבות מהן יכלו אולי לזכות בפרסי נובל אילו היו זוכות לתקציבים מתאימים, אלא שכפי שהוא הגדיר זאת בהופעתו בפני אחת הוועדות של הכנסת וגם בתקשורת, הן מונחות בקרטונים בגלל העדר תקציבים, כאבן שאין לה הופכין, ועל כך צריך להצטער.

באי-טיפול ובאי-הקצאת משאבים נאותים, מספיקים, להצעות מחקר מן הסוג הזה, אנחנו גורמים במו ידינו לאפשרות של בריחת מוחות אדירים, טובים, של בריחה לחוץ-לארץ של אינטלקטואלים, שיש להם ביקוש באחדות מן המדינות; וכן לבלימת התהליך של הפיכת מדינת ישראל לאחת המתקדמות והמובילות בתחום הטכנולוגי בתחילת שנות האלפיים.

הדבר השני שיש לי עליו ביקורת ואני מביע חוסר שביעות רצון ממנו הוא הקיצוץ בתקציב משרד המדע בכל הקשור לקליטת מדענים עולים, שמשרד האוצר גרם לו. במקום להגדיל את התקציבים ולאפשר למאות מדענים עולים נוספים לזכות במלגות כדי לעסוק בעבודות מחקר הן בסקטור הציבורי, הן במו"פ, הן במסגרת האוניברסיטאות והן בסקטור הפרטי, משרד האוצר קיצץ באורח

דרסטי בתקציב משרד המדע והטכנולוגיה – דבר שנבצר מבינתי. אני זוכר את המאבק שכבוד השרה ניהלה יחד עם הפקידים הבכירים של משרדה נגד משרד האוצר, וכך הצלחתם להחזיר למשרד כ-10 מיליון שקלים מתוך מה שהם קיצצו. אבל, עדיין תקציב 1994 מקוצץ ביותר מ-10 מיליון שקלים לעומת תקציב 1993, דבר שפוגע פגיעה חריפה בהצעות המחקר שהגישו מדענים עולים. מפאת קוצר הזמן לא אביא כאן דוגמאות מאחדים מן המחקרים שיכלו לחולל מהפכות בתחום שלו הם יועדו במדינת ישראל אילו זכו בתקציבים.

כבוד השרה, אני גם רוצה להתריע על מה שעלול להתחולל אם משרדך לא יקבל תקציבים נוספים להארכת תקופות המלגות של מדענים עולים. הם מסיימים תקופה של שנתיים-שלוש שנים שבה זכו במלגות. סביר להניח שלא כולם ייקלטו על-ידי הסקטור הפרטי, כי המעסיקים לא ימשיכו להעסיק את כולם. לכן, אלה שכבר ראו נקודת אור ומצאו מקום עבודה בהתאם למקצוע שלהם עלולים להיזרק החוצה ולהיות מובטלים, על כל ההשלכות החברתיות והאישיות הקטסטרופליות הנובעות מכך.

נושא נוסף הוא התקציב לקליטת אמנים עולים. זכתה מדינת ישראל שיעלו לכאן למעלה מ-12,000 אמנים בכל תחומי האמנויות, בהם מן הטובים והידועים בעולם בתחומים שלהם. אני סבור שהתקציב לקליטת אמנים עולים לא זכה להגדלה ביחס הוגן ושווה להגדלת יתר הסעיפים במשרד התרבות במסגרת התוספת של 79 מיליון שקלים שחולקה לכל התחומים של התרבות והאמנות. ראיתי כאן – הזמן לא מספיק לי – שדווקא הסעיף של קליטת אמנים עולים קיבל תוספת נומינלית הכי פחותה מכל הסעיפים שמופיעים כאן בתקציב – 16% לעומת 50%-60% וכיוצא בזה.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

כי חלקם הפכו לחלק מהממסד – – –

אפרים גור (הליכוד):

כבוד השרה, בתוספת את מבקשת להקצות להם עוד 4 מיליון שקלים. אני מבקש שתעשי כל מאמץ כדי להגדיל באמת את התקציבים לקליטתם, משום שכמו במקרה של המדענים עלול להיווצר מצב כזה, שכתוצאה מאובדן התקווה למצוא את מקומם בארץ – אני מדבר על הטובים ביותר שבהם – גם הם, לצערנו ולצערם, עלולים למצוא את מקומם לא כאן, במדינת ישראל, על כל ההשלכות שיש לעניין.

כבוד השרה – בזה אסיים, גברתי היושבת-ראש – הואיל ואת ממונה גם על רשות השידור ועל אמצעי תקשורת שונים, לרבות הטלוויזיה בכבלים, אני מציע לך להנחות את הרשויות הללו, את הטלוויזיה ואת שידורי הרדיו האזוריים, להפיק תוכניות רבות יותר בהשתתפות אמנים עולים בכל התחומים; לפי המצב היום זה מתקרב לאפס. א. זה ייתן סטימול לאמנים עולים כאשר הם מופיעים קבל עם ועולם; ב. זה ייתן הזדמנות לאוכלוסייה הוותיקה בישראל לראות איזו ברכה תרבותית-אמנותית אדירה קיבלה מדינת ישראל עם עלייתם של יהודי ברית-המועצות לשעבר. לצערי, היום יותר ויותר ישראלים חושבים שהעלייה היא נטל ולא ברכה למדינת ישראל, יותר ישראלים חושבים שכל מקום עבודה פנוי נחטף מהם על-ידי העולים וכי כל דירה פנויה נחטפת מהם על-ידי העולים.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבקש לסיים.

אפרים גור (הליכוד):

אם נראה להם באמצעות תוכניות טלוויזיה ורדיו ובאמצעות הטלוויזיה בכבלים שהעלייה הזאת הביאה את החומר האנושי האינטלקטואלי והמקצועי הטוב ביותר, ממיטב האינטליגנציה ואנשי האמנויות השונים שמצויים כאן במדינת ישראל, אין לי ספק שכל הסטריאוטיפים, הסטיגמות, המתיחויות והעוינות – שלצערי הולכים וגוברים בקרב העם – יפחתו ויקטנו, ובכך נביא לאינטגרציה תרבותית-חברתית טובה יותר מכפי שהצלחנו לעשות עד כה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת אפרים גור. אני מזמינה את חבר הכנסת שלמה בוחבוט – איננו נוכח. חבר הכנסת שאול גוטמן – איננו נוכח. חבר הכנסת מיכאל איתן – איננו נוכח. חבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו – חבר הכנסת סאלח טריף.

אברהם יחזקאל (העבודה):

גברתי השרה, חברי הכנסת הנוכחים, ברשותך, אני רוצה לדבר על עצמי, לדבר במונחים אישיים, כדי להבהיר את ההתנהגות שלי במהלך השנתיים האחרונות כחבר כנסת צעיר כלפי השרה שולמית אלוני. הגעתי לכאן במכוון על מנת להבהיר את הנקודה האישית הזאת.

בתקופת היותך שרה בממשלת ישראל – תקני אותי אם אני טועה – הגישה שלך התבררה בדיעבד כנכונה, לא במובן של תפיסת עולם, שלא תמיד חייבים להסכים אתה, אלא כתפיסה האומרת, שכדי לעורר מערכות, חשיבה ועשייה שנובעת מחשיבה, צריך לבחור אנשים שלא בהכרח חייבים להסכים עם השיטות שלהם, לבחור אנשים שלעתים גם יוצרים מחלוקות; אפילו אם מדובר במנכ"ל, איש מקצוע מוכשר, שהתפיסה שלו צריכה להיות זהה או חופפת לתפיסתו של השר הממונה, התפיסה יכולה להיות אופרטיבית לאותו שר, אם זה אדם שיוצר ויכוח, יוצר דינמיקה וגם מהלך חשוב של עשייה. שר מגיע עם רעיונות אין ספור, אבל כאשר זה מגיע לדרג הביצועי זה בדרך כלל קופא על שמריו, קופא בדעותיו, ולעתים היוזמות לא מתבצעות, ואם הן מתבצעות זה קורה במהופך או באיחור, והרעיונות של השר, או השרה, שהוא איש ציבור, פוליטיקאי שרוצה להשיג הישגים בטווח קצר, לא מתממשים.

אני חייב לומר, שלכל מקום שאליו הגעת בתפקידים השונים בממשלת ישראל הבאת צוות שלא חייבים להסכים אתו, אבל הוא גורם למעין סיעור-מוחות, שבסופו של דבר יוצר עשייה. כך זה היה גם במשרד החינוך, אף שרברנו, ואף שאינני מסכים עם חלק מהגישות שלך, ואולי היום אנחנו מיצרים על כך, ואת בוודאי מיצרה על כך – הדברים הראשונים שטבעת במשרד, ואני חולק על מרביתם מבחינת תפיסת העולם, וזה לגיטימי ומותר, יצרו התדיינות מחודשת במערכת החינוך, וזה חשוב. שנים רבות

לא היתה התדיינות במערכת החינוך על הסללה, על פתיחת אזורי רישום, על חינוך למצוינות, ובשאלה האם קיים חינוך שוויוני או לא. עכשיו אני מגיע לתחום של התקשורת שבו את עוסקת.

בתחום של תרבות ואמנות, שהוא אולי נגזרת של כל הקטע של חינוך, יש לי רק בקשה אחת. אני בכלל מייצג איזו תזה, ואני חושב שגם את יכולה להיות שותפה לה ואולי את אפילו שותפה לה, שהנושא של תרבות ואמנות הופך להיות יותר ויותר תחום של קבוצות אוכלוסייה מוגדרות. אני לא רוצה בהכרח להגדיר אותן כקבוצות של אליטה, זה לא מתאים לי בהגדרה. אני לא רוצה להגדיר אותן כקבוצות עשירות במובן הכספי, גם זה לא מתאים לי בהגדרה. אני כן רוצה, דווקא ממך, לקבל את התחושה שילד שגדל במדינת ישראל יכול וצריך להיחשף לסוגי תרבות שונים, לסוגי אמנויות שונים, כדי שבסופו של דבר אותו תוצר ישראלי, הילד היהודי והילד הערבי, שכאזרחי מדינת ישראל ייחשפו להם, יוכלו לברור ויכללו להיות אזרחים הגונים וראויים בחברה הישראלית. והתחושה שלי, והיא דווקא באה לידי ביטוי כשמתקיים פסטיבל ישראל – ואני בכוונה חוזר על זה כי שאלו על כך – התחושה שלי היא שהתרבות הזאת הופכת להיות יותר ויותר מנת חלקה של אוכלוסייה מצומצמת. קשה לי לקבל זאת וקשה לי להסכים עם כך.

הגענו גם למשרד התקשורת. אני חייב לומר, הנה כרגיל, הבאת חבורה טובה והם מתחילים לעבוד ומתחילים להגיע לתחרות, ומגיעים אפילו לעימותים עם ממסד, עם "בזק", עם רשות הדואר. אני לא מיצר על כך, אבל יש לי בקשה נוספת כאן. לאורך כל הדיון הזה לא נגענו בסוגיית ציבור העובדים, אף שהדבר מצוין בפתיח בנושא של משרד התקשורת.

כאשר הבאתם לוועדת הכלכלה את עניין הפעלת הרשיון והתנגדתי – ואני פונה בבקשה נוספת, שהיא אולי תהיה האחרונה, ואת בוודאי תכעסי על כך ותגידי: אתם כל הזמן משהים ודוחים את העניין לספטמבר, יש לי התחושה שבין הרצון לשרת את הציבור על-ידי הענקת תחרות – תחרות היא דבר בריא, אני מסכים אתך, תחרות יוצרת עלויות נמוכות יותר לצרכן, אני גם פה מסכים. אבל אני לא רוצה לזנוח את ציבור העובדים. הציבור הזה מרגיש מאוים, וזה טבעי. הציבור הזה מרגיש שבשם אותה ססמה, שהיא נכונה, של תחרות ושירות טוב יותר לצרכן, הוא הופך להיות האויב של השירות, הוא הופך להיות אויב התחרות. אני יכול לומר לך שדווקא ההתקדמות ב"בזק" וההתקדמות ברשות הדואר ובכל הכלים הקשורים בתקשורת באה גם כתוצאה מכך שהעובדים השתפרו ועשו מעשה.

לכן הבקשה שלי אלייך, להגיע לאותו יישום של משא-ומתן ולסיום של משא-ומתן עם ציבור העובדים, אף שממשלת ישראל מחויבת לשמור על זכויותיהם, על מנת שגם הם לא יפסידו וגם הציבור ייחנה מתחרות טובה יותר, מתקשורת טובה יותר, ואני מברך אותך ואת עובדי משרדך על שאתם בדרך הנכונה. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אני מודה לחבר הכנסת אברהם יחזקאל.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אבי.

היו"ר א' סלמוביץ:

אבי יחזקאל, סליחה. אני מזמינה את חבר הכנסת אברהם פורז; איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת סאלח טריף; איננו. אני מזמינה את חבר הכנסת טלב אלסאנע; איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו. חבר הכנסת גוֹן שגב – איננו. חבר הכנסת אברהם רביץ – איננו. חבר הכנסת שאול עמור – איננו. חברת הכנסת נעמי חזן, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת יצחק לוי.

חברי הכנסת, אני מבקשת להודיע שרשימת הנואמים סגורה. נואם שלא יימצא במליאה וייקרא שמו, לא יוכל לנאום.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, אני רוצה לפתוח גם בדברי ברכה, אבל הרבה יותר מזה. בכל משרד שאיישתי מאז כניסתי לממשלה התחלת לחולל מהפכות. הגיע הזמן שמעל דוכן הכנסת ייאמר הדבר בצורה החיובית ביותר: בעת כהונתך כשרת החינוך והתרבות התחלת להכניס את מדינת ישראל למאה ה-21. חברך ועמיתי, השר רובינשטיין, ממשיך בדרכך, אבל כל הזרעים למהפכה החינוכית הונחו בזמן כהונתך. עכשיו, כן, צריך להגיד את זה, את ממשיכה ומחזקת ומוסיפה.

עכשיו את אחראית לשלושה תחומים: תחום התקשורת, תחום המדע והטכנולוגיה ותחום התרבות והאמנות. בכל אחד מהתחומים הללו בשנה האחרונה אנחנו סוף סוף זוכים לראות התקדמות אמיתית. עוד יגידו שאני חברת סיעתך, מרצ, שאני סתם מפרגנת, לכן אני רוצה כאן, מעל דוכן הכנסת, לשאול מדוע השרה שולמית אלוני מצליחה יותר מכל שרי הממשלה הזאת להכניס שינויים כל כך גדולים, כל כך מרחיקים-לכת וכל כך חיוביים במדינה הזאת. יש לי תשובה שהיא מורכבת, אבל דורשת רק מלים ספורות. את הצלחת בדבר שלדעתי יותר מדי חסר היום במדינה, וזה שילוב של שתי תכונות: א. גישה מקצועית לחלוטין לעבודה במשרדים שבטיפולך; ב. חזון אמיתי. הצירוף הזה של חזון ושל מקצוענות הוא בעצם הנוסחה הנכונה לקידמה.

אני רוצה להתייחס בדברי בקצרה לשלושת המשרדים. בתחום התקשורת כבר נאמרו כל הדברים שנאמרו, ואני רק מחזקת אותך ומברכת. אבל גם בתחום הבזק וגם בתחום הפלאפונים וגם בתחום התקשורת האלקטרונית יש באמת התקדמות אדירה. הייתי רוצה לשאול בצורה יותר מפורשת מה נעשה היום כדי להרחיב את התשתיות, בעיקר של הטלוויזיה בכבלים, כך שהתשתית הזאת תגיע לכל האוכלוסייה של מדינת ישראל, ודווקא לשתי האוכלוסיות שכרגע אינן נהנות מטלוויזיה בכבלים: א. האוכלוסייה הערבית; ב. האוכלוסייה החרדית.

בתחום המדע והטכנולוגיה, שהוא תחום שקרוב מאוד ללבי, קראתי בעיון רב את הסקירה, ואני מברכת במיוחד על כמעט הכפלה של תקציבי המחקר בתחום הזה. בפעם הראשונה, למיטב ידיעתי, יש גם נטייה לתת הקצבות למחקרים בתחום מדעי החברה. אבל השתוממתי מאוד לקרוא שעדיין מדובר רק ב-2.2% מתקציבי המענקים של המשרד שמופנים דווקא למגזר הזה. המגזר הזה כולל גם מחקר בסיסי וגם מחקר יישומי. כל המחקרים בתחום מדעי החיים והמדע הטהור, אפילו היישומי, שאין סביבם מחקרים במדעי החברה נשארים תלושים מהמציאות. הייתי רוצה לשמוע ממך, בהמשך

למהפכה שהתחלת, מה את מתכוונת לעשות כדי להרחיב בצורה ניכרת את התקציבים בתחום מדעי החברה.

אני חוזרת לתחום האהוב עלייך, וזה התחום של תרבות ואמנות. אני יודעת שאת עושה את זה כי החזון הוא באמת חזון עמוק, מפורט ואמיתי. אני רוצה לברך שוב על הגידול בתקציבים ועל הנכונות, להבדיל ממה שאמר חבר הכנסת אברהם יחזקאל, להרחיב גם את הקהלים שחשופים לתרבות ולאמנות.

אותי מעניינת שאלה אחרת בתחום הזה, ואני שוב מציגה אותה כשאלה אמיתית, וזה הגיוון התרבותי. התרבות המערבית, שאבנו ממנה הרבה. אבל יש גם תרבויות במקומות אחרים, שבהחלט מבחינה איכותית ומבחינת התרבות הישראלית הם חיוניים כדי להפרות ולהגביר את היצירתיות. הייתי רוצה לשמוע גם לגבי הגיוון.

אני חוזרת לדבר שפתחתי בו, גברתי היושבת-ראש, גברתי השרה, חברות וחברי הכנסת. יש כאן סקירה עניינית, מקצועית, יעילה, כי מאחוריה, בכל אחד מהתחומים האלה, עומד חזון, והשרה שולמית אלוני עושה מלאכתה בצורה שתמיד תמיד נזכור זאת. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת נעמי חזן. אני מזמינה את חבר הכנסת יצחק לוי; הוא איננו. חבר הכנסת אברהם בורג – איננו. חבר הכנסת האשם מחאמיד – איננו. חברת הכנסת ענת מאור – איננה. חבר הכנסת אברהם הירשזון – איננו. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת רפאל איתן – איננו. חבר הכנסת תופיק זיאד – איננו. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת דוד מגן – איננו. חברת הכנסת דליה איציק – איננה. חבר הכנסת אברהם שפירא – איננו. חבר הכנסת רן כהן – איננו. חבר הכנסת עוזי לנדאו – איננו. חבר הכנסת פני בדש – איננו. חבר הכנסת אביגדור קהלני – איננו. סגנית השר מאשה לובלסקי, בבקשה.

מאשה לובלסקי (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, השרה שולמית אלוני, חברות וחברי הכנסת, גם אני רוצה להצטרף לברכות ולשבחים לשרה שולמית אלוני. אחרי כל המרורים שהיו מנת חלקה במעבר, שלא באשמתה, ממשרד החינוך והתרבות למשרד התקשורת ולמשרדים האחרים, אני יכולה לבטא את ההערכה שלי כמי שמופקדת במשרד התעשייה והמסחר, בין השאר, על מסחר הוגן, על זכויות צרכנים, על סחר-פנים בהגיונות – את באמת מחוללת מהפכה.

אנחנו צריכים להילחם נגד מונופולים, אנחנו צריכים לאפשר חופש תחרות, אנחנו צריכים לאפשר חופש בחירה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

את זה את אומרת על רקע הצהרות שר הבינוי והשיכון להגדיל את הבנייה הציבורית...

מאשה לובלסקי (העבודה):

תשאיר את הדיון על משרד השיכון לחוד. מה הקשר, חבר הכנסת מיכאל איתן. אני מתייחסת עכשיו למשרד התקשורת, אני מתייחסת לנושא הפלאפון – זוהי מהפכה אמיתית, גם בהוזלת המחיר, גם בחופש הבחירה, וזו רק ראשיתה של מהפכה. אני מציינת את המאבק המתמיד. אני יודעת שגם שר האנרגיה מנסה במרץ רב למנוע מונופול בשוק הדלק, מנסה לתת דלק זול יותר לצרכנים. אבל הנה במשרד התקשורת, במסגרת אחריותך, השרה שולמית אלוני, עשית מהפכה גדולה מאוד, ואני בטוחה שתמשיכי גם בתחומים האחרים.

הרשי לי להתייחס לנושא של "אמנות לעם". כסטודנטית צעירה בשנות ה-50 ליוויתי את אנשי "אמנות לעם" שהיו באים למעבדות, למושבים, לאזורי פיתוח. אני חושבת שגם היום אנחנו עדיין קיבוץ גלויות, ואני בהחלט מקבלת את ההגדרה שלך שאין פה גישה של אינדוקטרינציה אלא אפשרות לקרב אמנות לשכבות של ציבור שאולי אין להן נגישות יומיומית, גם מחמת חוסר אמצעים. אני חושבת שכל גיבוי שצריך להינתן לתקציבים לפיתוח הפעילות הזאת חשוב ממדרגה ראשונה.

הקשבתי לדבריך כאשר אמרת שאת עובדת כרגע בשיתוף פעולה עם משרד החוץ, על מנת ליצור מרכזים או מוסדות בחוץ-לארץ, והזכרת כדוגמה את המועצה הבריטית או מכון גתה וכדומה. אני הייתי במדינות חבר העמים, וממש נחמץ לבי לראות איך במקומות שיש בהם כמיהה והתעוררות בנושא היהדות, הכול מתכלה. מוזיאון יהודי בוויילנה שבעצם אינו יכול להתקיים. אינני יודעת אם זה בכלל בתחום התקציבים שלך, ואני מביאה רק לדוגמה מוזיאון יהודי בוויילנה שיכלה מן העולם. דווקא השלטונות בזמן המשטר הקומוניסטי, שאיננו מתגעגעים אליו, מצאו תקציבים לקיים אותם מוסדות שקראו להם מוסדות תרבות. והיום, עם כל התוהו ובוהו שיש שם מבחינה כלכלית ומבחינת האפשרויות, קוצצו כל התקציבים והכול הולך לאיבוד.

יש לתת את הדעת גם במה שנקרא העולם המערבי שחשוב מאוד לפתח, עם משרד החוץ, כל מיני קשרים ומוסדות ולהביא את דבר התרבות שלנו לאומות העולם. נדמה לי שבחלק ממדינות חבר העמים, היכן שיש יהודים רבים, ולצערנו גלי העלייה קצת נעצרו, מסיבות שונות, נדמה לי שזה צריך היה להיות כלול בסדר העדיפויות שלך בתחום שיתוף הפעולה עם משרד החוץ.

דבר אחרון שאני רוצה לומר הוא דבר שמעורר בי מחשבה זה שנים, גם בתפקידי הקודם, והוא – חלקן של הנשים בפרס ישראל. בתפקידי הקודם עסקתי בנושא זה. וכעוסקים רואים, כמו שראינו השנה, ששום אשה לא זכתה לקבל את פרס ישראל. ואז אנחנו שואלים את עצמנו מה קורה, אם אין לנו נשים ראויות במדינת ישראל, אם הקריטריונים הם כאלה שבעצם הנשים אינן יכולות להגיע לפרס. הרי כאן אינני צריכה לנאום על כך שעדיין יש פערים, שההזדמנויות אינן שוות. יכולתי לבוא לכאן ולצטט את פרופסור בלהה מנהיים מהטכניון בחיפה, כיצד היא מתארת את עצמה כפרופסור בטכניון וכאם וכרעיה ומהו סדר העדיפויות שלה.

מדי פעם, כשהייתי מעלה את הבעיה של מספרן המועט של הנשים או בכלל את אי-הימצאותן בקרב מקבלי פרס ישראל, היו אומרים לי: אלה הקריטריונים ואין לך מה להלין, לך את ותמצאי את הנשים. זה היה בתפקידי הקודם. היתה שנה שיזמתי, יחד עם חברותי ב"נעמת", פרסומים מוקדמים

בעיתונות על מנת שנשים תגשנה את המועמדות שלהן. אבל אינני חושבת שזה צריך להיות מונע על-ידי רצון טוב או העדר רצון טוב של ארגון וולונטרי. נדמה לי שעם כל הניסיון, עם כל עברך וההווה והעתיד שלך, את צריכה לתת את הדעת גם על הקריטריונים ואולי גם על תמריצים וכללים, כדי שלא יהיה מצב כזה שבטקס חלוקת פרס ישראל, שהוא הפרס היוקרתי ביותר של מדינת ישראל, בשנה האחרונה – היו שנים כאלה גם בעבר, אני לא רוצה חס וחלילה להגיד שזה היה רק בשנה האחרונה – אין שום אשה בין מקבלי פרס ישראל. אני מאוד מבקשת ממך לתת את הדעת גם על הנושא הזה. תודה.

הי"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לסגנית השר מאשה לובלסקי. אני מזמינה את חבר הכנסת גדעון שגיא, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רחבעם זאבי, ואחריו – חבר הכנסת שמואל אביטל.

גדעון שגיא (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, גברתי שרת התקשורת, המדע והאמנויות, חברי הכנסת, ראשית אני מבקש להצטרך לדברי ההערכה שביטאו קודמי לשרה ולהנהלות המשרדים ולעובדים שעושים את העבודה במשרדים האלה.

כחבר כנסת אני רוצה להעיד על עצמי, אני בדרך כלל לא מקנא בשרים. לשרה אלוני יש פריבילגיה לעסוק במשרדים, שאת הגדרת אותם כמשרדים בתחום של העשרת הנפש ותבונת הכפיים ומה שביניהן. אני חושב שמבחינה זאת היה היגיון רב לאחד את הדיון במשרדים הללו. האנרגיה של היצירה משותפת לפחות לשני משרדים מתוך המשרדים שבהם את עוסקת, לתרבות, לאמנות ולמדע. אבל, כל אנרגיה כזאת, כל אנרגיה של יצירה, תלויה במידה גדולה, ואולי בעיקרו של דבר, בפידבק, בהיזון החוזר, בתגובה, בציבור, בקהל. אני חושב שהנושא הזה של טיפוח הקהל ראוי לתשומת לב. ההשקעה בקהל טעונה תשומת לב מיוחדת.

בכל מה שנוגע לחוקרים במדע, ההיזון החוזר, הקשר עם הקהל, היישום, הם דברים חשובים. אני רוצה להציג בפניכם דוגמה של פרסום מתוך העיתון "הארץ" של היום, שמעיד עד כמה אנחנו רחוקים מההתייחסות הנאותה ליצירה שנעשית כאן בתחום המחקר. בהקשר זה אני מדבר על המחקר היישומי.

התפרסם היום ב"הארץ" ש"טפקו", חברה המייצרת מערכות בקרה, אנרגיה ומתקנים לשמירת איכות הסביבה, פיתחה מערכת ייחודית למניעת זיהום אוויר במתקני שרפת דלק מוצק ונוזלי. המערכת עשויה לחסוך עשרות מיליוני דולרים – לעומת מערכות אחרות דומות שפיתחו בחוץ-לארץ.

חברת החשמל החליטה לבחור במערכת קולטנים נורבגית לתחנות הכוח בחיפה, באשדוד, בחדרה ובאשקלון, הגם שעלותה יקרה פי-חמישה עד פי-עשרה מהמערכת של חברת "טפקו" מכרמיאל. החברה שמייצרת את המוצרים בנורבגיה, אולי במקום שמושך את העין ואת הלב, לא מצליחה לעשות מה שעשו החוקרים בכרמיאל.

מהדבר הזה אנחנו צריכים ללמוד ולהסיק את המסקנות הדרושות. כל עוד תימשך ההתייחסות הפרובינציאלית של הצרכן הישראלי, של מנהל המפעל בישראל, של הצרכן מכל סוג – אין סיכוי שמדענים וחוקרים ימצאו שיש הערכה ויש התייחסות ליצירה שבה הם עסוקים. אין שום פלא בכך שהיום, מבין כל הפקולטאות באוניברסיטאות, אנחנו מוצאים שדווקא לפקולטאות בתחום המדעים המדויקים קל מאוד להיכנס. הן פתוחות משום שאין ביקוש לאותם מקצועות.

לכן, לפי דעתי השרה חייבת להשקיע חשיבה ומאמץ גם בטיפול הקהל, החינוך למדעים, החינוך לתרבות, החינוך לאמנות. אם יימצא הקהל, ממילא יתפתח המחקר, ממילא יתפתחו האמנויות, ממילא ימצאו האנשים המוכשרים שקיימים כאן, שיינתנו את הדעת, שינסו להשקיע, שינסו ליצור ויגיעו להישגים.

עם זאת, אני רוצה להתייחס לנקודה נוספת, גם היא חוצה את הפעילות בכל המשרדים, ולדברים האלה התייחס בהרחבה חבר הכנסת אפרים גור. אנחנו באמת התברכנו בעלייה נדירה מבחינה איכותית. אני חושב שמשרד האמנויות עשה קפיצת מדרגה באמצעים שעומדים לרשותו – על-פי הנתונים שהבאת, מ-100 מיליון ב-1992 ל-179 מיליון ב-1994.

במסגרת הפעילות של המשרד הוקצו אמצעים גם לקליטת אמנים עולים, נעשו מאמצים לא קטנים, אבל לפי דעתי נדרש הרבה יותר. אני אומר נדרש יותר, משום שבעיני טיפוח האמנים העולים אינו מחייב התייחסות רק לאמנים שנמצאים כאן בעין, אלא לאותם אמנים עולים בכוח, שנמצאים עדיין בארצות מוצאם במזרח-אירופה ובמדינות אחרות.

במשרד המדע הוקצו 44 מיליון לקליטת מדענים עולים. אני סבור שהמדיניות שנקבעה, של קליטת המדענים העולים והחזרת מדענים ישראלים, היא באמת מהמשימות החשובות ביותר. אבל, האם ההשקעה עומדת ביחס לערך הלאומי, הכלכלי והחברתי שיש בקליטת 9,000 מדענים שהגיעו ממדינות חבר העמים?

לפי דעתי, כל מאמץ שנעשה כאן, כל תוספת מאמץ תניב פירות ששווים פי כמה מההשקעה שאנחנו משקיעים היום.

אני מבקש להסב את תשומת לבו של השרה, להוסיף ולעשות מאמץ בתחום הזה. איננו מטפלים רק במדענים ובאמנים העולים שנמצאים בארץ. כל השקעה בהם היא שידור לאותם אמנים, לאותם חוקרים שנמצאים מעבר לים ומבקשים לדעת האם יש להם סיכוי להביא כאן לידי ביטוי את הכישורים, את הידע ואת הכשרון שבו הם ניחנו. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שגיא. אני מזמינה את חבר הכנסת רחבעם זאבי; איננו. חבר הכנסת שמואל אביטל – איננו. חבר הכנסת יוסף ונונו, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת מאיר שטרית.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך את שרת התקשורת, המדע והאמנויות על הסקירה. אני מברך גם על החוברות שהוגשו לנו, על ההישגים ועל המדיניות של פיתוח והתרחבות של מערכות התקשורת, המדע והתרבות.

אני רוצה לברך על הרפורמה בתעריפי הבזק, אשר הביאה להוזלת התעריפים בעיקר לאוכלוסייה, ועל המשך מדיניות הליברליזציה ופרסום המכרז למתן שירותי תקשורת בין-לאומיים. וכמובן, ברכה גם על מכרז הטלפון הסלולרי, הפלאפון. לכן, דווקא בגלל זה, אני מבקש מהשרה לחייב את חברות "בזק" ו"מוטורולה" להוזיל את התעריפים על-פי התעריפים של הזכין שעלה במכרז, כיוון שהסכומים היום עדיין גבוהים, סכומי עתק, וכן לדאוג לכיסוי מלא בכל הארץ.

לגבי הכבלים, דמי המנוי החודשיים מתקרבים ל-100 שקלים, ולהרבה משפחות ולאוכלוסייה רחבה מאוד זה מנוי יקר מאוד. המשרד צריך ללחוץ בכיוון של הוזלת התעריף לכבלים.

אשר לרשות הדואר, אף שהתרשמנו מהשיפורים שחלו בדואר, פתאום מסתבר שקיימת תופעה שדברי דואר לא מגיעים ליעדם. חשבתי שהתופעה הזאת כבר לא קיימת, ומה הופתעתי כאשר מבשרי חזיתי שהרבה דברי דואר לא מגיעים ליעדם, ולכן הדבר הזה מטיל צל כבד על רשות הדואר.

אשר לתרבות ואמנות, אני רוצה לברך את "אמנות לעם" ואת הצוות של "אמנות לעם", שעשה ועושה עבודה טובה וחשובה ברחבי הארץ. אני מברך גם את ראש המינהל לתרבות. אבל, במהלך תקופה ארוכה, התקציבים הכלליים לתרבות ואמנות ביישובי הפיתוח בצפון, בדרום ובנגב הלכו ופחתו, הלכו והידלדלו, והחלק של המשרד במתנ"סים, בעיקר התקציב, הלך ופחת, הלך וקטן, ודווקא בשנים אלה, כאשר נקלטה עלייה גדולה, וזו אוכלוסייה שיש לה גם צרכים ייחודיים משלה, ובחלקה היא עליית מצוקה, שהפרטה אינה מצויה בכיסה. על כן יש צורך בתגבור התקציב לתרבות ואמנות.

התקציב, כפי שרואים מהסקירה, גדל מ-100 מיליון ל-179 מיליון, שזה גידול משמעותי, אך נדמה לי שהדבר לא בא לידי ביטוי ממשי ביישובי הפריפריה וביישובי הפיתוח. נכון שבהרבה תחומים יש גידול משמעותי, לכן אני תומך בתוספת של 20 מיליון שקל לתקציב תרבות ואמנות, אבל אבקש להקצות חלק חשוב ממנו ליישובי הפריפריה. אבקש גם לפעול לראייה חדשה של ההיערכות התרבותית ביישובים ובערי פיתוח, על מנת שאפשר יהיה לקדם את הסקטור הזה בצורה משמעותית.

אשר למשרד המדע – זהו הישג גדול וחשוב למדינת ישראל ומחמאה גדולה לנו, שאנחנו ניצבים במקום השני בעולם ברמת ההוצאה הלאומית למחקר ופיתוח, 2.2% מהתל"ג, ובכך מביאים למימוש הפוטנציאל שלנו כעם המדע, עם הספר. עתידנו ועתידה של מדינת ישראל וייחודה יוכתבו במידה רבה באיכות שלנו שתבוא לידי ביטוי במדע, במחקר, בטכנולוגיה, בהשכלה הגבוהה ובספר.

דווקא על רקע זה, אני מבקש להפנות את המאמץ ואת העיניים אל בתי-הספר, אל המכללות, אל השלוחות, אל מכוני המחקר האזוריים המצויים ברחבי הארץ, ולמצוא את הדרך שבה יהפכו בתי-הספר לחממות לצמיחת המדע והטכנולוגיה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסף ונונו. אני מזמינה את חבר הכנסת מיכאל איתן. אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית. הוא אחרון.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, לצערי הרב אינני יכול להצטרף למברכים את השרה, ואני יכול לומר שאני מאוכזב מאוד מתפקודה של השרה שולמית אלוני. לזכותה אני רוצה לומר, שחלק מהאכזבה נובע מכך שהיו לי ציפיות גדולות ממנה, לא בתחום שבו אני חולק על דעותיה אלא בתחום שבו כיבדתי והערכתי את מאבקה במשך שנים רבות לזכויות האזרח, לטוהר מידות, לדמוקרטיה. אני מאוכזב, כי גם תוך הכרה והבנה של המושג אחריות קולקטיבית בתוך הממשלה, ראיתי שכאשר השרה רצתה להפגין את עצמאותה בקשר לשאלות מסוימות שנוגעות לדת, היא לא בררה בביטויים, ומדי פעם בפעם טרחה להפגין עד כמה, כאש בעצמותיה היתה הדאגה להשקפת עולמה בנושא הדת, ואילו בנושא הבסיסי, שאולי הוא גם חלק מתפקידה של שרה – הדאגה לשלטון תקין, אנחנו לא שומעים מלה ממי שהצטיינה בדאגה לזכויות אזרח ולדמוקרטיה.

אני מאוכזב מאוד, כאשר אני שומע את ראש הממשלה בהתקפה שלוחת רסן על מבקרת המדינה, אני שומע את ראש הממשלה בהתקפה שלוחת רסן על מוסד חסינות חברי הכנסת, אני שומע את ראש הממשלה בהתקפה שלוחת רסן על הבג"ץ – צריך להיות על-ידו מישוה עם אומץ לב, עם תרבות שלטון, שיאמר לראש הממשלה שהוא לא צודק. יש על-ידו קבוצת שרים חנפים ואיש לא מעיר לו. איזו תרבות זו, גברתי שרת התרבות.

אני רוצה לומר, שהממשלה הזאת כוללת בתוכה שר שמודיע: אם אני אפתח את הפה, חצי מדינה תיכנס לבית-סוהר. השר הזה אמר: אתם מאשימים אותי בשחיתויות, אני אפתח רק את הפה, חצי מדינה תלך לבית-סוהר. אומר לו העיתונאי: אדוני השר, למה אתה לא פותח את הפה? הוא אומר לו: מה אני מלשן? ככה מתנהלת ממשלה, וזה עובר לסדר-היום.

אנחנו רואים שראש הממשלה, בניגוד לחוק, מטעמים קואליציוניים, הוא גם שר הביטחון, הוא גם מנהל את משרד ראש הממשלה עם אחריות לשירותי הביטחון, הוא גם שר הבריאות, הוא גם שר הדתות, הוא גם שר הפנים, וכל הדברים האלה נעשים בניגוד לחובתה של הממשלה, כשבחוק-יסוד: הממשלה נאמר במפורש שהממשלה, משהתפטר שר, תקבע שר אחר. אם הממשלה החליטה מראש שאת, גברתי השרה, תהיי מופקדת על נושאים אלה ואלה – בסדר. אם היא החליטה מראש, אף שלטעמי זו החלטה לא נבונה, שראש הממשלה יהיה אחראי גם למשרד ראש הממשלה ושר הביטחון – ניחא, זה עומד בדרישות החוק. אבל תיק הבריאות ותיק הפנים, שהתגלגלו אליו רק באורח זמני, והממשלה חייבת לקבוע בפרק זמן סביר שרים – הדבר נמשך כאילו כלום לא קרה. זו חובתה של הממשלה.

מאיר שטרית (הליכוד):

עד שהרב עובדיה יוסף יחליט.

מיכאל איתן (הליכוד):

כן. הוא אשר אמרתי. אם פעם, לגבי כל מיני קביעות של הרב עובדיה יוסף, השרה שולמית אלוני, בכנות, מתוך אומץ לב, לעתים הגזימה, אבל היא אמרה דברים נכוחים, אני שואל, ואני אומר במרכאות ובכינוי של חיבה, איפה הפה הגדול של שולמית אלוני בנושאים הבסיסיים שבהם היא לחמה שנים? אני לא הייתי מצפה שהפה הזה יאלם. גם זה עניין של תרבות.

לסיום, אני רוצה לדעת, בנושא שקשור אולי בך אישית, גברתי השרה, וזה דוח מבקרת המדינה, שבו נאמר תחת הפרק: מינויים פוליטיים – – –

גדעון שגיא (העבודה):

מה זה הצלצול הזה? הוא עדיין לא התחיל.

היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת שגיא, אולי תרשה לי לנהל את השיבה?

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת שגיא, אני מבין שזה מאוד מרתק ובאמת אני יכול להמשיך, כי הדוח של מבקר המדינה הוא ספר עב-כרס. אבל אני אסתפק בכך ואני רוצה לקרוא ממנו בקצרה. נאמר בדוח מבקרת המדינה, שעל-פי חוק הסיוג, אסור היה להעסיק בלשכות השרים עובדים שהם חברים בגופים הבוחרים של מפלגותיהם, ומבקרת המדינה מצאה ליקויים בין השאר במשרד המדע והאמנויות, שבו גברתי השרה מכהנת. אני לא חושב שזה דבר הרה-גורל, זה באמת פגם לא כל כך מהותי.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

היו חילוקי דעות בין נציבות שירות המדינה לבין מבקרת המדינה. נציבות שירות המדינה אמרה, שעוזר אישי בלשכה מתחת לדרגה כזאת וכזאת יכול להיות מינוי פוליטי. ברגע שאמרו לנו שדעתה אחרת, הבחורה התפטרה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אילו זה היה שר אחר, אולי אפילו לא הייתי מעיר. אבל הנורמות שאני מצפה להן ממך, לאור הרקורד בעבר, הן שונות. לכן אני כן מעיר.

בנושא איסור העסקת חברים בגופים בוחרים של מפלגה – יש בכך טעם רב. הוא הוחל בזמן הליכוד, זה חוק שאנחנו, חלק מחברי הליכוד, בזמן שלטון הליכוד, תמכנו בו נגד, אולי, עמדות של שרים שלנו, כי מה שקורה, ברגע שעובד של השר הוא גם חבר בגוף שצריך לבחור אותו שר, יש כאן מצב בלתי נסבל, שהשר נמצא ביחסי עבודה עם אדם שבסופו של דבר צריך לתגמל אותו על-ידי בחירה בו לקדנציה נוספת. זה דבר שאינו יכול להתקיים, אפילו מבחינת יחסי העבודה, ואחר כך בתהליך הבחירות. לכן הערתי את זה בשולי הדברים.

לסיכום, יש לי כמובן הערות גם לדברים שנעשים במשרדים, אבל אני חושב שהדברים המרכזיים היום אינם הצלחה כזאת או אחרת בנושא שבו את עוסקת, אלא הצלחה לטובת כולנו בנושא של טוהר מידות וניהול תקין.

הציבור כולו היה בטוח שאחרי הליקויים שהתגלו בשלטון הליכוד, לאחר ההבטחות של יצחק רבין להביא נורמות חדשות, הרף יעלה טיפה למעלה. וגם אני, כאיש אופוזיציה, אמרתי: הלוואי שהרף יעלה למעלה, וכשאנחנו נחזור לשלטון על רקע המחדלים המדיניים של הממשלה הזאת, נבוא עם רף מוגבה בנושא טוהר מידות. ומה קורה היום? נראה שכאשר אנחנו נחזור לשלטון הרף יהיה עוד יותר נמוך, וזה דבר שאסור שיקרה. יש לכם עוד זמן לתקן זאת. תודה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת מיכאל איתן. אני מזמינה את אחרון הדוברים, חבר הכנסת מאיר שטרית. בבקשה.

מאיר שטרית (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, גברתי השרה, הייתי רוצה לעבור בקצרה ורק לאתר כמה נקודות בכל משרד, שאליהן אני מבקש להעיר את תשומת לבך, כי את אחראית לנושאי האמנות, התקשורת וגם המדע.

בנושא האמנות, אני מבקש להפנות את תשומת לבך לעמוד 7 בחוברת שהונחה לפנינו, שם מוסברים השינויים התקציביים שחלו בתקציב האמנות בין 1993 ל-1994, דבר המראה על גידול מאוד משמעותי בתקציב בהשוואה לשנה שעברה. למעשה, זו תוספת של 50 מיליון שקל בהשוואה לשנה שעברה, וזו אכן תוספת מאוד משמעותית.

מה שמוזר בעיני הוא ההגדלה בסעיפים השונים של התקציב, ללא שום קשר לעיסוק האוכלוסייה בפעולות האמנות. אביא לך כמה דוגמאות. לדוגמה, תקציב הספריות הציבוריות הועלה, בהשוואה לשנה שעברה, רק ב-29%, כאשר זה אחד הנושאים שיש בהם הפעילות הכי גדולה של כלל הציבור. 43% מהציבור משתמשים בספריות ובשירותי הספריות הציבוריות.

דוגמה יותר בולטת. במחול הועלה התקציב ב-91%, בהשוואה לשנה הקודמת, כאשר בסך הכול מספר העוסקים במחול מכלל האוכלוסייה, ומי שמתעניינים במחול, הוא 6%.

דוגמה נוספת: מוסיקה. התקציב בסעיף הזה הועלה ב-57%, כאשר בפירוט שאתם מביאים בדף שלאחר מכן, המפרט במה האוכלוסייה מבלה, מה הרגלי הבידור והפנאי של האוכלוסייה, אתם אומרים שרק 10% מהאוכלוסייה מבלים בקונצרטים.

פירוש הדבר, שאין כלל הקבלה בין מרחב הפעילויות של האוכלוסייה לבין הגדלת התקציב של הסעיפים המתאימים, ויש אפילו מצב הפוך.

בתחום הזה אני רוצה להעלות נקודה נוספת, שכבר דיברנו עליה, וגם שמעתי את תשובתך כאשר הקשבתי לדיון בהיותי בחדרי. שמעתי את תשובתך לאחד השואלים בעניין התזמורת האנדלוסית, ואני מקווה שהעניין הזה יבוא באמת על פתרונו. אני רוצה לפנות אלייך ולבקש שההתייחסות למוסיקה אחרת של תרבות אחרת, דהיינו – התרבות של המוסיקה המזרחית פרופר, תוצא מהגטו שבו היא נמצאת. לא עוד מסגרת מורשת עדות בתקציב, ולא מסגרת של מורשת האומרת שיש לתת לספרדים איזה דבר, שישתקו. חובה על התרבות הישראלית שתינק משורשים רבים, וברוך השם יש הרבה מאוד תרבות במגוון הגדול ובקשת הרחבה מאוד של עם ישראל, שבא ממגזרים שונים, ממדינות שונות ומתרבויות שונות. זה דווקא יתרון גדול בשביל לנסות ליצור תרבות ישראלית, שיונקת משורשים רבים.

כל זמן שהתמיכה בנושאים האלה היא כל כך שולית, לעולם לא יגיעו לידי ביטוי ברמה הנכונה ובתמהיל המתאים כל אותן תרבויות שבאות מארצות של יוצאי עדות המזרח. מוסיקה מזרחית, תרבות מזרחית, לא מגיעות כלל לידי ביטוי. ובקצב הזה גם לא יגיעו לכך בעתיד, לצערי הרב. לכן אני פונה אלייך ומבקש ממך לעשות פעולה בעניין הזה ולעשות את השינוי הדרוש.

אני כמובן אתמוך בתוספת התקציב למשרד האמנויות, בתקווה שהפעם יעשה באמת תיקון רציני בעניין הזה.

נושא שני שאני מבקש להעיר את תשומת לבך אליו הוא נושא התקשורת. אתחיל בפלאפונים. תחילה אני מברך אותך על פתיחת הנושא לתחרות. עובדה היא שהתחרות כבר גרמה להורדת מחירים, הן מחיר השיחות כיום על-ידי "בזק" ו"מוטורולה" והן מחיר המכשיר. כאשר ברור שבעוד שנה וחצי יוכל כל אחד לקנות פלאפון ב-500 שקל, ובעלי הפלאפון של היום יוכלו לעבור לחברה השנייה, אני בטוח שזה יביא מהר מאוד להורדת המחירים של היום ב"מוטורולה". אני מברך אותך על כך.

עם זאת, גברתי השרה, הייתי מבקש שתפעילי לחץ על חברת "מוטורולה", שיפעילו את שירותי הביפר לפלאפונים. אין שום סיבה בעולם שלא להפעיל את זה. זו פעולה טכנית פשוטה, שהם מעכבים אותה בכוונה, כיוון שיש להם 50% מהבעלות על חברת "ביפר", ואם הם יפעילו את שירותי הביפרים בפלאפונים הם יפסידו אולי כמה מנויים לביפרים. לא יעלה על הדעת שהם ימנעו שירות שטכנולוגית כבר קיים היום ועובד בארץ, ולא מפעילים אותו בכוונה, כדי שימשיכו ליהנות מהכנסה מהביפרים.

יש דבר נוסף בנושא הפלאפונים. אני חושב שאת חייבת, גברתי השרה, להביא לכך שיוטל פיקוח על מחירי השיחות של "מוטורולה", עד שייכנס המתחרה השני. זה יקרה בעוד שנה וחצי, ובינתיים הם מעלים מחירים ומורידים מחירים כראות עיניהם, ואיש אינו מפקח עליהם. על-פי החוק הקיים, הם רשאים לעשות זאת על דעת עצמם בלבד, והם עושים כבתוך שלהם. בהתחלה העלו את המחיר, וכאשר אני דרשתי מוועדת הכספים שיהיה על זה פיקוח, הם הורידו מייד את ההעלאה. אבל אני חושב שגם המחיר של היום הוא מוגזם, ואין לו שום הצדקה, לא כלכלית ולא טכנית.

אני מבקש ממך, גברתי השרה, להפעיל סמכויות פיקוח על המחיר הזה, ולבדוק את החשבונות שלהם. אני חושב, שאם יבדק החשבון שלהם, ואפילו את תיזמי בדיקה כזאת, המחיר ירד לאלתר.

ובאותו נושא, רדיו אזורי. אני לא מבין למה כאשר המרכז מוכן והכול מוכן, ראש הממשלה, שהוא איש עסוק מאוד, כמו שאמר כאן חבר הכנסת מיכאל איתן – כשיום אחד הוא שר הביטחון ויום אחד הוא שר הדתות, יום אחד הוא שר הפנים ויום אחד הוא שר הבריאות, יום אחד הוא אחראי לערוץ השני ויום אחד הוא ראש הממשלה, אז מובן שלא נשאר לו שום יום בשבוע פרט לשבת להיות בו ראש ממשלה – אני פשוט לא מבין למה הוא לא יכול להחליט. מי אחראי לעניין הזה?

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

לפי החוק יש שר ויש – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

אז תוציאי את המכרז.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אני מוכנה.

מאיר שטרית (הליכוד):

אז למה את לא מוציאה?

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

זה נעשה דרך המועצה – – –

מאיר שטרית (הליכוד):

זה בדיוק העניין. זה כבר שבעה חודשים שהמכרז מוכן, ורדיו אזורי לא קם בגלל חוסר החלטה של ראש הממשלה. אני לא יכול בכלל להבין את העניין הזה.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

גם אני לא.

מאיר שטרית (הליכוד):

יש לו זמן להתעסק עם ההסתדרות, עם מפלגה, אבל לא עם דבר שהכנסת נתנה את דעתה עליו, אישרה אותו, וזה לא עובד.

מיכאל איתן (הליכוד):

כמה זמן זה מוכן?

מאיר שטרית (הליכוד):

שבעה חודשים. כולם מחכים, המון יזמים נערכו לעניין – – –

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

הכול מוכן.

מאיר שטרית (הליכוד):

המון יזמים ערוכים לעניין, הם הכינו אמצעים, קנו ציוד, לקחו אנשים. מחכים, מחכים ומחכים כבר שבעה חודשים. זה לא נורמלי.

ויש דבר נוסף בתחום התקשורת, בנושא הכבלים. הייתי רוצה לבקש ממך, גברתי השרה, שייעשה עדכון מחדש של התקנות לכבלים. אציין שלוש נקודות: 1. לנסות לבדוק את האפשרות לעשות

"טירינג" בשירותי הכבלים. כלומר, ליצור מצב שבו אדם לא חייב לקנות את כל חבילת הכבלים; שאפשר יהיה, כפי שזה מקובל בארצות אחרות, לקנות חבילה קטנה יותר של כבלים. אדם קשיש רוצה אולי רק את ערוץ הסרטים, את ערוץ הילדים הוא לא צריך, ואת הספורט – – –

גדעון שגיא (העבודה):

33.

מאיר שטרית (הליכוד):

כן, 33. ואת הספורט הוא לא צריך – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

33 יהיה חינם.

מאיר שטרית (הליכוד):

– – – הוא לא צריך את טורקיה, גם לא את הודו וערוצים רבים אחרים. החבילה המצומצמת תעלה X. מי שרוצה יותר, ישלם Y. כך זה מקובל בעולם. סידור כזה יקל את אפשרות התשלום על האוכלוסיות החלשות, שקשה להן לעמוד בנטל התשלום מצד אחד, ומצד שני קשה להן להינתק מהטלוויזיה ולהישאר לבד. הדבר הזה מחייב עדכון התקנות של הכבלים.

2. פתיחה של השירותים הנוספים והחדשים שאפשר לעשות אותם דרך הכבלים, כמו מכירה בחדשות, כמו שידור דו-כיווני, שירות של מנגנון הגנה בבתים, הפקה מקומית, ועוד ועוד.

על פרסום לא אדבר, כי דנו בזה די הרבה, ולא ארחיב בנושא זה. אבל אני מגיע להערה האחרונה שלי, בנושא המדע, ובזאת אסיים.

היו"ר א' סלמוביץ:

זמן כבד תם.

מאיר שטרית (הליכוד):

כשאני עובר על הסקירה שלך במדע, גברתי השרה, אני רוצה לצטט רק קטע אחד מתוכו, מעמוד 55, שם את מציינת מה הם ההישגים העיקריים בתחום המדעי, בעיקר בתחום המדעי המתקדם. אחד הנושאים שאת מעלה שם הוא ההישגים של המשרד בתחום הביו-טכנולוגיה. אחד מהם זה מחקר האינטרפרון, שנעשה על-ידי חברת "אינטרפרם" ומייצא היום בסדר גודל של 50 מיליון דולר בשנה. אני מבקש להעיר את תשומת לבך לכך שיש סכנה לקיומו של המפעל הזה ולכל היצוא הזה, והערתי על כך בכנסת באמצעות שאילתא לפני כמה שבועות, כיוון שהחברה האם של חברת "אינטרפרם" עשתה הסכם עם חברה שווייצרית ומקימה בשווייץ מפעל בהשקעה של 130 מיליון פרנקים שווייצריים, כדי לייצר ריקומביננט ביתא אינטרפרון, שבעצם אולי יחסל את הייצור פה, והמעבדה הזאת תיסגר, ונגמר הסיפור.

אני חושב שצריך לעשות חקיקה מפורשת, שאסור להוציא את הייצור ממדינת ישראל, שפיתוח שנעשה בסיוע של מדינת ישראל, אפילו אם בעלי המניות הם זרים – הדבר הזה קיים בארצות אחרות. בארצות-הברית יש טכנולוגיות שלמות שאסור להוציאן מארצות-הברית בלי אישור מיוחד של הממשל. צריך לעשות אותו דבר אצלנו.

יש לנו, גברתי השרה, ואני מסכים עם הסקירה, אנשים יוצאים מן הכלל, בעיקר בתחום מדעי החיים, בין הטובים ביותר בעולם, עם פוטנציאל אדיר. לצערי הרב, מוכרים את הפוטנציאל הזה בנזיד עדשים לכל מיני חברות עולמיות, שמתרגמות אותו אחר כך למאות מיליוני דולרים יצוא. זה מה שקורה לגבי האינטרפרון.

לגבי האינטרפרון-אלפא, שכבר מייצאים ממנו 50 מיליון דולר, כפי שאמרת, לצערי הרב בישראל בצורה מוזרה, דווקא כאן לא מרשים, אין אישור של השלטונות או של משרד הבריאות להשתמש במשחת אינטרפרון נגד זיהומים ויראליים, שעה שבארצות אחרות כבר מזמן יש אישור לזה, והמצחיק הוא שיש אישור להכניס זריקה של אינטרפרון לתוך הדם במקרה של הפטיטיס, אבל אין אישור להשתמש במשחה נגד זיהומים ויראליים כמו הרפס. זה נשמע לי בכלל מטורף לגמרי, ואני לא מבין למה.

כנ"ל לגבי האינטרלוקינים. אינטרלוקין-6, שמובא בסקירה שלך, שזו תרופה שהיא פריצת דרך בתחום הסרטן והיא מנוצלת לניסיונות – גם כאן את הטכנולוגיה והידע מכרה החברה האם של "אינטרפרם" לחברה אחרת. אנחנו עלולים להישאר שוב ללא אפשרות ייצוא במאות מיליוני דולר.

בתחום הזה, גברתי השרה, הרי הממשלה מתלבטת מה לעשות עם מיליארדי הדולרים של הערבויות. אם רוצים פריצת דרך במחקר המדעי, הכסף שיש לך במשרד למחקר מדעי הוא קטן, הוא לא גדול, הוא שולי. אם את רוצה ליצור פריצת דרך למחקר מדעי, ואני חושב שכדאי לעשות את זה, שייקחו כמה מאות מיליוני דולר בשנה מהערבויות, ייתנו למחקר מדעי, ייתנו לאנשים להשתולל. אם מכל אלף רעיונות יתפתחו עשרה – זה יהיה שווה ביצוא בעתיד מאות ואולי מיליארדים של דולרים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחבר הכנסת שטרית.

אני מזמינה את כבוד השרה שולמית אלוני להתייחס למתדיינים.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

גברתי היושבת-ראש, ישבנו כאן שעה ארוכה. אני מודה לחברי הכנסת על השבחים ועל המחמאות שנתנו. אני זוכרת את הדברים של חברי, חבר הכנסת מיכאל איתן, וערה להם. אני מסכימה אתו, שבתחום סדרי שלטון ומשפט במדינת ישראל צריך לעשות חריש עמוק עמוק. יש דברים שאני אומרת אותם בממשלה ויש דברים שאני אומרת אותם אישית, אבל אני בעד שהוא ייזום דיון בנושא הזה, וכדאי שהכנסת תיתן את הדעת על כך, ויש לי מה לומר בעניין. היום אני עוסקת במשרדים שאני מופקדת עליהם.

אני לא אשיב על כל הדברים. ההערות נרשמו, יושבים כאן אנשים שרשמו, ומה שאפשר וצריך לתקן נתקן.

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת מאיר שטרית, אני מסכימה אתך שמה שמשרד המדע מקבל הוא אפס קצהו של התקציב, וזה 4% מכלל התקציב שיש אצלנו למחקר ולפיתוח; זה סכום זעום, וגם פגעו בעולים.

אני לא מציעה לך שתמליץ על פיקוח בעניין "מוטורולה", מפני שבתוך כמה חודשים יהיה הטלפון הנייד השני, וכל הדבר הזה ישתנה. אני לא יודעת אם יש לי גם אמצעים מבחינה משפטית לפיקוח כזה.

מאיר שטרית (הליכוד):

שנה וחצי.

שרת התקשורת, המדע והאמנויות ש' אלוני:

אנחנו הקדמנו את פרסום המכרז, גמרנו וחילקנו והם גם מתחילים להשקיע, כך שהדבר הזה ילך מהר.

דיברו הרבה על כך שלא ניתן די כסף לעולים, ולא הביאו בחשבון שאנחנו תומכים ב-12 תזמורות של עולים. ניתנת עזרה לקליטה של עולים מנגנים, שהם בתזמורות אחרות. תיאטרון "גשר" כבר עבר, בבחינת תיאטרון ממוסד, והרשימה ארוכה. אני חושבת שבסעיף הזה נעשית עבודה גדולה.

חבר הכנסת אבי יחזקאל איננו פה, והוא מתעקש בעניין הרשיון הכללי; נושא פיטורי עובדים או הוצאה לפנסיה מוקדמת, פרישה מוקדמת מ"בזק" – זה איננו קשור ברשיון הכללי, ואנחנו לא נדחה אותו מפני שיש הכרח לקדם, וכל אדם בארץ היום יודע שיש לקדם את הליברליזציה והתחרות.

יש ייעול כשעוברים למערכת ספרתית, ואז אין צורך באותו מספר עובדים שהיה קודם. כאשר יש שינויים וטכנולוגיות חדשות, יש צורך בייעול, והייעול הזה צריך להיעשות והוסכם על זה כבר בעבר. אנחנו לא ביקשנו להגדיל את מספר האנשים שצריך לצמצם את מקומות עבודתם.

דיברו פה על פעולות פיראטיות בתקשורת. כבר אמרתי קודם בהערת ביניים, ש-110 תחנות פיראטיות הפסיקו והן מחדשות, ויש פה בעיה עם המשטרה. יש להפעיל את הרדיו האזורי וכל הדברים יהיו פשוטים יותר.

הואיל ורשמנו את הדברים ונטפל בהם, ואם חברי הכנסת יהיו מעוניינים ויפנו אלינו, הם יקבלו תשובות.

הואיל וסגנית השר מאשה לובלסקי יושבת פה, אני חייבת לומר לך, בעניין פרס ישראל, על זה אני רוצה לענות לך. השר יכול לעשות מעט מאוד, לדאוג לכך שבועדות הפרסים ישבו נשים וישבו נציגי עדות ומגוון של הציבור. אנחנו לא יכולים להכתיב לוועדות את מי לבחור, וכל ועדה היא אוטונומית. יש קושי. כן, אתן צריכות להמשיך ולהמליץ על נשים לפרסים. השר או הממשלה אינם מביאים את המומלצים לפרסים. הציבור ממליץ עליהם. או שהם מציעים את עצמם או שהציבור או נציגי ציבור ממליצים. כן, אני חושבת שציבור הנשים, שהוא ער לבעיה, צריך להגיש רשימות של מועמדות. מעבר לזה אנחנו לא יכולים לעשות הרבה.

היתה שאלה מדוע לא היו הפעם מספיק מעדות המזרח, הוא הדין, אותה שאלה עולה. צריך להמליץ על אנשים שראויים ועומדים בקריטריונים לפי המקצועות השונים, להמליץ עליהם. ברגע שימליצו עליהם, הדבר הזה יהיה פשוט יותר, כי היו לנו ועדות שבהן נשים היו יושבות-ראש הוועדה, היו ועדות שהיו בהן שתיים ושלוש נשים. לכן אין דרך אחרת, אלא מי שער לעניין הזה חייב להיות שותף במתן המלצות.

לחברת הכנסת נעמי חזן, בעניין המחקר החברתי. בוועדת ה-13 יושבים שני אנשים שהם בתחום של מחקר חברתי, ואנחנו הולכים להגדיל גם את הפעילות בנושאים האלה.

רבותי, אני חוזרת ומודה לכם. הערות רבות שהיו נרשמו. יושבים פה נציגי המשרדים. אנחנו נעשה כמיטב יכולתנו כדי לקדם את התחומים לרווחת הציבור, לטובת כלכלת ישראל, ולהנאה הרבה שתהיה לכל אדם בכל מקום בארץ, על מלוא מגוון צרכני התרבות וצורכי התרבות ומבצעי התרבות במדינת ישראל. תודה רבה לכם.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לשרה.

הצעת חוק אימוץ ילדים (אימוץ בין-ארצי), התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסדרת הצעות חוק בנושא האימוץ. אודה לסגנית יושב-ראש הכנסת, חברת הכנסת אסתר סלמוביץ, אם תחליף אותי. נקרא לשר המשפטים ונתחיל לדון בנושא החשוב הזה. בבקשה.

היו"ר א' סלמוביץ:

אנחנו עוברים כעת להצעת חוק תתנ"ט, הצעת חוק אימוץ ילדים (אימוץ בין-ארצי), התשנ"ג-1993, בקריאה טרומית. תנמק מן המקום חברת הכנסת ענת מאור, בבקשה.

ענת מאור (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר המשפטים, חברי הכנסת, אני מציעה הצעת חוק בנושא האימוץ הבין-ארצי ברגשות שמחה רבים. הצעת חוק זו באה להביא תשובה ובשורה לאלפי משפחות ולנשים רבות שהן חשוכות ילדים, ובהעדר חוק אימוץ בין-ארצי ובהעדר דרכים ומסלול שיקלו עליהן את הליך האימוץ, מרבית מהן נמנע אושר ההורות. חלקן נדחפות לדרכים בלתי לגליות, שעולות כסף רב מאוד, ואחרות סובלות סבל רב.

אני רוצה לשבח את משרד המשפטים ומשרד העבודה והרווחה על גיבוש הצעת החוק שתובא בפנינו בהמשך. אני שמחה שאני וקבוצה של חברי כנסת האצנו וסייענו. אני רוצה להודות לפרופסור אליעזר יפה ולפרופסורים ועורכי-דין רבים אחרים, שליוו אותנו בכל הדרך.

לגבי הצעת החוק שאני הגשתי בשותפות עם חברי כנסת נוספים מוועדת העבודה והרווחה, הרי סעיפים רבים בה זהים ודומים להצעת החוק הממשלתית. גם ההצעה שלנו נשענת על האמנה הבין-לאומית לאימוץ, שנחתמה באוגוסט 1993. אך יש בה שתי סוגיות נוספות שאני רוצה להדגיש: האחת, זו של עמותות מוכרות לצורך אימוץ. לטעמנו, אישור עמותות אלה יאפשר לאלפים, ולא רק לעשרות או מאות, אכן להיכנס למסלול האימוץ, שכן על-פי הניסיון במדינות אחרות, יש חשיבות לכך שלא רק מוסד ציבורי ממשלתי יעסוק בכך, אלא כל העמותות שהוכרו מבחינה מקצועית.

היבט אחר שלא עולה כאן, אבל עלה, לצערנו, בחודשים האחרונים, הוא זה המגביל את יכולתן של משפחות מאמצות לגייר את ילדיהן. אנחנו מצטערים על הצרת הצעדים שנעשתה על-ידי הרבנות הראשית. ולפיכך, ייתכן שנצטרך להגיש הצעת חוק אחרת. אם לא נגיע להסדרים שהיו, ניאלץ להגיש הצעת חוק שכבר הנחנו, זו שמדברת על תהליך גיור שונה. איננו מעוניינים בזה, שכן יש חשיבות מרובה לכך שילדים וילדות מאומצים ישתלבו באופן מסודר בחיים במדינה, הכוללים גם את הגיור.

אני מודה שוב לשר המשפטים, ואני בטוחה שהכנסת תאשר את הצעת החוק ונוכל להתחיל בתהליך שיביא, כאמור, הרבה אושר להרבה מאוד משפחות חשוכות ילדים. תודה רבה.

היו"ר א' סלמוביץ:

תודה רבה לחברת הכנסת ענת מאור. אדוני שר המשפטים, התייחסותך בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בעניין האימוץ הבין-ארצי היו יוזמות חקיקה הן של משרד המשפטים ומשרד העבודה והרווחה והן של חברי כנסת וקבוצות חברי כנסת. ביקשנו מחברי הכנסת להמתין עד שעבודת ההכנה של הצעת החוק הממשלתית תגובש, בסיועם של המומחים, ואני רוצה להודות לחברת הכנסת ענת מאור ולחבריה שהסכימו לכך. משהשלמנו את המלאכה, ואני עומד להציג היום את הצעת החוק הממשלתית, אני חושב שיהיה זה אך הוגן שנעביר לוועדה גם את יוזמות החקיקה הפרטיות של חברי הכנסת, וההצעות תעובדנה יחדיו בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אבל, אני רוצה להדגיש, ברשות היושבת-ראש, שהסכמתנו להעברה אינה הסכמה לכל סעיף וסעיף בהצעת החוק. אנחנו תומכים בהצעת החוק הממשלתית ובהצעת החוק שלכם, במידה שהיא חופפת. אנחנו נתנגד לסעיף או שניים, או לאותם סעיפים שבהם יש לכם גרסה שונה. וכמובן נביא את נימוקינו בפני הוועדה.

בכפוף לאמור לעיל, אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה. בשל התחלפות היושבים-ראש, יש כאן בעיה טכנית בהצבעה. אבל ננסה. אם ההצבעה שלי לא תיקלט, אבקש להוסיף את קולי למצביעים בעד.

מי בעד הצעת חוק אימוץ ילדים (אימוץ בין-ארצי), התשנ"ג-1993, של חברת הכנסת ענת מאור וחברי כנסת נוספים? בבקשה להצביע.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה –

נגד –

נמנעים –

יצחק לוי (מפד"ל):

האם אפשר להתנגד להצעת החוק?

היו"ר ע' מאור:

אני חושבת שכאשר אנחנו כבר נמצאים במהלך ההצבעה, זה לא ניתן.

אני רואה שההצבעה האלקטרונית לא נקלטת, אז נעבור להצבעה ידנית. אני מבטלת את ההצבעה, ואנחנו עוברים להצבעה ידנית.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 7

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק אימוץ ילדים (אימוץ בין-ארצי),

התשנ"ג-1993, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

שבעה בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק אושרה, עם הערתו של שר המשפטים, והיא מועברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק אימוץ ילדים (אימוץ בין-ארצי) (הוראת שעה), התשנ"ד-1994

(הצעת חבר הכנסת א' יחזקאל)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חבר הכנסת אבי יחזקאל. בבקשה, חבר הכנסת יחזקאל, מן המקום – הצעת חוק א'תרלו, באותו נושא.

אברהם יחזקאל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, הרעיון להצעת החוק הפרטית הזאת, לחקיקת חוק אימוץ ילדים (אימוץ בין-ארצי) (הוראת שעה), התשנ"ד–1994, החל להתגבש אצלי כאשר ערב אחד הגיע אלי אבא, לאחר שהתפרסמה הודעה ששגרירות מסוימת במדינת ישראל הולכת ליזום מבצע חיפוש של ילדים שאומצו לכאורה שלא כחוק. וגם אני המתנתי עד שהממשלה תעבד הצעת חוק משלה, כי כך צריך שיהיה.

כאמור, הרעיון החל לקרום עור וגידים כאשר ערב אחד הגיע אלי אב מאוים ומבוהל, ואמר כך: רעייתי ואני אימצנו ילדה בחוץ-לארץ, ברוסיה, והתחושה שלי היא שהילדה שאנחנו הולכים ונקשרים אליה עלולה יום אחד להילקח מאתנו. ואני פונה אליך, אבי, עשה עמנו חסד. האם אנחנו משקיעים בילדה הזאת ועלול להיווצר מצב שיום אחד לא יהיה לנו יותר את מי לגדל? ניסינו לפנות כאן בארץ ולאמץ, ואנחנו לא עומדים בקריטריונים של הגיל. הקדשנו הרבה מאוד כסף, הרבה מאוד משאבים, עברנו הרבה מאוד משברים נפשיים, והגענו למצב שיש לנו ילדה. אני מבקש ממך, בוא תנסה ותיזום הצעת חוק שמאפשרת להורים שאימצו ילדים בתום לב, ועל-פי חוק, במדינות חוץ, והביאו אותם לארץ, ויש מאות רבות של מקרים כאלה, אנו מבקשים שתינתן לנו האפשרות ליהנות ולגדל ילדים משלנו, ושלא תהיה מונחת על צווארנו החרב הזאת, שיום אחד עלולים לקחת מאתנו את הילדה הזאת.

הצעת החוק הזאת המתינה עד ששר המשפטים ומשרד המשפטים הניחו הצעת חוק שלהם. אני חושב שהצעת החוק של משרד המשפטים היא מבורכת. אני שמח שהיא נוגעת בסוגיה הרגישה הזאת. היא חשובה, היא נוגעת למאות רבות של הורים.

לכן, אני מבקש להצביע בעד הצעת החוק הפרטית הזאת, כמובן בתנאים שקבעו שר המשפטים והממשלה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני יכול לברך את חבר הכנסת אבי יחזקאל על יוזמתו. למיטב זיכרוני, הוא הגיש את הצעת החוק והניח אותה על שולחן הכנסת כבר בחודש פברואר. בחודש אפריל ביקשנו ממנו שימתין מעט עד

שנסיים את מלאכת החקיקה המפורטת והמסובכת יותר של הצעת החוק הממשלתית, ואני מודה לו שהמתין.

בהתאם לדבריו ובכפוף לדבריו, אני ממליץ להעביר גם את הצעתו לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת יצחק לוי מבקש להסיר את הצעת החוק. בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, אני מתחיל לחוש מגמה, שלדעתי היא מגמה מסוכנת וחמורה בכל הגישה של המציעים, ואולי גם בגישה של הממשלה, אם הממשלה תומכת בהצעות, בנושא האימוץ. אפרט את דברי יותר בהצעת החוק של הממשלה, אבל, אדוני השר, אין בהצעת חוק זו היסוד והבסיס לאימוץ, שהם טובת הילד. המבחן הזה איננו קיים כאן. בכלל, כאשר מדברים על אימוץ בין-ארצי צריך להבין שאנחנו משנים פה ערכים. עד עכשיו המרכז היה הילד, עכשיו המרכז הוא ההורים, מכיוון שכאשר האימוץ היה ארצי, הרי הדאגה שלנו היתה לילד. עכשיו אנחנו לא דואגים לילד מברזיל, אנחנו דואגים לכך שלהורים יהיה ילד. אז בסדר, ככה, כי מדינת ישראל לא אחראית לכל ילדי העולם.

אברהם יחזקאל (העבודה):

תגיד שיש בעיה של גיור.

יצחק לוי (מפד"ל):

עזוב את הגיור, תיכף נדבר על גיור. אני עוד לא הגעתי לגיור, אני אדבר על גיור בהצעת החוק הממשלתית.

אברהם יחזקאל (העבודה):

אימוץ זה לא מצווה?

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יחזקאל, שמורה לך זכות התשובה אם יש מתנגד. ברשותך, ללא קריאות ביניים, תן לחבר הכנסת לוי לסיים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני אומר שהקונצפציה, העיקרון שמאחורי האימוץ, תמיד היה טובת הילד. כרגע אנחנו משנים את העניין. מדינת ישראל אינה רואה את עצמה מחוקקת לטובת כל ילדי העולם. האמת היא שיש פה הורים חשוכי ילדים, לצערנו הרב, ואנחנו רוצים להקל עליהם את אימוץ הילדים. כלומר, אנחנו פה משנים גישה. בסדר, צריך באמת לראות איך לעזור גם להורים האלה, אני לא אומר שלא, אבל המבחנים של טובת הילד חייבים להישאר. מדינת ישראל לא יכולה להרשות לעצמה לעשות אימוץ כאשר טובת הילד איננה במרכז הדברים.

מה מציעה הצעת החוק? הצעת החוק לא מציעה שום מבחן של טובת הילד, הצעת החוק לא מציעה שום בדיקה של טובת הילד. הצעת החוק היא הצעת חוק טכנית, שאומרת: עבר זמן מסוים להליך מסוים, יבוא בית-המשפט וייתן צו אימוץ.

לכן, רבותי חברי הכנסת, גברתי היושבת-ראש, אני מציע לכנסת לדחות את הצעת החוק. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. לחבר הכנסת אבי יחזקאל שמורה זכות התשובה, אבל אני לא רואה אותו באולם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ברשות היושבת-ראש.

היו"ר ע' מאור:

כן.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת יחזקאל אמר דברים בזכות הצעת החוק של הממשלה, שהוא למעשה תומך גם בהצעת החוק הממשלתית, ובכפוף לכך שהממשלה – ואני מבין, גם הוא – יתמכו בהצעת החוק הממשלתית, שהיא הרבה יותר מפורטת, אנחנו הסכמנו להעביר את הצעתו.

כיוון שביסוד הצעתנו תמיד עומדת טובת הילד, גם ביסוד ההצעה של חברת הכנסת מאור ושל חבריה עומדת בראש הדאגה לטובת הילד, אני מאמין שגם הצעת חבר הכנסת אברהם יחזקאל, שלמעשה עניינה כאן יותר בהוראת מעבר לגבי ילדים שכבר הגיעו וכבר אומצו, נעשית על בסיס של טובת הילד.

יצחק לוי (מפד"ל):

אין שום הוראה בחוק שמציינת את זה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא חושב ולא עולה על דעתי שגם חבר הכנסת אבי יחזקאל, שעוסק בענייני אימוץ ובדיני אימוץ, אינו חושב על טובת הילד.

יצחק לוי (מפד"ל):

זה צריך להיות כתוב בחוק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

מייד הוא יוכל להוסיף לך זאת ולהרגיע אותך.

זה לא עניין, לפי דעתי, להתנגדות כאן, זה עניין לבירור ולהבהרה שם. כיוון שאנחנו בפועל נשב בוועדה עם יושב-ראש הוועדה וחבריה ונעבוד בעיקר על-פי הצעת החוק הממשלתית, יכול אתה להיות סמוך ובטוח.

סוגיה אחרת, שאני אהיה מוכן להתייחס אליה אחר כך בדברי, היא סוגיית הגיור, שהיא סוגיה חשובה מאוד בפני עצמה. ואני כבר אומר לחברי הנכבד, חבר הכנסת יצחק לוי, שהיו לי העונג והכבוד לשבת עם כבוד הרבנים הראשיים בישראל ולברר אתם סוגיה זו, מאחר שאני רוצה שגם בעניין זה נכבד את המסורת ואת ההלכה, ואין דעתה של הממשלה להציע הצעה שלא תתיישב עם המסורת וההלכה בסוגיה הזאת.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אבי יחזקאל, בבקשה.

אברהם יחזקאל (העבודה):

חבר הכנסת לוי, בכנות ובאמת מלאה אני יודע שלבך הוא לב של אדם שאינו גס. פה מדובר בהוראת שעה שמדברת על הורים שכבר הגיעו עם ילדים לארץ והם מרגישים מאוימים. גם טובת הילד קיימת כאן. ילד שאומץ כחוק בחוץ-לארץ מגיע לכאן, ההורים מגדלים אותו שנה, שנתיים, שלוש וארבע שנים, ולפתע פתאום עלול להגיע מצב שאותו ילד נלקח מהם. מכיוון שמדובר כאן בהוראת שעה, שמדברת על ילדים שכבר הגיעו ואומצו בתום לב, בדין ובכסף נקי, הרי שזה הכרחי, והיום אני אומר שגם מצוות הורות היא מצווה. לכן אני חושב שלצורך העניין יש להעביר את זה לקריאה טרומית ולהתדיינות אחר כך ברמה של ועדה – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

תסכים להכניס כאן מבחן, שתיבדק טובת הילד והתאמת המשפחה?

אברהם יחזקאל (העבודה):

חד וחלק – כן, התשובה חיובית. אני בפירוש בא ואומר, שלצורך העניין הזה, בהתדיינות בוועדה, זה יבוא לידי ביטוי בצורה מובהקת, שהרי מדובר בעיקר בטובת הילד. אבל, אני אומר שגם מצוות ההורות היא מצווה שלא ניתן לזלזל בה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה לאחר ההבהרות שניתנו לאור ההסתייגות של חבר הכנסת יצחק לוי. מי בעד אישור הצעת חוק אימוץ ילדים (אימוץ בין-ארצי) (הוראת שעה), התשנ"ד–1994, של חבר הכנסת אבי יחזקאל?

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק אימוץ ילדים (אימוץ בין-ארצי) (הוראת שעה),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

תשעה, ובצירוף קולי – עשרה תומכים, ללא מתנגדים ואחד נמנע. אני קובעת שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית, והיא מועברת להמשך עיבוד, עם הצעת החוק הממשלתית, אם תועבר, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – אימוץ בין-ארצי), התשנ"ד–1994

(הצעת חברת הכנסת ל' לבנת)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את חברת הכנסת לימור לבנת להצעת חוק א'תרס, באותו נושא. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שר המשפטים, לפני דקות אחדות, השיב כאן על הצעת חוק פרטית של חברת הכנסת ענת מאור וחברי כנסת נוספים, שהתייחסה גם כן לאימוץ בין-ארצי, להסמכת עמותות על-פי אמנת האג לעסוק באימוץ ילדים.

הצעת החוק שאני מביאה, הצעת חוק א'תרס, הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – אימוץ בין-ארצי), אף היא מתייחסת לנושא של הסמכת עמותות לצורך אימוץ ילדים, כמו גם לנושאים נוספים.

היום אחר הצהריים קיבלתי שיחת טלפון מלשכת שר המשפטים, שהוא גם יושב-ראש ועדת השרים לענייני חקיקה, ובה הודיעו לי, שאם אני אסכים להסיר את אחד הסעיפים מההצעה, ולמעשה הסעיף המרכזי שנוגע להסמכת עמותות לעסוק באימוצי חוץ-לארץ, הסעיף המרכזי בהצעת, ועדת השרים לחקיקה לא תתנגד. אני לא הסכמתי להסיר את הסעיף הזה ולוותר עליו, ולהפתעתי, כשהגעתי לכאן התברר לי שחברת הכנסת ענת מאור, בדברים שהיא אמרה כאן, כפי ששמעתי אותם, ונדמה לי שאני לא טועה, גם היא לא הודיעה שהיא מוותרת על סעיפים מסוימים. אני גם אינני בטוחה שפרוצדורה כזאת ישנה בכנסת, שאפשר להודיע תוך כדי דיון במליאה שחברי הכנסת המציעים מוותרים על סעיפים מסוימים.

שמעתי, לעומת זאת, את שר המשפטים, שהשיב לחברת הכנסת ענת מאור ואמר: הממשלה תומכת בהצעת החוק, אם כי היא איננה תומכת בכל הסעיפים, ובוועדה, בדיון, היא תביע את התנגדותה. באותם תנאים ממש אני פונה לשר המשפטים לנהוג בדיוק באותה מידה. תואיל ועדת השרים לחקיקה, או יואיל שר המשפטים או השר שייגע בעניין, בוועדה, להביא את התנגדותה ולהעביר את זירת הוויכוח לגבי סעיפים השנויים במחלוקת בין הממשלה ובין הצעת החוק הפרטית שלי, בדיוק כמו בהצעת החוק הקודמת, לוועדת העבודה והרווחה במקום למליאה כאן.

היו"ר ע' מאור:

תודה. בבקשה, אדוני שר המשפטים. השר ליבאי, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חברת הכנסת לבנת, אין לנו התנגדות לאמור בסעיפים 1 ו-2 של הצעת החוק הפרטית שהגשת. אנחנו ביקשנו להבהיר לך, שבסעיף 3, ההצעה לכלול את הסעיפים הקטנים (ג) ו-(ד), הצעה זו עומדת בסתירה ובניגוד להצעת החוק שהגישה הממשלה, באשר היא עומדת על כך שיוקמו עמותות, למעשה עמותות פרטיות, אשר תוסמכנה לטפל בענייני אימוץ בחוץ-לארץ.

אנחנו דנו בסוגיה הזאת, הקדשנו לכך לא מעט ישיבות, וסברנו שבתחילת דרכנו בנושא הבין-ארצי יש להשאיר את הטיפול למי שהוסמכו לכך מטעם המדינה מחשש לחוסר יכולת של פיקוח ממשי על עמותות פרטיות שתפעלנה בחוץ-לארץ ושמה הן תמסחרנה את כל העניין ולא תעמודנה בדרישות החוקיות גם לא בארצות המוצא של אותם ילדים שמיועדים לאימוץ, ואנחנו נמצא את עצמנו מסובכים ומסוכסכים בעניינים אלה, וחס וחלילה נצטייר כחוטפי ילדים או מסייעים לאלה שעושים את העניין הזה קרדום לחפור בו, ולא רק טובת הילד, ולא טובת העניין בפניהם.

כיוון שביקשנו ליישם את העניין הזה בשלבים, להרשות הקמת עמותות, לאפשר להן לעבוד כמייעצים, אבל לא כגורמים רשמיים, אנחנו ביקשנו לפנות אלייך שתסייעי לנו גם בכך ותיתני את דעתך לגישתנו היותר-זהירה בנושא, ונעביר את הצעת החוק שלך, בהסכמה מלאה.

אני הבינותי, שכאשר הציעו את ההצעה, חברת הכנסת ענת מאור וחבריה, הם הבינו שתמיכתנו היא אך ורק במה שכלול בהצעת החוק של הממשלה ותואם לה, ואנחנו הבינונו שהיא וחבריה יתמכו בעמדת הממשלה גם אם יתקיים בירור, והיה צריך להתקיים בירור יסודי בסוגיות הללו בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

את יודעת שלגבייך אין לי אותן ציפיות שיכולות להיות לי, מבחינה פוליטית, ממציעים אחרים, וזאת זכותך – – –

לימור לבנת (הליכוד):

זה לא עניין פוליטי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא, וזאת זכותך. לכן הבהרתי את הדברים. הם יהיו לשיקול חברי הכנסת. נוח לי להעביר גם את הצעתך, זאת יתר ההצעות, לוועדה, ולהתמודד עם הנושא שם. אבל אני לא רוצה שישתמע מההסכמה להעביר לוועדה, שיש הסכמה כלשהי לגישתך לגבי זכות העמותות הפרטיות לפעול. אם הדברים האלה ברורים, הרי שיכולה הצעה זאת לעבור, כשתי חברותיה, לוועדת החוקה, חוק ומשפט, ולהידון שם. אם את אמורה לפרש לאחר מכן את הסכמתנו כהסכמה למהות הסעיפים, אני אהיה חייב להתנגד, ועל זה ביקשתי הבהרה ממך.

לימור לבנת (הליכוד):

אני רוצה להבהיר, אדוני השר, ברשותך, שאני אינני מפרשת את ההסכמה בדיוק כמו שאמרתי, את הסכמתכם עכשיו, לכך שאתם תסכימו בוועדה. מן הצד השני, אתה גם לא מתנה תנאים או הממשלה לא מתנה תנאים, כמו שהיא לא התנתה בהצעת החוק הקודמת, לכן הבירור כולו ייעשה בוועדה, מתוך הנחה והבנה שהממשלה, ככל הנראה, תתנגד בוועדה. אנחנו נלבן את הנושא הזה בוועדה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אם כן, כמו שהצבעתי לגבי הצעת החוק שלי עם חברים – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

ביקשתי להתנגד.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יצחק לוי רשום להתנגדות. בבקשה, חבר הכנסת יצחק לוי.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, אני רוצה להתייחס להצעה כמות שהיא, ואינני יכול להיות שותף להסכמים שבין שר המשפטים לחברת הכנסת לימור לבנת, אף אם הם יתבררו לעיני כול ולפרוטוקול הכנסת.

דעתי היא, שהיחיד או הגוף היחיד שצריך לעסוק באימוץ הוא גוף מרכזי אחד, שהוא חלק משירות המדינה. אינני חושב שנכון יהיה לתת אישורים לעמותות לעסוק באימוץ. יש בזה תועלת מסוימת לגבי זירוז, לגבי הקלה, להורים שרוצים לאמץ בכל מיני עניינים, אבל הסכנה גדולה מן התועלת.

אנחנו יודעים, חברת הכנסת לימור לבנת, איך מאבדים שליטה על עמותות כאלה, אנחנו יודעים את זה טוב מאוד. יכולות לקום 10 עמותות כאלה, 20, 30 עמותות כאלה, יכולות לקום עשרות עמותות כאלה, כאשר את קובעת כאן תנאים מינימליים ביותר: א. ששר המשפטים ושר העבודה והעבודה יסמיכו את העמותה; ב. שמנהליה ועובדיה יהיו בעלי כישורים מקצועיים. הדברים האלה, אני אומר לך שוב שהעניין כל כך רגיש, כל כך מסוכן, הרצון לקבל ילד לפעמים מעביר אנשים על דעתם. הרצון להרוויח מעביר על דעתם את מנהלי העמותות. אני חושב שאנחנו נכנסים פה לדרך מסוכנת מאוד, כאשר אנחנו יודעים איך ההשגחה על העמותות מתרחשת במדינה. אין לך כאן מפכ"ל שישגיח על העמותות, אין לך מפקח מיוחד על העמותות האלה, אין לך שום פיקוח.

הצעת הממשלה בעניין הזה הרבה יותר מאוזנת. יש גוף מרכזי, גוף מרכזי יכול להשתמש בשירותים של גופים לייעוץ או לדבר אחר, אבל השליטה נשארת בידי גוף מבוקר, בידי גוף מסודר, בידי גוף שאנחנו יכולים כל פעם לבוא ולהסדיר את הדברים אתו.

על כן, אדוני השר וחברי הכנסת, אני מציע לכנסת לדחות את ההצעה ולא להעביר אותה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברת הכנסת לבנת, בבקשה, זכות התשובה.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, שמעתי את הדברים שאמר חברי, חבר הכנסת יצחק לוי. אנחנו שנינו עוסקים בנושא של אימוץ, אני, לפחות כאן בכנסת, בשנתיים האחרונות, מאז אני חברת הכנסת, אבל קודם לכן עסקתי בכך עוד במסגרות אחרות, וחבר הכנסת הרב לוי גם הוא, אני יודעת, עוסק בכך שנים ארוכות.

אני רוצה להבהיר, כי בהצעת החוק שלי כתוב, ששר המשפטים ושר העבודה והרווחה רשאים להסמיך עמותה, ולא עולה על דעתי ששר המשפטים ושר העבודה והרווחה יסמיכו עשרות עמותות בלי פיקוח ובלי שום דבר. אני חושבת כי החשש הזה איננו במקומו. נדמה לי שבמצב הנוכחי אין, כמעט, אפשרות להורים מאמצים או להורים שמועמדים או רוצים לאמץ ילדים – יש מעט מאוד תינוקות שנמסרים בארץ כל שנה, אנשים נוסעים לארצות נכר, למזרח-אירופה, לדרום-אמריקה, הם

עושים זאת בצורה לא מסודרת, לא מוסדרת, משום ששירותי הרווחה, השירות למען הילד, אינם יכולים, מטבע תפקידם ותפקודם, ולא באשמתם, להתמודד גם עם טיפול בחוץ-לארץ.

נדמה לי, על זה הוויכוח, ועל זה אני מניחה שעוד יהיה ויכוח בוועדה – אינני יודעת לאן זה עובר, לוועדת החוקה, חוק ומשפט או לוועדת העבודה והרווחה – אני מניחה שעל הדברים האלה יהיה ויכוח גדול, אבל אני חושבת שאנחנו צריכים לעשות את הניסיון הזהיר הזה והנכון הזה, שעולה בקנה אחד עם האמנה הבין-לאומית שנחתמה בהאג בשנה שעברה, כך בדיוק, כפי שקורה במדינות רבות באירופה. לכן אני חושבת שההתנגדות שלך, חבר הכנסת לוי, איננה במקומה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון – אימוץ בין-ארצי), התשנ"ד-1994, של חברת הכנסת לימור לבנת, הצעת חוק א'תרס, בכפוף להבהרות של שר המשפטים, כפי שהיה לגבי הצעות החוק שלי ושל חבר הכנסת אבי יחזקאל. בבקשה. מי בעד?

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 4

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 2

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון אימוץ בין-ארצי), התשנ"ד-1994, לדיון מוקדם בוועדה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

אני רואה שיש תקלה. סליחה, לא תקלה. אני מצרפת את קולי בעד, כי שלי לא עובד. בחמישה קולות בעד, שני מתנגדים, אחד נמנע, אני קובעת שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית.

אדוני שר המשפטים, לאן תעבורנה ההצעות?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ע' מאור:

לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון) (אימוץ בין-ארצי), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

אני מזמינה את שר המשפטים, השר ליבאי, להציג את הצעת החוק הממשלתית בנושא החשוב של אימוץ ילדים (תיקון) (אימוץ בין-ארצי), התשנ"ד-1994, שגובשה בעבודה משותפת ורבת ערך של משרד המשפטים ומשרד העבודה והרווחה. בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בחודש מאי 1993 התקיימה בהאג ועידה דיפלומטית, כחלק מדיוני ועידת האג למשפט בין-לאומי פרטי, אשר סיימה את עבודת הניסוח של אמנה בין-לאומית בנושא אימוצים בין-ארציים. בוועידה זו השתתפו מספר רב של מדינות שיש להן עניין בנושא של אימוץ ילדים, הן מדינות השולחות ילדים לאימוץ למדינות אחרות והן מדינות שבהן מתקבלים הילדים לאימוץ.

במדינת ישראל יש ילדים רבים שהובאו מארצות אחרות על-ידי מאמציהם. יש אנשים רבים נוספים שמעוניינים לאמץ בעתיד ילדים מחוץ-לארץ. נציגי מדינת ישראל השתתפו באופן פעיל בניסוחה של האמנה שבאה להסדיר את הנושא.

ב-2 בנובמבר 1993 חתם שגריר ישראל בהאג על האמנה בשם מדינת ישראל. בכך קיבלה מדינת ישראל על עצמה התחייבות שלא לפעול בניגוד להוראות האמנה. החתימה על האמנה היא שלב ראשון בתהליך הצטרפותנו לאמנה, ולאחריה צריך לבוא אשרור בהחלטת הממשלה. תנאי לאשרור על-פי האמנה הוא התאמת החוק הפנימי של מדינת ישראל לכללים שנקבעו באמנה. בהתאם לכך אני מתכבד להביא היום בפניכם, לקריאה ראשונה, את הצעת חוק אימוץ ילדים (תיקון) (אימוץ בין-ארצי), התשנ"ד-1994.

האמנה מבוססת על שיתוף פעולה בין-לאומי בין רשויות מוסמכות של מדינות שונות שהוקמו באופן מיוחד לצורך יישום האמנה. המטרה היא להביא לידי כך שאימוצים בין-ארציים יבוצעו בצורה מבוקרת, כדי למנוע תופעות ידועות של חטיפת ילדים, הברחתם וסחר בהם, ופעולות פליליות אחרות הנלוות לכך, לרבות זיוף של מסמכים וכתבי בית-דין.

ידועים מקרים שבהם גם ישראלים היו מעורבים במעשים שנחשדו בפלילים. במקרה אחד הביא זוג ישראלי לארץ ילדה מברזיל, וכזכור, כעבור שנה הופיעה בישראל האם הטבעית של הילדה ותבעה את החזרת הילדה לרשותה בטענה שהילדה נחטפה בידי כנופיית פושעים שעסקה בסחר בין-לאומי בילדים. ואומנם בג"ץ הורה באותו מקרה להחזיר את הילדה לרשותם של הוריה הטבעיים בברזיל תוך ביטול האימוץ וביטול הגיור שנעשה בעקבותיו. במקרה אחר נעצרה בברזיל אשה ישראלית אשר שהתה שם במטרה לאמץ ילד בחשד שהיא היתה קשורה עם אנשים שעסקו בפעולות בלתי חוקיות בקשר לאימוץ. לאחרונה היו גם פרסומים בעיתונות על מעשים בלתי כשרים או בלתי חוקיים בקשר לאימוצים של ילדים שהובאו מרוסיה לישראל.

החוק הקיים היום בישראל, שהוא חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981, איננו מסדיר כלל את הנושא של אימוץ בין-ארצי, משום שהוא לא היה בעל ממדים שהצריכו התייחסות מיוחדת. אולם בשנים האחרונות היה גידול משמעותי במספר המקרים של אימוץ ילדים מחוץ-לארץ, בין בישראל ובין בארצות אחרות. כיוון שהגיעה העת לגיבוש אמנה בין-לאומית, הגיעה גם העת לשינוי החוק אצלנו. הכוונה היא לאפשר נתיב חוקי לאימוצים בין-ארציים אשר יגן, בין היתר, על אזרחים ישראלים מהסתבכות בפעילויות בלתי חוקיות או ספק חוקיות בחוץ-לארץ.

ההצעה שלפניכם גובשה בידי צוות של משרד המשפטים בשיתוף הדוק ביותר עם משרד העבודה והרווחה, בפרט עם השירות למען הילד, המופקד על נושא האימוצים בתוך ישראל.

לפי ההצעה יהיו שתי דרכים עיקריות לאמץ ילד בחוץ-לארץ: הדרך האחת תהיה באמצעות הרשות המוסמכת, קרי, פקיד הסעד, אשר יוסמך לכך על-ידי שרת העבודה והרווחה. אך זו לא תהיה הדרך הבלעדית. ההצעה מאפשרת גם אימוץ עצמאי על-ידי פרטים, זאת אומרת, תהיה אפשרות לקבל הכרה, על-פי החוק המוצע, לאימוץ ילד שנעשה במדינה זרה ללא מעורבות פקיד הסעד הישראלי. מטבע הדברים, אם מדינת המוצא של הילד היא צד לאמנה, הרי שהאימוץ ייעשה באמצעות הרשויות בצורה מסודרת ולפי הכללים שנקבעו באמנה. אבל אם מדינת המוצא איננה צד לאמנה, עדיין יכול בית-משפט שם ליתן צו לאימוץ של ילד על-ידי הורים מאמצים מישראל. אם הדבר אכן נעשה באופן חוקי, יוכלו המאמצים לקבל הכרה לאימוץ שם מבית-משפט ישראלי, הכול בהליך מבורר ובדין על-פי החוק.

כאשר האימוץ ייעשה דרך הרשויות המוסמכות יתחיל התהליך בהכנת תסקיר לגבי הרקע של המאמצים הפוטנציאליים ולגבי התאמתם לאמץ ילד באימוץ בין-ארצי, הכרוך בעקירה של ילד מסביבתו התרבותית ובהתאקלמותו במולדתו חדשה. במקביל תכין הרשות המוסמכת במדינת המוצא תסקיר לגבי הרקע של הילד המועמד לאימוץ. בנוסף, תיעשה בדיקה בשאלה האם ההורים מלידה אכן נתנו את הסכמתם לאימוץ מרצון חופשי ומתוך הבנה של תוצאות האימוץ, שהן ניתוק מוחלט של הקשר בינם לבין הילד. לאחר ששתי הרשויות ימצאו התאמה בין מבקש האימוץ מזה לבין הילד העומד לאימוץ מזה, והכול תוך הקפדה על כללי האמנה והחוקים הפנימיים, יימסר הילד לידי ההורים בסיוע הרשויות, אשר ידאגו, בין היתר, להיתרים של יציאה מארץ המוצא ולכניסה לישראל.

האימוץ כרוך, כמובן, בהליך משפטי הנותן גושפנקה לקשר המשפחתי של המאמצים ושל הילד. הליך זה יסתיים בצו של בית-משפט, והרשויות המוסמכות ילוו את ההליך עד לסופו. צו האימוץ יכול להינתן במדינת המוצא או בישראל. במדינות מסוימות לא ניתן להוציא את הילד מגבולות המדינה כל זמן שלא יינתן צו לאימוץ על-ידי בית-משפט מקומי. לעומת זאת, יש מדינות המתנות את צו האימוץ בתקופת מבחן שבה הילד יהיה סמוך על שולחן המאמצים הפוטנציאליים. במקרים אלה עשוי הילד להימסר לידי המאמצים הישראליים, ואילו צו האימוץ יינתן על-ידי בית-משפט בישראל רק בחלוף תקופת המבחן.

הצעת החוק מתייחסת גם למקרים שבהם ילד מִישראל יימסר לאימוץ להורים המתגוררים מחוץ לישראל. על מקרים אלה, ככל שיהיו, חל עיקרון של הדדיות מכוח האמנה. מכיוון שאין אפשרות לאמץ ילד בתוך ישראל שלא באמצעות פקיד סעד, הרי שתושב חוץ שמעוניין יהיה לאמץ ילד מִישראל יהיה חייב לעשות זאת באמצעות הרשות המוסמכת שלנו.

אני מבקש להדגיש בפני הכנסת שלושה נושאים שעלולים לעורר מחלוקת, והיינו ערים להם בזמן גיבוש הנוסח שהונח על שולחנכם ואנחנו מבקשים להעביר אותו לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הנושא הראשון הוא: האם יותר ליחידים לא-נשואים לאמץ ילד באמצעות הרשויות המוסמכות. ידוע לנו שהיום בעיקר נשים יחידות מבקשות לאמץ ילדים הן בארץ והן בחוץ-לארץ. לפי החוק הקיים, "אין אימוץ אלא על-ידי איש ואשתו יחדיו" – סעיף 3 לחוק המקומי, ורק במקרים חריגים המפורטים רשאי בית-משפט לתת צו אימוץ על-ידי מאמץ יחיד.

שאלה נוספת קשורה להתאמתו של המאמץ הפוטנציאלי: האם תחול על אימוץ בין-ארצי ההוראה כי "אין מאמץ אלא בן דתו של המאומץ". ההצעה שאני מביא בפניכם היא, שלא לשנות מן הדין הקיים כיום בישראל בשני נושאים אלה ולהחילו גם על אימוץ בין-ארצי. במלים המקובלות בכנסת: השארת הסטטוס-קוו על כנו.

הנושא השלישי הוא: באיזו מידה יש להסמיך עמותות פרטיות לפעול בתחום האימוץ הבין-ארצי לצד פקיד הסעד. הרעיון הזה כלול בשתי הצעות פרטיות שהובאו היום בפנינו. לפי המוצע על-ידינו, יפעל השירות למען הילד אשר במשרד העבודה והרווחה כרשות המוסמכת היחידה לעניין האמנה. השאלה היא האם להסמיך גופים נוספים לכך. התלבטנו בכך, קיימנו דיונים בנושא זה, שמענו אנשים מומחים או שהם נוגעים בדבר, ויש פנים לכאן ולכאן בסוגיה הזאת. החלטת הממשלה בשלב זה היתה לאפשר לעמותות אשר יעמדו בתנאים שייקבעו בחוק וקיבלו הכרה משר המשפטים ומשרת העבודה והרווחה, לפעול במתן שירותי מידע, תמיכה וייעוץ לציבור בנושאים אלה בלבד; הם לא יוכלו לפעול כגוף מוסמך או כרשות מוסמכת. הכנת התסקירים תיעשה רק בידי פקידי הסעד המוסמכים, והרי על-פי התסקירים בית-המשפט מקבל את ההחלטות לגבי האימוץ. חברי הכנסת, אם במשך הזמן יתברר כי השירות למען הילד אינו מתמודד מינהלית עם כמויות הפניות האלה, או שיש צורך בשינוי, נבחן מחדש שאלה זו ואז נשקול אם לתקן את החוק בסוגיה זו.

לאחר דיונים ושיקולים ולאחר בדיקת הנושא החלטנו להתחיל בפעילות בין-לאומית בדרך המוצעת על-ידינו, בלי להסמיך ארגונים פרטיים לפעול כרשות מוסמכת על דעת עצמם ומתוך שיקולים שלעיתים הם לא-דווקא שיקולים של טובת העניין.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם.

יצחק לוי (מפד"ל):

אנחנו דנים בענייני החוק.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ניכר שהיתה כאן שיחת חכמים בענייני החוק בנושא שבמחלוקת בין חברי כנסת שעלו ודיברו כאן קודם לכן. זו שאלה רצינית, גם שרת העבודה והרווחה, גם אנוכי וגם השירות למען הילד, שהוא מאוד מנוסה בנושא ומכיר את הבעייתיות שלו, הקדשנו לה שעות רבות. לא אסתיר מכם שהיתה לי תחושה, שבכוחות העומדים לרשות המדינה בתקנים ובמגבלות שיש, לא קל יהיה להתמודד בסוגיה של אימוץ בין-ארצי באותו כוח אדם, ושמא נזדקק לגופים חוץ-ממשלתיים לטפל בנושא, כאשר אמרנו: נטיל עליהם את מלוא הפיקוח ונבדוק שלא ניתן אישור אלא לגוף שראוי לכך וכיוצא באלה. אלא ששוב עלה החשש שניקלע לכך שגופים אלה ישקלו את העניין לאו-דווקא בשיקולים ששוקל אותם הגוף הממלכתי, עם כל הרגישויות והמורכבויות שבנושא האימוץ. לכן אמרנו: נצעד את הצעדים הראשונים בכוחותינו, ננסה לתגבר את מי שעוסקים בכך, אבל לא נפרוץ את המסגרות הקיימות בכמה מהנושאים הרגישים ביותר שכרוכים באימוץ.

הצעת החוק כוללת בנוסף הצעה להקים ועדת ערר, שאליה יוכל לערור כל אדם אשר רואה עצמו נפגע מהחלטה של פקיד הסעד בקשר לקביעתו בעניין כשרותו להיות מאמץ. הוראה זו היא הוראה כללית החלה הן לגבי אימוץ בישראל והן לגבי האימוץ הבין-ארצי.

לבסוף, אתייחס בקצרה להוראת המעבר. לפי הערכות מסוימות, נמצאים היום בישראל אלפי ילדים שאומצו במרוצת השנים במדינות חוץ ומעמדם המשפטי אינו לגמרי ברור. ההצעה שלנו היא, באופן כללי, לתת לגיטימציה למעמדם של ילדים אלה, בהנחה שבמרבית המקרים אכן נעשה האימוץ במדינות החוץ באופן חוקי, כפי שהסברנו בדברי ההסבר להצעת החוק המונחת בפניכם.

לשם הבהרת המעמד המשפטי של הילד, יידרשו ההורים המאמצים לפנות אל פקיד הסעד בתוך תקופת זמן נתונה לאחר תחילת החוק, כדי לרשום את הילד בפנקס האימוצים. אם אין בידי ההורים פסק-דין או צו לאימוץ הילד, הם יצטרכו לפנות לבית-המשפט, כדי לתת תוקף משפטי למצבם המשפחתי.

את כל ההצעות שהיו לקיצורי דרך בנושא הזה החלטנו, בגלל רגישותם של כמה מהמאפיינים, לדחות, ונשארו בתחום הוראת המעבר, כפי שמוצעת בפניכם.

מורי ורבותי, זה נושא חשוב ביותר, רגיש ביותר, ואני מבקש את תמיכתכם בהעברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט. אין לי ספק שהוועדה בדונה בנושא זה תשמע את המומחים, תבחן את השיקולים ותראה לנכון, כך אני מאמין, להחזיר למליאה בקרוב את הצעת החוק הזו.

שאול יהלום (מפד"ל):

אפשר לשאול שאלה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני השר. בבקשה, שאלה לחבר הכנסת יהלום.

שר המשפטים ד' ליבאי:

עם כל ההערכה לזה שאתה יושב בשעה כזו ומתמיד כאן, ודאי שאני אשמע את השאלה.

שאול יהלום (מפד"ל):

השאלה שלי מתייחסת לשמרנות בנושא העמותות. הנושא של תסקירים – אני חולק עליו, אבל לדידו של השר, שסובר שתפקיד העמותות יהיה תפקיד מאוד מוגבל, תסקירים הם לא יכולים להכין. לפי אמנת האג, כל מדינות המערב יכולות להסמיק, והן מסמיכות עמותות לגבי כל הסמכויות. יוצא מזה שבקנדה מי שיהיה בקשר זאת עמותה, אבל עמותה ישראלית עם סמכויות מקוצצות לא יכולה להקים סניף בקנדה ולטפל בעניין ולזרז אותו.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יהלום, זה כבר ברשות הדיבור שלך. זאת שאלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת יהלום, זאת לא רק שאלה, זו שאלה טובה מאוד, אם מותר לומר.

שאול יהלום (מפד"ל):

מדוע הסרבול הזה והמונופול, שיגרמו למצב אבסורדי?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אם תרשה לי שלא להסתיר ממך את דעתי הפרטית, דעתי האישית נוטה לזו שעולה מתוך שאלתך, והיא, במגבלות רציניות של פיקוח שנטיל, לאפשר לאותן עמותות שיאשרו על-ידי השרים לפעול גם כרשות מוסמכת. אמרתי שעיקר חששותי הם שאחרת לא נוכל להביא לידי ביטוי את המגמה של סיוע להורים בהשגת הילדים או הבאת הילדים לבית המאמצים בהיקף רחב. כלומר, אני מכיר במגבלות של רשות ממשלתית לפעול בנושא במדינות שמעבר לים. אבל, מאחר שעלו שיקולים רציניים מאוד, שנלמדו מתוך הניסיון, והם נחלתם של מי שעוסקים בכך עד עכשיו, והנושא במחלוקת. שרת העבודה והרווחה, שעליה מוטלת האחריות הישירה בנושא הזה, אמרה שמאזן השיקולים הביא אותה לכך שאין להתחיל אלא באמצעות הרשות המוסמכת, שהיא כבר מאוד מעורה בטיפול בנושא וכבר יש לה מסורת של טיפול מאוד אחראית, זהירה ושקולה, עם הבנת כל הבעיות הכרוכות בכך. לא נוכל לעשות אותו דבר לגבי העמותות הפרטיות. היא אמרה, משיוצבו הדפוסים הראשונים וננסה להפיק לקחים מהטיפול, נחזור לאותה סוגיה.

לכן, כדי שגם מצד שני לא נצטרך להתחיל מבראשית, ונמנע מגופים לטפל ולייעץ, ואולי להיות זרוע ארוכה של הרשות המוסמכת, אנחנו מאפשרים לשרים להקים עמותות פרטיות שתעסוקנה בנושא. הן תוכלנה ללוות את ההורים, הן תוכלנה לערוך את הבדיקות שלהן. הם יוכלו לחסוך לרשות המוסמכת אולי בפעילות לא מעט מן הפעילות המוטלת על הרשות.

לימור לבנת (הליכוד):

אבל לא צריך לזה הרשאה של שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אבל בסופו של דבר כך מובטח גם הפיקוח על מעשיהם ועל המלצותיהם, בכך שבסופו של דבר זה מובא לרשות המוסמכת.

שאול יהלום (מפד"ל):

היו"ר ע' מאור:

תודה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הסברתי לך, ניסיתי להבהיר לך, ובגילוי לב, ואני חושב שהשיקולים בשלב זה הם ענייניים, הם זהירים, ומוצע ללכת בדרך זו, בדרך בדוקה יותר, עם כל החידושים אשר ישנם ואשר כלולים כאן באפיקים החדשים שנפתחו לאימוץ בישראל.

היו"ר ע' מאור:

תודה, אדוני השר. חברי הכנסת, אנחנו עוברים לדיון. שלוש דקות לכל אחד. חברת הכנסת לימור לבנת, אחריה – חבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו – חבר הכנסת שאול יהלום. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לברך קודם כול את הממשלה ואת שר המשפטים על עבודה מאומצת מאוד.

אדוני השר, אני רוצה לברך אותך, אני רוצה שתשמע את הברכות, כי אז גם אולי תשמע את ההסתייגויות. אבל, קודם כול לברכות. אני באמת רוצה לברך את שר המשפטים על עבודה מאומצת, שנמשכה, למיטב ידיעתי, למעלה משלוש שנים אפילו, פחות או יותר, נכון?

שר המשפטים ד' ליבאי:

עם ההשתתפות שלנו בניסוח האמנה.

לימור לבנת (הליכוד):

בניסוח אמנת האג, ודאי. אבל מדובר כאן בשנים אחדות שהוקדשו לנושא הזה ובעבודה מאוד מאומצת שנעשתה, ואני רוצה לברך את השר על כך שהוא הביא לנו הצעה.

הצעת החוק כפי שמוצעת כאן על-ידי הממשלה היא שיפור דרמטי לעומת המצב הקיים כרגע, מצב שבו כמעט אין דין ואין דיין, כל אחד נוסע, מביא ילדים מאומצים, חלקם רשומים, חלקם אינם רשומים. אני חושבת שהוראת המעבר שנמצאת בסוף הצעת החוק הזו חשובה מאין כמוה. מוכרחים לפתור בעיות שקיימות כרגע, של מאות ואולי יותר ילדים שאינם רשומים, ויש צורך לפתור את הבעיות האלה בצורה מהירה מאוד. אני מקווה גם שהליכי החקיקה יהיו מהירים ביותר.

עם זאת, אני רוצה להעיר כמה הערות קצרות שנוגעות לכמה סוגיות כאן. ראשית, אני מצטערת על כך שבהצעת החוק כפי שהובאה כאן לא הביאה הממשלה גם קריטריונים כפי שמתבקש, צריך, נחוץ,

וכפי שבג"ץ כבר קבע, שצריך שיהיו מעוגנים בחקיקה. קריטריונים – אני מתכוונת לזוגות המועמדים לאמץ ילדים.

אני חושבת, שכיוון שהצעת החוק הזאת לא מתייחסת רק לאימוץ הבין-ארצי אלא גם לוועדת ערר, למשל, כלומר יש כאן עוד כמה תיקונים לחוק אימוץ הילדים, טוב היתה עושה ועדת השרים לחקיקה אילו היתה מתייחסת לקריטריונים. כיוון שזה לא הובא לנו כאן, אני פונה לוועדת השרים לחקיקה לעשות את זה בדחיפות עליונה. נכון לעכשיו, יש נהלים מסוימים בשירות למען הילד, הם אינם ברורים משום שהם אינם מפורסמים לציבור, הם אינם עומדים במבחנים, ומכל מקום – אינם מעוגנים בחוק. כפי שאמרתי, בג"ץ כבר הביע בעניין זה את מורת רוחו, ואני חושבת שנחוץ מאוד לקבוע את זה. אני בטוחה שהשר יסכים אתי, ואני יכולה להבין שאולי מתוך עומס העבודה בעניין הצעת החוק הזאת לא ניתן היה להספיק גם את זה.

דבר שני, אני רוצה לברך על הסעיף שעל-פיו מוקמת ועדת ערר. קיימת כרגע ועדת ערר שאיננה מעוגנת בחוק. אני חושבת שחשוב מאוד שוועדת הערר הזאת מעוגנת בחוק, ואני רוצה לברך עליה.

דבר אחרון, ובזה אני אסיים, אם, גברתי היושבת-ראש, תרשי לי עוד דקה אחת; אני באמת מתנצלת, אני לא נוהגת לחרוג מהזמן שמוקצב לי, אבל בעניין הזה עוד דקה אחת, ברשותך.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

להערה של חבר הכנסת שאול יהלום קודם, גם לעניין הדיון שהיה לפני כן בהצעות החוק הפרטיות ותשובות השר וכו', הערה קצרה: הסוגיה הזאת באמת כבדה. הוויכוח הוא קשה, אם לאפשר פעולה של העמותות או לא. אני מודה לשר על כנותו, על כך שאמר כאן שהוא באופן אישי דווקא חשב שזה רצוי, אף שהוא התנגד להצעת החוק שלי, אבל בסדר, אני חושבת שהכנות חשובה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא מביא דעה פרטית. אני מביא לכנסת את עמדת הממשלה, על-פי החלטות הממשלה.

לימור לבנת (הליכוד):

בוודאי, זה ברור לגמרי.

אדוני השר, אמרת שייבדק כעבור שנה אם השירות למען הילד מתמודד מינהלית. אני רוצה שיהיה ברור, לשירות למען הילד היה כל הזמן שבעולם להתמודד עם הסוגיה של אימוצי חוץ-לארץ. לא צריך היה לחכות להצעת החוק הזאת כדי שהשירות למען הילד יאפשר ויזום ויפתור ויהיה הגוף הפעיל באימוצי חוץ-לארץ. אבל, השירות למען הילד לא עשה את זה לא מפני שהוא לא רצה, לא מפני שהם בטלנים, לא מפני שלא אכפת להם. בדיוק ההיפך הגמור – הם חרוצים, הם עושים עבודת נמלים, הם עושים עבודה חשובה. הם אינם יכולים לבצע את העבודה הזאת, ולכן כל כך נחוצות העמותות.

אבל, אני מניחה שעל כל הדברים האלה אנחנו ננהל עוד דיון ארוך מאוד בוועדת החוקה, חוק ומשפט בזמן הדיונים. מכל מקום, אני תומכת בהצעה הזאת, אם כי אני חושבת שבועדה צריך יהיה להכניס בה תיקונים מסוימים ברוח הדברים שאמרת. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יצחק לוי, אחריו – חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן. אחרונת הדוברים – אני, חברת הכנסת ענת מאור, וסגן היושב-ראש שילנסקי יבוא להחליפני.

יצחק לוי (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, כמה הערות קצרות שאינן מקיפות את כל הנושא, אבל אני מתאר לעצמי, והשר מסכים אתי, שעוד נבלה שעות ארוכות בוועדת החוקה, חוק ומשפט בבירור פרט אחר פרט, ואכן אין אפשרות במסגרת הזאת להעלות את כל ההערות.

ראשית, הצהרה עקרונית. אני מצטרף לברכות אף שאני לא משלים עם כל הנושא של אימוץ בין-ארצי, ולא רק בגלל בעיות דתיות, אלא גם בגלל השינוי בתפיסה ובגישה. אבל, אני חושב שהממשלה צריכה להתמודד עם מציאות קיימת, ולכן אין מקום לוויכוח עקרוני אם אימוץ בין-ארצי נכון או שאיננו נכון. יש מציאות וכדאי לעגן את המציאות הזאת במסגרות חוקיות ברורות. על כן אני מצטרף לברכות לשר המשפטים ולממשלה, שהביאו את הצעת החוק הזאת, ואני אצביע בעדה.

כמה הערות. אדוני השר, אתה אמרת לנו עכשיו שלא יהיה שינוי בסטטוס-קוו הדתי של החוק בנושא הגירור או בכל הנוגע לצורך שהמאומץ יהיה בן דתם של ההורים המאמצים. לא מצאתי את זה בחוק. אני חושב שאני יודע מדוע לא מצאתי את זה בחוק. אני חושב שזה טמון בסעיף 28א(ב), שלפיו פקיד הסעד צריך להעביר תסקיר ובו פרטים אלה ואלה, ובפסקה (8) נאמר: "פרטים אחרים שייקבעו בתקנות". סעיף 28א מדבר על בקשה לאימוץ בין-ארצי באמצעות פקיד סעד. כאשר שאלתי את היועצים המשפטיים של משרדך ושל משרד העבודה והרווחה היכן נעלם הסעיף הקובע שהמאומץ יהיה בן דתם של המאמצים, אמרו: נכניס את זה בתקנות שבפסקה (8). אני לא מקבל את זה, מכיוון שבחוק הארצי הדבר הזה מבואר ומפורש, ומדוע בפרק העוסק באימוץ בין-ארצי הדבר הזה לא יהיה כתוב בפירוש?

אני חושב שאם יש רצון לממשלה ויש הסכמה שהממשלה לא תשנה בעניין זה, כדאי שהדבר יהיה כתוב בפירוש. לא צריך להסתיר אותו בסעיף המדבר בתקנות או במקום אחר שלא מצאתי בחוק. בכל אופן, מה שאמרת לא כתוב בחוק.

אני מבקש מהיושבת-ראש לעשות עמי חסד בדיון הזה ולתת לי עוד שתי דקות.

היו"ר ע' מאור:

אני אנהג כך.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה.

הערה שנייה היא לסעיף שמאוד מדאיג אותי, סעיף 28ח – הדדיות. הסעיף הזה בעצם אומר, שנוכל להוציא ילדים מהארץ לאימוץ בחוץ-לארץ, בתנאים מסוימים. זה פירושו של הסעיף. הייתי מצפה שלפחות יהיה כתוב בסעיף הזה, שהדאגה של המדינה או שהתנאי יהיה שילד יהודי שיעזוב את הארץ יהיה מאומץ במשפחה יהודית.

אני לא מתאר לעצמי שמדינת ישראל תוכל לתת יד להעברה על דת. יש לנו היסטוריה כל כך עמוסה בעניין הזה. אני נזכר בשיחה שהיתה לי בפרלמנט האירופי עם אחת מחברות הפרלמנט הבלגי, שסיפרה לי איך היא לא עברה על דתה אף שהיתה במנזר כמה שנים והסתתרה מפני הנאצים. סיפורים כאלה יש לנו רבים.

בסעיף ההדדיות אנחנו חייבים לקבוע את הדבר הזה. אני חושב שזה גם לכבודה של המדינה וזה גם רצוננו האמיתי, שלא ניקח יהודים ונעביר אותם על דתם. אני מקווה שתהיה הסכמה של השר לדבר הזה.

עוד שתי הערות קצרות. אין לי התנגדות לאימוץ יחידים באופן עקרוני. מרגע שהמשקל עבר, לא שעקרון טובת הילד בטל אבל מכיוון שהמשקל עבר לטובת ההורים, אני לא יודע מדוע לא ניטיב גם עם יחידים. אנחנו רוצים להיטיב עם זוג, מדוע שלא ניטיב עם יחידים? גם בעניין זה צריך לראות את המבחנים של טובת הילד.

בנושא העמותות כבר הבעתי את דעתי, ואני מתאר לעצמי שעוד נתווכח עליו רבות בוועדה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת שאול יהלום. אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן.

שאלו יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, הצעת המשרד מנציחה את המונופול המוחלט של השירות למען הילד על נושא האימוץ בארץ, וכעת גם בנוגע לאימוץ בין-ארצי, וזאת אף שאמנת האג, כפי שכבר הוזכר כאן, מאפשרת לרשות המרכזית להאציל סמכויות מלאות של הרשות לעמותה מוכרת.

הצעת החוק, בניגוד לחוקי ארצות-הברית, קנדה ורוב ארצות מערב-אירופה ובניגוד למותר לפי אמנת האג, אוסרת על עמותות מוכרות לעסוק בתיווך ובמתן תסקירים מקצועיים הקובעים את ההתאמה של אדם או זוג המבקש לאמץ ילד באימוץ בין-ארצי. הגבלה זו חמורה מאוד בעיני, מאחר שיש אנשי מקצוע רבים בארץ מחוץ לשירות למען הילד, אשר מסוגלים בהחלט לתת חוות דעת ותסקירים הדרושים על-ידי הארצות השונות שבהן מצויים ילדים המועמדים לאימוץ.

לכן ההצעות שלי הן להוסיף שלושה סעיפים בהמשך לסעיף 28 ולשנות. סעיף 28א – שר המשפטים ושר העבודה והרווחה יאשרו עמותה למטרת טיפול באימוץ בין-ארצי אם ראו כי היא הוכיחה את כישוריה לבצע בדרך מקצועית את התפקידים הנדרשים לביצוע תהליך האימוץ על כל היבטיו, כולל כתיבת תסקירים.

סעיף 28ב – תפקיד עמותה מאושרת: עמותה מאושרת, כאמור בסעיף 28א, תנקוט את כל הצעדים הנדרשים כדי – (1) לאסוף, לשמור ולהחליף מידע לגבי מצבו של הילד ומצב ההורים העתידיים לאמץ; (2) לסייע ולזרז את ההליכים להשגת האימוץ ולעקוב אחריהם, בהתאם לנדרש; (3) למנוע כל רווח כספי או אחר שאינו הולם את תהליך האימוץ, ולהרתיע מפני נהג שאינו הולם את תקינות האימוץ; (4) לפתח שירותי ייעוץ לאימוץ בישראל ובמדינות המוצא.

סעיף 28ג – תסקיר: משראו שירות האימוץ במשרד העבודה והרווחה, או עמותה מאושרת כאמור בסעיף 28א, שהמועמדים לאימוץ כשירים ומתאימים לאימוץ, יכינו תסקיר הכולל מידע לגבי זהותם, כשירותם והתאמתם לאימוץ, רקעם, ההיסטוריה המשפחתית והרפואית שלהם, סביבתם החברתית, מניעיהם לאימוץ ויכולתם לעמוד באימוץ בין-ארצי; התסקיר יועבר גם לרשויות המוכרות של מדינות המוצא.

הסעיף שהצעתי מתבסס על סעיפים 8 ו-11 באמנת האג. הוא בא להסדיר הקמת עמותה לאימוץ בחוץ-לארץ ובכלל, כפי שזה קיים במדינות רבות בעולם שבהן פועלות עמותות לאימוץ: ארצות-הברית, קנדה, שבדיה, גרמניה, איטליה, דנמרק, הולנד ועוד. תאפשר עמותה שתוכיח כישורים והתאמה מקצועית.

הנצחת המונופול של השירות למען הילד על האימוץ לא תאפשר פתיחת סניפים של עמותות ישראליות בחוץ-לארץ – זה מה שהסברתי בשאלתי לשר – עמותות אשר יעבדו בשיתוף עם הרשויות והשירותים המקצועיים לאימוץ בחוץ-לארץ, כפי שנהוג היום ברוב הארצות השולחות ילדים לאימוץ.

נוסף על כך, לא ברור מה יהיו הקריטריונים, כפי שאמרה חברת הכנסת לימור לבנת, של השירות למען הילד לאשר מועמד מתאים לאימוץ לפי סעיף 1(ב), ולא תהיה שום אפשרות למועמד לקבל חוות דעת או תסקיר משירות מקצועי אחר, שהרי לא יותר קיומו לפי הצעת החוק.

כל מי שמכיר את הקריטריונים השונים של הארצות "השולחות" יודע שהם שונים מהקריטריונים המקובלים היום על-ידי השירות למען הילד בארץ, וזאת כתוצאה מהביקוש הרב וההיצע הזעום של ילדים לאימוץ בארץ, בניגוד למצב בחוץ-לארץ, כאשר מספר הילדים הזקוקים לבית קבוע עולה בהרבה על המבקשים לאמץ.

כל הכיוון של הצעת החוק לייחד את הכנת התסקירים המקצועיים לרשות מרכזית, מוטעה ומכביד על פיתוח שירותי אימוץ בין-ארציים נאורים ונוגד התפתחויות מקצועיות כלפי נושא האימוץ בעידן המודרני.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יהלום.

שאל יהלום (מפד"ל):

אני מסיים, גברתי.

כאמור, כדי לפתח שירות אימוץ בין-ארצי מקצועי וחוקי, חייבים לעבוד בשיתוף מלא עם גורמי האימוץ בחוץ-לארץ. עניין זה דורש נוכחות שם של שירות ישראלי מקצועי, דבר שלא יכול להיעשות על-ידי הרשויות המרכזיות – השירות למען הילד, מעצם היותו גוף ממשלתי. תפקיד זה יכול להיעשות רק על-ידי עמותה ישראלית בחוץ-לארץ. תפנית חיונית זו תהיה אסורה לפי הצעת החוק, ומניעתה מעידה על חוסר התמצאות בעבודה המקצועית הדרושה בחוץ-לארץ, בארצות המוצא של הילדים המועמדים לאימוץ.

ההצעה שהוגשה בנויה על שימור הנעשה עשרות שנים בארץ, ללא הבנת התמורות שהתרחשו בתחום האימוץ הבין-ארצי בעולם המערבי ואף בארצות המתפתחות ב-20 השנים האחרונות.

לאור הנ"ל אני מבקש לשנות את הצעת החוק ולאפשר לעמותה מוכרת לקבל את מלוא הסמכויות של הרשות המרכזית בנושא האימוץ הבין-ארצי. כל זאת בפקוח, בתיאום ובהיזון חוזר עם הרשות המרכזית. צריך לאפשר לאזרח הישראלי לבחור את השירות אשר יסייע לו באימוץ מחוץ-לארץ ולאפשר לשירות מקצועי לא-ממשלתי לפתח שירותים אלה בחוץ-לארץ ובארץ לפי כל הכללים המקצועיים הדרושים. תודה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

בכפוף לאמור תצביע בעד הצעת החוק?

שאלו יהלום (מפד"ל):

כן.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, לפני כשעה התפרסמה במהדורת החדשות בטלוויזיה הודעת תמיכה של כבודו במבקרת המדינה. אני רוצה לומר, שההודעה של כבודו היא קרן אור באפלה השוררת היום מכיוון הממשלה הזאת, לאור התקפות שלוחות רסן של ראש הממשלה ושרים נגד מבקרת המדינה. אני מברך אותך, כמי שרואה את שלטון החוק בהיבט היותר רחב שלו, על כך שקמת ואמרת – אומנם זה מינימום, היית צריך לומר יותר – ואני מקווה שיש דברים שאתה אומר אולי לא במתכונת הזאת. אתה צריך לעשות. מה שעשה ראש הממשלה זה דבר חמור מאוד.

אתה זוכר יפה מאוד, אדוני השר, שמבקרת המדינה פרסמה דוחות קשים מאוד על שלטון הליכוד. אי-אפשר לומר שמה שהיא עושה בא מרוע לב או ממגמה פוליטית או שיש לה משהו נגד ממשל כזה או אחר. העובדה שהביקורת הזאת באה לאחר הביקורת נגד הליכוד, שאולי השפיעה על המהפך במדינה ועל החלפת השלטון, צריכה להביא לכך שהממשלה תכבד את דבריה ותפעל לתיקונם ולא תביא למצב שכביכול היא פועלת מנימוקים כאלה או אחרים. צריך לקבל את הדברים ולהתווכח לגופם. מותר גם להתווכח עם מבקרת המדינה, אבל לא להגיד: מה היא מצפצפת? זו לשון שוק, שראש הממשלה רוצה להנהיג בוויכוח בין גורמי השלטון בישראל. חלק מתפקידיו כראש ממשלה הוא לבצר את השלטון בישראל. כי הוא אחראי גם למערכות אחרות, לתקינותן ולשלמותן, ואסור לו לפסול או לפגוע או להיות קצר רוח כלפי דברי ביקורת.

על רקע הדברים אני רוצה להוסיף שבחים על כך שהבאת היום את הצעת החוק הזאת. אינני מומחה כשאר חברי שנשארו כאן במיוחד להצעת החוק והוכיחו בקיאות רבה בפרטים. הם גם הגישו הצעות חוק פרטיות. אני תומך בהחלט ברעיון הכללי, תומך בהצעת החוק. אני ער לבעיית העמותות, ואני חושב שהכיוון הכללי צריך להיות שאנחנו נאפשר לעמותות מוכרות לקבל סמכויות ולפעול.

אדוני השר, העידן שבו אנחנו נמצאים, מבחינת ההתפתחות של החברות הפוליטיות, הביא לכך שיש חלוקת תפקידים שונה בין הממשלה לבין החברה ומוסדות החברה. חלק מהמטלות שהחברה צריכה

לבצע, וצריך לעודד את הקו הזה, צריך להתבצע באמצעות גופים וולונטריים, באמצעות גופים שאינם ממשלתיים.

אני ער לכך שפה מדובר במשהו שהוא איננו בדיוק עבודת גמילות חסד, שמבוססת על מתנדבים; שזו לא תהיה עמותה שתשרת אך ורק מטרות אלטרואיסטיות. יכול להיות שיקומו כאן עמותות שיהיו מבוססות על גורם שיהיה לו גם עניין עסקי לספק תעסוקה למנהלים ולאחרים. אבל, אותו דין חל גם על הממשלה, על פקידי הממשלה. אני סבור שבקו כללי אנחנו צריכים לשחרר את הממשלה מתפקידי עשייה ולחזק את הממשלה בתפקידי פיקוח. זו הדוגמה הקלסית.

יכולה להיות דוגמה קלסית לגבי נושאים רבים אחרים. לממשלה צריכות להיות סמכויות פיקוח על אותן עמותות שיקומו, סמכויות פיקוח הדוקות בגלל הבעייתיות של הנושא, אבל מצד שני עדיף שיעשו את זה – במיוחד שאתה עצמך צופה אל העתיד ואומר שעלולות להיות כאן בעיות שהמנגנון הממשלתי לא יוכל להתארגן ולהתמודד עמן.

מכאן אני מגיע לנקודה השלישית והאחרונה. כבודו עמד היום כאן ובעצם הצדיק או נתן כיוון מסוים של תמיכה בעמותות. לחברתי לסייעת הליכוד היתה הצעת חוק בשלב טרומי, שהוא שלב ראשוני מאוד, אפילו לפני קריאה ראשונה, והיתה הצעת חוק גם לחברת הכנסת ענת מאור. באותם תנאים אתה עמדת מול שתיהן. והנה, ההצבעה שלך היתה בעד הצעת החוק של חברת הכנסת ענת מאור ונגד הצעת החוק של חברת הכנסת לימור לבנת.

לאחר שנתתי לך את כל השבחים על פתיחותך במקרים אחרים, אני שואל אותך, הכיצד? הרי עניינית היו שתי הצעות חוק, שתיהן בהצעה טרומית, עוד לא קרה שום דבר, מדוע אתה פוסלת את הצעת החוק של חברת הכנסת לימור לבנת, שדנה בדיוק באותו נושא של חברת הכנסת ענת מאור? אך ורק משום שהיא באופוזיציה והאחרת בקואליציה? כן? זו הסיבה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא.

מיכאל איתן (הליכוד):

כי אם זו היא הסיבה, הנה, עכשיו יש רוב לאופוזיציה, ואם אנחנו לא נהיה ענייניים, אנחנו נפיל לך את הצעת החוק. אבל אנחנו לא רוצים להיות לא ענייניים. אנחנו רוצים להיות ענייניים, אנחנו תומכים בחוק, אפילו שמציג אותו איש הקואליציה והממשלה, כי החוק הוא טוב, ואני מציע גם לך להיות ענייני, וכשם שאתה תומך בהעברת הצעת חוק של חברת קואליציה להמשך החקיקה בוועדה, כשבא אותו חוק עם אותם נושאים, עם אותן מגבלות שאתה הצבת להצעת החוק של חברת הקואליציה, אותן מגבלות יכולת להציב כאן גם לגבי התמיכה שלך בהצעת החוק של חברת הכנסת מהאופוזיציה. בסופו של דבר, גם המרחק בין הקואליציה ובין האופוזיציה בנושאים מסוימים הוא גדול ורב, אבל הוא לא יכול להיות גדול ורב בכל הנושאים ובכל התחומים. יש הרבה מאוד עבודה שאנחנו עושים פה בבית, שיכולה להיות עניינית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

כל מי שאני קורא בשמו ואיננו, מפסיד את רשות הדיבור. חבר הכנסת סאלח טריף. חבר הכנסת יורם לס. חבר הכנסת בנימין טמקין. חבר הכנסת חגי מירום. חבר הכנסת רן כהן. חבר הכנסת אברהם פורז. חברת הכנסת נעמי בלומנטל. חבר הכנסת אלכס גולדפרב. חבר הכנסת יוסף בא-גד. חברת הכנסת ענת מאור – נמצאת.

לימור לבנת (הליכוד):

מי אחריה?

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אקרא את השמות ומי שישנו יגיד לי, אז אדע מי אחריו. חבר הכנסת פני בדש. חבר הכנסת יגאל ביבי. חבר הכנסת אברהם הירשזון. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – ישנו. אני לא אקרא את השמות האחרים. אני אקרא לחבר הכנסת אליעזר זנדברג אחרי חברת הכנסת ענת מאור.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, חברות וחברי הכנסת, אני רוצה, בהזדמנות שעולה הצעת החוק הממשלתית, להביא ברכות רבות לשר המשפטים, לשרת העבודה והרווחה, ובמיוחד לאור העובדה שלאורך שנים ניתן היה וצריך היה לקדם את הצעת החוק, ולצערי זה לא נעשה, אם בשל העדר שר במשרד העבודה והרווחה לאורך שנים ואם בגלל שיקולים אחרים. מדינות רבות, במקביל לאמנה בין-לאומית, כבר חוקקו את החוק בביתן.

לימור לבנת (הליכוד):

ענת מאור (מרצ):

חברת הכנסת לבנת, היה גם שר משטרה שדיבר בזמנו על אימוץ, ולצערי הדברים האלה לא קודמו. לכן אני מברכת ביתר שאת את קידום העבודה. אני רוצה גם להודות לאנשי המקצוע שתרגמו ואשר נוכחים אתנו.

שתי השגות, לפני שאכנס להסתייגויות ולהערות שלי. האחת, לגבי האימוצים הקודמים. עשרות הורים פנו וביקשו שאדגיש שרוב האימוצים שנעשו היו חוקיים. בהעדר חוק בין-ארצי, אין המשמעות שהילדים נמצאים פה באופן לא חוקי. נהפוך הוא – האימוצים נעשו על-פי חוקי האימוץ של מדינות המקור, לפי הצעת האמנה הבין-לאומית, והילדים שנמצאים אתנו, מאות ואלפים, הם ילדים שאומצו באופן חוקי.

דבר שני. חבר הכנסת יצחק לוי, אין סתירה, על-פי רבות מחוות הדעת, בין טובת הילד, שהיא יקרה וחשובה לכולנו, ובין טובת ההורים שהם חשובי ילדים.

יצחק לוי (מפד"ל):

יש הבדל בדגשים. עד עכשיו הדגש היה אך ורק טובת הילד, היום הדגש עבר לטובת ההורים.

ענת מאור (מרצ):

אני מסכימה, חבר הכנסת יצחק לוי. תיארת זאת נכון גם בדבריי. אני רק באה להדגיש, שהתוספת של טובת ההורים, אין מקום שתבוא על חשבון טובת הילד והבדיקה של כשירות ההורים, עם קריטריונים שצריך לשנות אותם. אין סתירה, אך יש בהחלט צורך באיזון בין שני הפרמטרים.

לגבי ההערות. אדוני השר, אתה הצגת את שלוש ההתלבטויות שהיו בפני הוועדה. לגבי הסוגיה של עמותות מוכרות, קדמו לי דוברים, ואני לא יכולה להרחיב. חבר הכנסת יהלום היטיב להביא את ההנמקות לסעיף העמותות המוכרות המופיע בהצעת החוק שלי ושל חברי כנסת נוספים, על-פי המופיע באמנה הבין-לאומית בסעיפים 8 ו-11.

חבר הכנסת מיכאל איתן, שר המשפטים לא נהג פה איפה ואיפה.

מיכאל איתן (הליכוד):

תני לו שהוא יענה.

ענת מאור (מרצ):

אני רוצה להגיד גם את חוות דעתי. אנחנו משתפים פעולה, אפוזיציה, קואליציה, הממשלה, הכנסת, בנושא שהוא חשוב ויקר, שבא לשרת אלפים שהטבע פגע בהם והם יכולים להיות הורים מצוינים. אלא שאנחנו, כחברי קואליציה, ואתה כפרלמנטר ותיק יודע זאת טוב ממני, מחויבים בדרך כלל, בגלל יחסי הגומלין בין קואליציה וחברי הכנסת שלה, בשיתוף פעולה עם הממשלה, ואנחנו התחייבנו, שאם

לא נגיע להסכמה במהלך הדיונים בוועדה, לא נפעל בניגוד לעמדת הממשלה. השר הציג זאת גם בפני חברת הכנסת לבנת, והמחויבות שלה, מטבע הדברים, בתור חברה באופוזיציה, היא אחרת.

עם זאת, אני רוצה לציין ששמחתי לשמוע את דברי השר – – –

לימור לבנת (הליכוד):

נכנעתם מראש?

ענת מאור (מרצ):

לא נכנענו, ואכן לא נגיש זאת כהסתייגות אם לא נשכנע במהלך הדיונים בוועדה את הממשלה ואת הוועדה לשנות את החוק.

מיכאל איתן (הליכוד):

— — —

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני אמרתי שלא אגיש הסתייגות בוועדה. אבל אני חושבת שבידינו וחובתנו לשכנע את הוועדה ולשכנע את משרד העבודה והרווחה, שחייבים לקבל את הקונצפציה של עמותות, ולו בגלל נושא התזמון. אילו היינו נמצאים עכשיו, לגבי הצעת החוק של האימוץ הבין-ארצי, שנים מספר קודם לכן, ניתן היה אולי לעשות זאת בהדרגה כפי שהשר הציע. אך מאחר שיש אלפים שמחכים בתור, זאת על-פי סטטיסטיקות ומגע אישי, מאחר שיש מאות שכבר נגזלה מהם הזכות לאמץ לפי הקריטריונים ולפי היכולת הביולוגית, אין לנו האשראי והמנדט, מנקודת ראות טובתם של הילדים וההורים, לעבוד עכשיו בתורת השלבים, שיש בה היגיון אבל יש בה מחיר כבד מדי. לפיכך, אני מקווה שנצליח לשכנע ולאשר בחקיקה עמותות מוכרות בהכנת החוק לקריאה שנייה ושלישית.

ההערה השנייה, לגבי החד-הוריות. השר ציין את ההתלבטות. יותר מששמחתי לשמוע את תמיכתו של חבר הכנסת יצחק לוי, אני לא השתכנעתי מנימוקי השר, אבל על מנת לאפשר את קידום הצעת החוק הממשלתית וזו שלנו, הגשתי הצעת חוק נפרדת בנושא אימוץ על-ידי חד-הוריות. אני מקווה שגם היא תזכה בתמיכת הבית, שכן מחכות מאות נשים. יש היום 60,000 משפחות חד-הוריות, לא כולן מתוך בחירה, שכן חלקן מתוך אלמנות, חלקן מתוך גירושים, אך רבות מאוד מתוך בחירה, והחובה שלנו לתת להן תשובה היא חובה מאוד חשובה. כאמור, לא הבאתי זאת במקביל, כדי שמי שמתנגד מנימוקים שלו לנושא החד-הוריות, לא יצביע נגד הצעת החוק לגבי האימוץ הבין-ארצי.

לגבי הנושא השלישי, הגיור. אני מקבלת את עמדת השר, אלא שבחודשים האחרונים, לאחר הנחת הצעות החוק הפרטיות שלנו ולאחר שהמשלה ניסחה את הצעתה, חלה, לצערי הרב, החמרה שגורמת לסבל ולעוול. אני פונה אל חברי הכנסת יצחק לוי ושאול יהלום להפעיל את מלוא השפעתם על הרבנות הראשית, שתחזור לאותם קריטריונים של גיור, שייתנו מענה להורים ובוודאי לילדים המאומצים הנוכחיים ולאלה שעתידיים לבוא אלינו.

לבסוף, אני רוצה להעיר שלוש הערות נוספות בנושא האימוץ. השר ליבאי, חבר הכנסת יצחק לוי, בתור יושב-ראש שדולת הילד, אני רוצה להזכיר לשר שהנושא של ילדים בני-אימוץ הוא חלק מהטיפול שלנו. ילדים שיש להם פגמים, או משיקול אחר, אין להם משפחה מאמצת, והנושא עומד –

--

לימור לבנת (הליכוד):

ילדים בעלי צרכים מיוחדים.

ענת מאור (מרצ):

ילדים בעלי צרכים מיוחדים, תודה על התיקון. אנחנו העלינו זאת כהצעת חוק, ופנייתנו למשרד המשפטים היא לזרז את התהליך של הדיון. אנחנו לא מתערבים בהכרעה האם הילד יחזור למשפחתו או יעבור לאימוץ, אבל העובדה שהילדים האלה סובלים חודשים ושנים, והתורים הארוכים בבתי-המשפט, מחייבים התערבות והמשך הטיפול של משרד המשפטים.

הצעת חוק נוספת שעברה בקריאה טרומית ואני מקווה לקדם אותה היא מענק דמי לידה למשפחות המאמצות. לא החלק שהולך לבתי-החולים, לזה הן לא זקוקות, אלא החלק של מענק הלידה שמועבר למשפחות בגין גידול הילדים בבית, ומבחינה זו, דין משפחה מאמצת כדין אם ומשפחה יולדת.

ולבסוף, הצעת חוק שהנחתי, שתבטיח שאת חופשת הלידה יוכלו לקבל אמהות או אבות מאמצים ולהתחלק בה.

לסיכום: הצעת החוק הממשלתית היא הצעה שיש בה מהפך ובשורה לאלפים. אני מקווה שנאשר אותה, ותוך עבודה בוועדת החוקה, חוק ומשפט נוכל לשפר בה את הדברים הראויים. בכל מקרה, עדיפה הצעת החוק הזו, גם בלי התיקונים שדיברתי עליהם, לעומת המצב הקיים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

עכשיו אני קורא את יתר השמות. חברי הכנסת טלב אלסאנע, עמנואל זיסמן, אברהם יחזקאל, דוד מנע, עוזי לנדאו, אפרים גור, דוד מגן, דליה איציק, גונן שגב, עמיר פרץ, שאול עמור, שלמה בוחבוט, אברהם רביץ, מנחם פרוש. איש מאלה איננו. אני מודיע בזה שאני סוגר את הרשימה, לאחר דברי חבר הכנסת אליעזר זדנברג.

יש פה התייעצות שמקומה בוודאי לא במליאה. חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מרכז סביבך עוד שני חברי כנסת. אם אתה תשב, גם הם ישובו. אזדה לכם אם תשובו ותאזינו בתשומת לב לדברים של חבר הכנסת אליעזר זדנברג.

אדוני השר, אם אתם רוצים לדבר, תואילו לשבת. חבר הכנסת מיכאל איתן מכובדי, קודם משכת תשומת לב של שני חברי כנסת מן השורה, אומנם חשובים אבל מן השורה, עכשיו אתה מושך את תשומת הלב של השר. חבר הכנסת מיכאל איתן ידידי היקר, אתה לא מאזין כשמדברים אליך. אמרתי שקודם משכת תשומת לב של שני חברי כנסת מן השורה, עכשיו אתה מנטרל את השר, לזה כבר אינני יכול להסכים.

יש לי פה פתק שקיבלתי מחבר כנסת, אשר מפנה את תשומת לבי לכך שסגני היושב-ראש, שמנהלים ישיבה, לא קוראים את השמות של מי שאינם. אני נוהג, לפי שיקולי, אחרת, וזאת מסיבה פשוטה: יש חברי כנסת שיושבים שעות ומחכים לתורם, ויש חברי כנסת אשר נרשמים לכל דבר – יהיו, יהיו; לא יהיו, לא יהיו. בין הנרשמים יש גם כאלה שמטעמי נימוס כלפי המליאה מודיעים: אני לא אהיה, מחקו אותי מהרשימה.

אני חושב שאני נוהג נכון. חברי הכנסת והציבור יראו שחברי כנסת נרשמו ולא הופיעו. ואז ידעו חברי כנסת אלה שלא להירשם סתם כך, היות שהציבור שומע שהם נרשמו ולא הופיעו. זאת הסיבה שאני נוהג כך.

לימור לבנת (הליכוד):

תרשה לי להעלות הצעה בעניין זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

את דווקא בין חברי הכנסת שיושבים פה תמיד. הכוונה לא היתה אלייך.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני כמעט משוכנעת שבין אלה שבשמותיהם קראת יש שניים, שלושה ואולי יותר חברי כנסת שנמצאים בבניין וממתנים לתורם. הם עוקבים באמצעות המסכים, במזנון או אולי בחדרים שלהם אחר שמות חברי הכנסת הרשומים, והם היו רוצים לדבר בהגיע תורם. וכשהם יגיעו

לכאן בעוד דקות מספר הם יגלו שהדיון הסתיים. דבר כזה קרה גם לי פעמים מספר, כאשר לא ידעתי בדיוק מתי תורי. חברי כנסת שלא יודעים מראש את מיקומם ברשימת הדוברים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

מפני שיש חברי כנסת שנרשמים סתם כך.

לימור לבנת (הליכוד):

לא נכון. אילו פרסמו את רשימת הנרשמים, כדי שכל חבר כנסת יוכל להעריך את מיקומו ברשימת הדוברים, ומחוץ לאולם המליאה היו תולים שמות הנרשמים, הוא היה יכול לעשות הערכה מסוימת. אחרת זה נתון לניחוש בלבד, ולא תמיד יכול חבר הכנסת, שיש לו גם עיסוקים אחרים, לשבת כל הזמן באולם המליאה ולהמתין לתורו.

יצחק לוי (מפד"ל):

אני מציע להעביר את הוויכוח הזה לנשיאות.

לימור לבנת (הליכוד):

אני אשמח אם זה יועבר לנשיאות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת לימור לבנת, את הערת הערה נכונה. עד כמה שזכור לי, בתקופת כהונתי כיושב-ראש הכנסת הופיעה תמיד על הלוח רשימת חברי הכנסת שביקשו לדבר בנושא.

לימור לבנת (הליכוד):

כרגע זה לא מופיע.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני אפנה את תשומת לבו של מכובדנו, יושב-ראש הכנסת, או אולי אבקש לעשות זאת באמצעות סגן מזכיר הכנסת, כי אכן הטענה נכונה.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך על ההערה. את תרמת בהערותך זו. אשר לחלק הראשון, נכון שחברי הכנסת אינם אשמים. העוזרים הפרלמנטריים נכנסים ללשכת מזכיר הכנסת ורושמים את – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

היום רושמים דרך המחשב.

היו"ר ד' שילנסקי:

אכן, במחשב. זה עוד יותר קל. הם בעצם גורמים לקושי. אפילו היתה רשימה כזאת, ואת רואה שלפנייך בתור רשומים עשרה חברי כנסת, ואינך יודעת שהם אינם, איך תעשי את החישוב?

לימור לבנת (הליכוד):

אפשר בכל זאת להעריך. נכון שזה לא יפתור את הבעיה, אבל זה יקל.

שאול יהלום (מפד"ל):

על כל פנים, ברור שבמהלך הוויכוח הזה כל אחד מהנרשמים יכול היה כבר להיכנס לאולם אילו היה כאן ואילו רצה לדבר.

היו"ר ד' שילנסקי:

עכשיו נשמע את אחרון המשתתפים בדיון, חבר הכנסת אליעזר זנדברג. בבקשה.

לימור לבנת (הליכוד):

הוא גם צעיר חברי הבית, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

נכון, הוא צעיר חברי הבית.

יצחק לוי (מפד"ל):

יש לציין גם שבדרך כלל הוא יושב כאן עד השעות המאוחרות ומשתתף בהרבה דיונים.

אליעזר זנדברג (צומת):

היה שווה לחכות.

היו"ר ד' שילנסקי:

היה שווה לחכות. אתה רואה, מודי? בבקשה.

אליעזר זנדברג (צומת):

לאלה שפספסו אני אומר מעל הדוכן הזה, שזו קריאה אחרונה לכל מי שמבקשים לשאת דברים. עד שאני אסיים את דברי יש לכם הזדמנות להיכנס לאולם המליאה, ואולי היושב-ראש יתיר לכם לומר את דבריכם אף-על-פי שהרשימה סגורה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה רואה למה גרמת לי? אני תמיד נוהג לקרוא לכל אחד בשמו המלא ובתואר חבר כנסת. אתה גרמת לפליטת פה שלי כשקראתי לך "מודי".

אליעזר זנדברג (צומת):

אני מוכן לשקול שינוי שמי על מנת להתגבר על התקלה הזאת.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אשר להצעת החוק העומדת לפנינו, אני אתמוך בה כפי שתמכתי בכל הצעות החוק הפרטיות שהועלו כאן לפניכם. אני סבור שנושא אימוץ ילדים טעון דיון ודורש זירוז חקיקה, וכל יוזמה בעניין זה היא מבורכת, גם אם ההסכמה על הפרטים כולם איננה נתונה בשלב הזה. כידוע, המקום לדיון ולליבון הסוגיות השונות הוא בוועדה. אני מניח ששם אפשר יהיה להגיע להבנות ולהסכמות; ולחלופין, להגיע לכאן בשלבים אחרים של החקיקה ולהצביע, אני מניח שגם בפורומים יותר רחבים, על הסוגיות שנתקרו שנויות במחלוקת.

רציתי להעיר הערה בעקבות דברים ששמעתי כאן לגבי טובת הילד, העיקרון של טובת הילד, והשינוי שהצעת החוק אולי מרמזת לו בעניין הזה. אינני סבור כך. אני מאמין שטובת הילד, גם לאחר הצעת החוק הזאת, היתה ונתרת השיקול המרכזי. מיתוסף אולי שיקול, ויש באמת התחשבות מסוימת בעניין ההורים, אבל איני סבור שבמכלול אפשר לראות את טובת ההורים כעניין שיגבור על טובת הילד, אלא הוא שיקול שאולי תהיה לו עדיפות על שיקולים אחרים.

על כל פנים, לא הייתי עולה כאן לומר את דברי אלמלא שמעתי דברים ששודרו בכלי התקשורת, דברים שאמר שר המשפטים לגבי מבקרת המדינה, דברים של חיזוק למבקרת המדינה. אני רציתי לומר לשר המשפטים שהוא – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בניגוד ליועץ המשפטי לממשלה.

אליעזר זנדברג (צומת):

– – צדיק בסדום; צדיק בסדום של ממשלה שתוקפת, מבקרת ומזלזלת.

לימור לבנת (הליכוד):

אתם מעלים את מעמדו של שר המשפטים. אני לא מבינה מה אתם עושים פה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני חושב שהימים שאנחנו עוברים הם ימים קשים, ימים קשים לשלטון הדמוקרטי במדינת ישראל. אולי זו גם הזדמנות להזהיר מפני מה שאני רואה כהידרדרות של השלטון הדמוקרטי; הידרדרות המתבטאת בצווי מעצר מינהליים שמוצאים פעם אחרי פעם, הידרדרות המתבטאת בכוונה להגביל את החסינות של חברי הכנסת, על מנת לרצות את ראש הממשלה שמנסה להוביל מדיניות מסוימת, פוליטית, ויש לו בעיה שחברי האופוזיציה חושבים אחרת. אחת הדרכים הכי מסוכנות להתמודד עם

"הבעיה" הזאת היא להגביל אותם, לפגוע בחסינות שלהם, או למצוא פירושים בדרך עקיפה על מנת להגיע למצב שבו החסינות והזכויות של חברי הכנסת נפגעות.

אני חושב שההתעלמות והזלזול בדוח מבקרת המדינה הם תוספת על הדאגה שצריכה להיות בלב של כל אחד שעה שהוא בודק את האלמנטים המצטברים של פגיעה בדמוקרטיה, בשלטון הדמוקרטי, בכללים מקובלים. אם אוסיף על זה את האלימות שיש מדי פעם, של שוטרים נגד מפגינים בהפגנות פוליטיות, שגורמת לכך שאנשים חוששים לבוא ולהפגין בהפגנות האלה, שגורמת לכך שמספר המשתתפים בהפגנות יורד; ואם אני מוסיף על כך, הלאה, פגיעות בחוקי יסוד לצרכים קואליציוניים, חוקים בסיסיים שעברו בכנסת הזאת ואמורים להוות חוקה של מדינת ישראל, יש לנו מתכון מסוכן מאוד להידרדרות של השלטון הדמוקרטי במדינת ישראל.

על רקע זה באה ההצהרה של שר המשפטים, שמתייצב לימינה של מבקרת המדינה ועושה את הדבר הנכון והראוי לעשותו. אני מקווה שזאת סנונית ראשונה בדרך שונה של ממשלת ישראל ביחס לכיבוד החוק, ביחס להקפדה על החוק – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

אין סיכוי, אין סיכוי.

שאול יהלום (מפד"ל):

– – – אמר ראש הממשלה שיש רק שר אחד או שניים אמיצים, ולכן אין לך תקווה גדולה שמישהו ילך בעקבותיו.

אליעזר זנדברג (צומת):

חבר הכנסת יהלום, לקוות צריך. אנחנו לא ניתן להם להמשיך בדרך אחרת. מי כמונו יודעים.

יצחק לוי (מפד"ל):

התקווה האמיתית היא להחליף את הממשלה.

מיכאל איתן (הליכוד):

המשא-ומתן של הממשלה עם ערפאת כנראה השפיע עליה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, חבר הכנסת זנדברג הקדים את הנושא, ההרצאה כל כך ארוכה עד שנשארה לו פחות מדקה.

אליעזר זנדברג (צומת):

בפחות מדקה אני מבקש רק לומר שאני אתמוך בהצעת החוק – – –

יצחק לוי (מפד"ל):

היות שדבריו הם דברי טעם, אני מציע שתוסיף לו שלוש דקות.

לימור לבנת (הליכוד):

אני מוותרת על דקה מזמני לטובת חבר הכנסת זנדברג.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני עכשיו לא מביע דעה. כשאני יושב כאן, אני לא מביע דעה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני מודה לכם על כל הדקות הרבות שהצעתם לי. אני מבטיח להשתמש בהן בימים אחרים.

על כל פנים, אני אתמוך בהצעת החוק הזאת, ואני מקווה שהיא תזרז את הדיונים שיביאו לפתרון של בעיות כאובות בנושא האימוץ במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. השארת עוד חצי דקה. יפה מאוד.

חברת הכנסת לימור לבנת, למען הסיפוק שלך אני רוצה להגיד, שסגנית מזכיר הכנסת כתבה לי בפתק שהבעיה שהעלית ידועה, אבל עדיין לא נמצאה דרך להתגבר על התופעה הזאת. אני מבין שמחפשים דרך, וכאשר מחפשים – מוצאים.

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מבין ששר המשפטים שמע פה דברי טעם, דברים רציניים, ענייניים ומקצועיים, והוא רוצה לחשוב עליהם, ולכן הוא ייתן את תשובתו – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

כיוון שעלה כאן היום בדיון נושא מסוים שלפי דעתי טעון עוד בדיקה, ואני מתבקש להשיב, אני מבקש לדחות את תשובתי למועד אחר, ונצביע אז.

לימור לבנת (הליכוד):

נתמוך בך.

יצחק לוי (מפד"ל):

יש לך רוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, אני מבין שזה לא בגלל רוב, כי רוב יש לו, כך אני מבין מדברי הדוברים, שבעיקרון כולם תמכו בחוק. אבל הבינותי שמבחינה מקצועית השר שמע פה נקודות נוספות, כך הבינותי, והוא רוצה להתייחס אליהן ברצינות. אבל אולי כדאי שתביא אותן לוועדה.

לימור לבנת (הליכוד):

— — — אדוני השר

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת לימור לבנת, רק רגע. נשמע את כבוד שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, אני ביקשתי ואני כבר הודעתי שאני לא אשיב היום משעה מסוימת, ואני לא רוצה עכשיו לשנות את הדברים שאמרתי, כי אולי מישהו הסתמך עליהם. לכן אשיב במועד אחר ונצביע. אני מאמין שהצעת החוק תעבור פה-אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

כן, הרי העניין הוא לא פוליטי, העניין מקצועי. אולי טוב ונכון בעניין כל כך רציני ורגיש שתהיה מחשבה שנייה ואפשר יהיה ללבן — — —

לימור לבנת (הליכוד):

אני מקווה שבינתיים יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט לא יעכב את הדיון בהצעות החוק הפרטיות שעברו בקריאה טרומית כאן היום.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, אני חורג מהפרוצדורה כי פה היה הכול ענייני ומקצועי, וגם נאמר: עם הרבה רגש, למען הרוח הטובה — אולי תענה על השאלה של חברת הכנסת לימור לבנת.

לימור לבנת (הליכוד):

אני אמרתי שמכיוון שהשר דחה פתאום את ההצבעה, מסיבות לא מובנות, חשבתי שאולי איזו סיעה קואליציונית או חצי קואליציונית התקשרה ואיימה או משהו — כדאי שהכנסת והציבור ידעו; אני הבעתי תקווה שיושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט לא יעכב את הדיון, בגין זה שההצבעה נדחתה, בהצעות החוק הפרטיות שעברו היום בקריאה מוקדמת. הבעתי משאלה.

יצחק לוי (מפד"ל):

— — — ההצעה המקורית.

דוד צוקר (מרצ):

מתוך מאמץ שלא להיפגע ממה שעלול להשתמע, חברת הכנסת לבנת, זה יתקבל בתשומת לב כמו שמתקבל במלוא הרצינות כל חוק, בידיעה שהיתה החלטה של מליאת הכנסת לדון בוועדה, וכן בידיעה שיש תור כמעט בלתי נסבל של הצעות חוק שממתינות בוועדה. נכון שיש גמישות ליושב-ראש במידה מסוימת לדון בחוקים. בהקשר זה, לבי למגמה של הצעת החוק — — —

לימור לבנת (הליכוד):

הובעה משאלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברת הכנסת לימור לבנת, לי אישית יש נגיעה לזירוז הטיפול בהצעת החוק.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבותי, אני סיימתי את הנקודה הזאת, אנחנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק — — —

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, ברשותך, גם אני רוצה להעיר הערה. אם הקריאה הראשונה תהיה ממושכת — — —

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא ממושכת.

ענת מאור (מרצ):

כאחת ממציעות החוק הראשונות, אני רואה בדיון המשולב בהצעת החוק הפרטית ובהצעת החוק
הממשלתית – לא ייתכן – – –

לימור לבנת (הליכוד):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברת הכנסת לימור לבנת, אני נתתי יותר מדי זמן לשיחות הביניים, על מנת להביא לרוח טובה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, יש לי בקשה בשם כל חברי הכנסת שנמצאים כאן: אולי השר במשפט אחד יואיל
לשתף אותנו בסיבה לדחייה. שומעים כאן שמועות על טלפון שהגיע לשר שלא להביא את הצעת
החוק היום להצבעה. האם השר יכול לאשר או להזים את הדבר הזה?

היו"ר ד' שילנסקי:

רק אם השר רוצה. רבותי, אני הקדשתי לזה יותר מדי זמן.

לימור לבנת (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, העניין הוא שאנחנו נשארנו כאן עד שעה מאוחרת לאור חשיבות העניין – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

האם השר רוצה להבהיר זאת לחברים או רוצה להסתפק בדבריו?

חברי הכנסת, אני מצטער, באופן פורמלי הייתי צריך להגיד משפט אחד: השר ישיב במועד אחר,
ובזה לגמור את העניין. למען הרוח הטובה, מאחר שזה מקצועי ולא פוליטי, אני אפשרתי חילופי
דברים, אבל אינני יכול לאפשר עוד, כי אני אחרוג הרבה מהתקנון.

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 42) (מעשה גזענות), התשנ"ד-1994 הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 43) (מעשה גזענות), התשנ"ד-1994

(קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא. לפנינו שני חוקים, ואני מבין שהדיון משולב. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 42) (מעשה גזענות), התשנ"ד-1994, קריאה ראשונה; והצעת חוק העונשין (תיקון מס' 43) (מעשה גזענות), התשנ"ד-1994, של חבר הכנסת דוד צוקר, בקריאה ראשונה.

יציגו את החוק: שר המשפטים, ואחריו – חבר הכנסת דוד צוקר. הדיון יהיה משולב. הנושא חשוב, אבל מאוד אודה לחברים אם כולנו נצטמצם בזמן, בגלל השעה המאוחרת.

בינתיים ביקש ממני מזכיר הכנסת להפנות את תשומת לבכם – חברת הכנסת לימור לבנת, הדבר נוגע בעיקר לעניין שאת העלית – מזכיר הכנסת כותב שעל הלוח מתפרסמת רשימת נואמים בדיון סיעתי, לא כן בדיון אישי שבו אפשר להוסיף שמות עד שהיושב-ראש מודיע שסגר את הרשימה. זה ההבדל. בכל זאת, גם פה יחפשו איזה תיקון באין מוצא.

אדוני השר, הבמה לרשותך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תודה רבה. נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, מטרתה של הצעת החוק המונחת בפניכם, מטעם הממשלה, היא להחמיר בעונשו של מי שממניעים גזעניים פוגע באחר, פגיעה שהיא בבחינת עבירה פלילית.

כיום כולל חוק העונשין, התשל"ז-1977, שתי עבירות שעניינן גזענות: האחת אוסרת פרסום דברי הסתה לגזענות, השנייה אוסרת החזקת פרסום כאמור לשם הפצתו; סעיפים 144ב, 144ד לחוק העונשין.

החוק הקיים איננו מתייחס למעשי גזענות אחרים, שלא על דרך של פרסום. מעשים אלה מהווים בדרך כלל עבירות פליליות בפני עצמן – בעיקר עבירות שעניינן פגיעה בגופו או פגיעה ברכושו של אדם.

כך, למשל, מי שמכה אחר ממניע גזעני, מבצע עבירה של "תקיפה". ואם גרם לו חבלה – הרי הוא מבצע בכך עבירה חמורה יותר של "תקיפה הגורמת חבלה ממשית". התיקון לחוק נדרש משום שאין החוק הקיים מביא לידי ביטוי את החומרה המיוחדת שבביצוע חבלה כזו על רקע צבעו של הקורבן, או על רקע השתייכותו לגזע מסוים או ללאום מסוים.

אנו סבורים כי יש להחמיר בהוראת חוק מפורשת עם המבצע עבירה פלילית ממניע של גזענות, כהגדרתה בסעיף 144א לחוק העונשין. מטרתנו היא להרתיע מפני ביצוע מעשי גזענות, לצמצם את התופעה, ולהעביר לציבור מסר ברור של העדר סובלנות כלפיה או השלמה עמה.

הצעתנו היא לקבוע, כי המבצע עבירה כלשהי, מתוך מניע של גזענות, יהיה צפוי לכפל העונש המרבי הקבוע לאותה עבירה, או לעשר שנות מאסר – לפי העונש הקל יותר. קו גבול של עשר שנות מאסר נועד לשמור על יחס ראוי בין העונש הצפוי למי שמבצע, ממניע גזעני, עבירה שעונשה המקורי אינו עולה על חמש שנים, לבין מי שמבצע, ממניע כלשהו, עבירה שעונשה עשר שנים ויותר.

ההחמרה המוצעת איננה מתייחסת לעבירות שעונשן עשר שנים ומעלה, מאחר שעונש מרבי כזה מאפשר על-ידי מיצויו, או על-ידי התקרבות למיצויו, בשלב גזר-הדין, להחמיר עם מי שביצע את העבירה גם ממניע גזעני.

אני יודע וער לכך שהיתה יוזמת חקיקה של חברי הנכבד, חבר הכנסת דדי צוקר, יושב-ראש ועדת החוקה, ונראה לי שהצעתנו הובאה גם לוועדה ולתשומת לבו.

אני רואה שיש למעשה הבנה מלאה בינינו לבין יושב-ראש ועדת החוקה ובין חבריה באשר לתיקון הזה ובאשר לנוסחו. לכן אני כבר אומר, אדוני, כדי לחסוך בזמן, כאשר יעלה חבר הכנסת דדי צוקר את הצעתו, הממשלה תומכת בה בפה מלא. אני גם רוצה להודות לו על יוזמת החקיקה הפרטית שלו. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת דדי צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההיסטוריה החקיקתית של מדינת ישראל בסוגיית הגזענות – ימיה ותיקים. אבל אני רוצה להזכיר לא את כל ההיסטוריה, אלא רק פרק שהחל בשנת 1986, שבה הוגשה הצעת חוק שדנה בסוגיית הגזענות, וסביבה היה נטוש אז מאבק פוליטי אידיאולוגי. הימים היו ימי כניסתו של חבר הכנסת כהנא, זיכרוננו לברכה, לכנסת. וסביב העניין הזה היה נטוש קרב עז לגבי האופן שבו צריכה החקיקה הישראלית לטפל בתופעה שעד אז היתה בלתי ידועה, בלתי מוכרת לחברה הישראלית, והנה פתאום התופעה הזאת חדרה הישר ללבו של הממסד הישראלי, אל תוך הכנסת הישראלית.

הצעת החוק המקורית שהוגשה על-ידי הממשלה שונתה, כפי שאמרתי, באותה שעה, משום טעמים קואליציוניים. היה כרוך בזה חוק המפגשים עם אש"ף. היתה פה הבנה, מה שקרוי בז'רגון הפוליטי "עסקה" בין הסייעות הגדולות בכנסת, וכתוצאה מכך הצעת החוק שהוגשה ב-1986 צומצמה, תחולתה היתה צרה יותר מכפי שקיוותה הצעת החוק המקורית. ובעצם אנחנו מצויים היום במצב שבו

החקיקה הישראלית אוסרת הסתה לגזענות, אלא שאין בה איסור על מעשה גזעני. כלומר, אי-הכנסתם, נניח, של בני עדות מזרח לבית-ספר של סקטור מסוים ופסילה שלהם על בסיס אתני, על בסיס מוצא, אינן מהוות עבירה כיום. או למשל אפליה של ערבי, או אתיופי, שיש פה הבחנה או לאומית או של צבע, האפליה עצמה איננה עבירה – א. משום שהאפליה אינה מופיעה בהגדרת גזענות; ב. המעשה עצמו איננו עבירה. אסור להסית לו, אסור לפרסם לו, אסור להשמיע מלים בזכות הגזענות בהתקהלות, באספה, במקום ציבורי, בעל-פה או שלא בעל-פה, בכלי תקשורת, אבל המעשה הגזעני כשלעצמו איננו עניין פסול.

אני הגשתי לפני חודשים מספר הצעת חוק שניסתה להגדיר מהו מעשה גזעני והטילה סנקציה על המעשה הגזעני, כלומר ניסיון למלא את הלקונה הזאת שנוצרה בחוק ב-1986. אלא שבמהלך הדיון בוועדת החוקה באה הממשלה עם רעיון אחר, ולכל חברי הוועדה נראה שיש לאמץ את גישתה של הממשלה. ולכן יש זהות בין הצעת החוק שלי, שהוגשה לקריאה ראשונה, ובין הצעת החוק הממשלתית, שכן הוועדה קיבלה את גישת הממשלה.

מה אומרת גישת הממשלה – שר המשפטים הסביר זאת לפני כן. גישת הממשלה אמרה, שבעצם מיתוסף גורם של מניע בכל מקרה של עבירה, בכל עבירה אחרת. אם עבירה נעברה והיה מאחוריה מניע גזעני; אם היתה פגיעה ברכוש, או פגיעה בגוף, או פגיעה אחרת, אבל מאחוריה היה מניע גזעני, הרי כל מעשה הופך בכך למעשה גזעני, והמניע מוסיף לעונש, לסנקציה, במידה שהיה טמון מאחורי המעשה. ובכך בעצם אנחנו נתקן מצב שנוצר ב-1986, שאז לא הוגדר מהו מעשה גזעני ולא ננקטה סנקציה כלפי מעשה גזעני.

מעתה כל מעשה שיש מאחוריו מניע גזעני, לא רק תהיה נגדו סנקציה, אלא הסנקציה תהיה כפולה בחומרתה מאשר אילו היתה העבירה נעברת ללא המניע הגזעני. כלומר, פגיעה ברכוש, או פגיעה בנפש, או פגיעה בגוף, שנעשתה עם מניע גזעני, העונש עליה יהיה מעתה כפול. בכך, פרט לזה שהמסר הציבורי הופך ברור, חד-משמעי, בוטה, פרט למסר החינוכי שהוא המאבק האמיתי בתופעות גזעניות, כי חקיקה כשלעצמה איננה מכשיר מספק, פרט לכך נדמה לי שהסנקציה עשויה להרתיע, עשויה לאיים על מי שמתכוון לנקוט מעשה גזעני כלשהו. וזאת היום המטרה הזוהר גם בהצעת הממשלה וגם בהצעתי.

כפי שאמרתי, הוועדה קיבלה את זה, ואני התכבדתי לקבל את הרעיון שהציע משרד המשפטים, ולכן יש הבדל משמעותי בין הצעת החוק שלי בקריאה ראשונה לבין הצעת החוק שעברה בקריאה טרומית. ואבקש מכם, כפי שביקש השר, לתמוך בשתי הצעות החוק הללו, שהיום הן זהות. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. הדיון על שתי הצעות החוק יהיה משולב. אני סוגר את הרשימה. אני רואה שיש פה משתתפים בודדים. הנושא אומנם כבד, אבל גם השעה מאוחרת, ולכן אני מגביל את רשות הדיבור לחמש דקות, ואבקש לשמור על מסגרת הזמן. אקרא את השמות. חבר כנסת שאקרא בשמו והוא איננו, מפסיד את רשות הדיבור.

חברי הכנסת עובדיה עלי, נעמי בלומנטל, אלכס גולדפרב, יורם לס, מאיר שטרית, חגי מירום, שאול יהלום – ישנו, אחריו – חברי הכנסת יוסף בא-גד, אסתר סלמוביץ, רן כהן, מיכאל איתן – ישנו, אחריו

– חברי הכנסת סאלח טריף, ענת מאור, נעמי חזן, אברהם פורז, אלי דיין, רון נחמן, גונן שגב, טלב אלסאנע, עוזי לנדאו, תופיק זיאד, שאול עמור, רענן כהן, אברהם הירשזון, דליה איציק, שלמה בוחבוט, עבד-אלוהב דראושה, אפרים גור, אברהם יחזקאל, תמר גוז'נסקי, יגאל ביבי, אליעזר זנדברג – ישנו, חבר הכנסת יצחק לוי – ישנו, אחריו – חברי הכנסת דוד מנע, דוד מגן, עמיר פרץ, אסעד אסעד, וחיים אורון אחרון.

חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה. אחריו – חברי הכנסת מיכאל איתן, אליעזר זנדברג, יצחק לוי, וחיים אורון אחרון.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי כנסת, קודם כול תרשה לי, אדוני היושב-ראש, למחות ולהצטער על התנהגותו של שר המשפטים מכובדנו, שדווקא זכה לשבחים בנושא של מבקרת המדינה בדיון הקודם, על דחיית ההצבעה בנושא חוק האימוץ. כל חברי הכנסת שהיו באולם, שחלקם, ואני בתוכם, הביעו הסתייגויות נכבדות לחוק, כולם תמכו בחוק. ואילו השר לא הגיש את הצעת החוק להצבעה. הרי תשובתו יכולה להינתן גם בוועדה, ואינני חושב שיהיה לו איזה חידוש. הרי הוא אמר את דבריו בהתחלה ובאמצע הדיון וענה על שאלות. והשר לא הכחיש, בתשובה על שאלתי במליאה, שהגיע טלפון מסיעת ש"ס שאסר על השר להגיש את הצעת החוק להצבעה.

דוד צוקר (מרצ):

מה?

שאול יהלום (מפד"ל):

השר לא הכחיש. זאת השמועה, והשר לא הכחיש אותה.

דוד צוקר (מרצ):

זה מעשה של יום ביומו שלא מצביעים מייד על הצעת חוק.

לימור לבנת (הליכוד):

אבל זו הצעת חוק ממשלתית שעבדו עליה שלוש-ארבע שנים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל אני לא מבין איך סיעת ש"ס הפכה להיות רואה ואינה נראית. אני לא רואה אותם פה בכלל, הם לא נראים במליאה, והם רואים כל מה שקורה פה. איך הם ידעו שיש כאן דיון?

שאול יהלום (מפד"ל):

מרוח הקודש. חבר הכנסת צוקר, בדרך כלל אדם מבקש לדחות את ההצבעה אם יש לו חשש שאין לו רוב. אבל בנושא האימוץ, כל חברי המליאה כאיש אחד חשו שהחוק חשוב מאוד להרבה משפחות ולהרבה ילדים, שקבלת החוק תביא לזירוז ההליכים, שהיא תביא להסדרת האימוץ, שזה לא יהיה פיראטי.

דוד צוקר (מרצ):

למה הוא לא גייס רוב קואליציוני להפיל את הצעות החוק הפרטיות?

שאול יהלום (מפד"ל):

כידוע לך, חבר הכנסת צוקר, לא תמיד יש רוב קואליציוני. כל ההצעות הפרטיות היו זהות להצעת החוק הממשלתית. והטלפון הגיע באמצע הדיון על הצעת החוק הממשלתית, לא הבוקר, אחרת הוא היה אומר בתחילת דבריו שההצבעה לא תהיה היום. זה מה שקרה, זו בכל אופן ההשערה שאנחנו שמענו. אילו היה השר רוצה, הוא יכול היה, בכבוד, ואנחנו מזמינים אותו, להכחישה או לאשרה, אבל העובדה ששתיקה כהודאה, גם זה אחד הכללים המשפטיים במשפט העברי.

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, עכשיו ניגש לנושא.

דוד צוקר (מרצ):

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא שמעתי את השעה המדויקת של הטלפון. אני לא זוכר שיצאתי מהמליאה, מאז נכנסתי לדיון היום בכנסת, אלא בדקות האחרונות ממש.

שאל יהלום (מפד"ל):

הרי ביקשנו שהשר ישתף אותנו – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

נניח שישבתי פה, ואין לי פלאפון, וקיבלתי את הטלפון המסתורי הזה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הכול ברוח הקודש.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני משאיר משהו לשרלוק הולמס.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני השר, אחרת אין שום סיבה הגיונית לדחייה.

לימור לבנת (הליכוד):

אלא אם השר ידע לפני שהתחיל הדיון שהוא עומד למשוך את הצעת החוק.

שאל יהלום (מפד"ל):

יכול להיות.

לימור לבנת (הליכוד):

הוא הניח לנו לשבח את הממשלה על הצעת החוק – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

חם חם, קר קר.

לימור לבנת (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

גבירותי ורבותי, את הנושא הקודם סיכמנו, ניגש עכשיו לשני החוקים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

ובכן, אני עובר, אדוני היושב-ראש, לשני החוקים בנושא הגזענות. עם כל הכבוד לשר המשפטים ולמציע המכובד, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט, אני חושב שהצעתם מגוחכת אם לא מיותרת. ראו מה קורה: אם אני אדם סאדיסט, חס וחלילה, רשע מרושע, ואני רואה שיש אשה זקנה ברחוב שלי, אשה נכה, שרכושה היחיד הוא מכונית, ואם אני אקח את המכונית, והיא אולי אפילו מכונית לנכים, ואהרוס את המכונית, הרי אני גוזל את פרנסתה אולי, הרי אני גורם לכך שהיא לעולם לא תוכל לצאת מהבית – דיני יהיה שנים. לעומת זאת, אם אני עושה את זה מטעמי גזענות, יוכפל העונש.

ממתי ניתן לכם, חברי הכנסת, לשקול במשקל מניעים בנושא של החוק הפלילי? הרי אין בחוק הפלילי שום התייחסות למניע. יש עניין של כוונה או לא כוונה, יש כוונת זדון או לא כוונת זדון, זה ברור, וזה הבדל לפעמים בין רצח להריגה, אבל בשום עבירה אין התייחסות למניע, משום שאנחנו בסך הכול בני-אדם ואיננו יכולים לשקול מניעים.

גזענות היא פשע. האם אין פשעים חמורים יותר מגזענות? האם סאדיזם אינו גרוע מגזענות? האם סתם התעמרות, ללא כל סיבה, סתם בריונות, ללא סיבה, אינה גרועה או שווה לגזענות? אלא כאן יש לנו איזה מין רצון של השר ושל הממשלה הזאת – ממשלת השמאל, ש"ס והעבודה וחבר הכנסת דוד צוקר – ליצור איזו אווירה של יפי נפש, איזו אווירה שהיום מודרני ללחום בגזענות. אנחנו בוודאי מגנים גזענות, אני רק לא חושב שגזענות חמורה יותר מסאדיזם. סאדיזם, לדעתי, שווה לגזענות, לפחות, אם לא גרוע יותר, ואם אדם ללא שום סיבה עושה פשע, סתם משום שמתחשק לו, סתם ונדלזים ברחוב, ניתן לו רק חצי מענישה בגין גזענות? למה?

לכן, אני חושב שהצעות החוק, הן של הממשלה והן של חבר הכנסת דוד צוקר, הן הצעות חוק לא מוסריות, לא במקומן, ואני הייתי מציע הפעם באמת לדחות את ההצעות האלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת מיכאל איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, להיכן נעלם שר המשפטים?

לימור לבנת (הליכוד):

הוא הולך להחזיר את השאלה – – –

דוד צוקר (מרצ):

שאול יהלום אמר קודם שהוא קיבל טלפון, עכשיו לא נעים לו.

מיכאל איתן (הליכוד):

אולי הוא קיבל עוד טלפון?

שאול יהלום (מפד"ל):

עכשיו הוא מטלפן מכאן.

דוד צוקר (מרצ):

אתה יודע מה? תתייחס להצעת החוק שלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני רוצה להגיד לזכותו, שהשר יושב פה הרבה זמן. הוא יצא לכמה דקות, ונפל דווקא בחלקך שהוא בדיוק יצא. אנחנו תמיד נותנים יחס אם שר יושב הרבה זמן, להבדיל משר שלא מופיע, או יושב חמש דקות ורוב הזמן הוא בחוץ, וגם זה קורה.

אם השר לא שומע אותו, אבקש מכל חברי הכנסת לשמוע את חבר הכנסת מיכאל איתן בתשומת לב רבה. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לנו בעיה עם הצעת החוק הנוכחית, ואני חושב שגם יוזמי ההצעה מודעים לקשיים שהיא מעוררת. אין לי חילוקי דעות באשר למטרה המוצהרת של מגישי ההצעה, והיא להיאבק בתופעות שיש בהן גזענות. השאלה האמיתית במאבק נגד הגזענות היא לא רק שאלה של שימוש בכלים של ענישה והפעלת סנקציות, אלא גם שאלה חינוכית. ואחת הסכנות הגדולות ביותר, חבר הכנסת דדי צוקר, היא כאשר מתוך רצון לתקן עוולה מסוימת אתה הולך לעשות משהו שתהיה בו עוולה גדולה הרבה יותר, ותחוקק חוק גרוע, שאחר כך יפעל נגדך כבומרנג, ובעצמך לא תבין את ההיקף והמשמעות של החקיקה, והיא תלך לכיוונים שאתה לא מתכוון אליהם כלל.

יש דברים מסוימים שאנחנו צריכים להיאבק בהם, אבל הם לא יכולים להגיע עד כדי עבירה פלילית. לא במקרה אנחנו הכנסנו לספר החוקים עבירה שהיא הסתה לגזענות, אבל הגזענות כשלעצמה איננה עבירה פלילית. מדוע? משום הקושי להוכיח עבירה כזאת.

דוד צוקר (מרצ):

הסיבה היחידה שהורידו את זה מספר החוקים היא, שהיתה עסקה בין העבודה לביניכם בשנת 1986, שתמורת תמיכה בחוק איסור מפגשים יורד – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת דדי צוקר, אתה לא צודק, ואני מקווה שלפחות כלפי אין לך טענה ממין זה, מפני שאני באופן רציף פועל בתחום הזה בדיוק להגשמת המטרות שאתה מצהיר עליהן.

שרת התקשורת ש' אלוני:

אתה לא היית אז חבר ממשלה, הוא מספק לך אינפורמציה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל הייתי אז חבר כנסת, והיו אז בעיות אחרות, בעיקר בנושא של דת.

אבל יש קושי, ואני רוצה שאנחנו נלבן את הקושי הזה. מאין מופיע הקושי הזה בהגדרת הגזענות כעבירה? מתוך המחשבות שאתה מייחס לאנשים. מצד אחד, יש מעשה שקל לך להוכיח – אדם עשה מעשה אסור, כן או לא. אנחנו אומרים שעבירה פלילית מחייבת לא רק שאדם עשה מעשה אסור אלא שהיתה לו גם כוונה שאפשר להוכיח אותה. במשפט פלילי צריך להוכיח כוונה.

עכשיו אתה, חבר הכנסת דוד צוקר, בהצעתך עובר לדבר אחר לגמרי – מניע. יש הבדל בין מעשה, כוונה ומניע.

כשאני למדתי מבוא למשפט לפני הרבה שנים – אני לא עוסק בתחום הזה – אני זוכר עד היום, למדנו את הכלל, ושר המשפטים יאשר, אני זוכר את זה בגרסה הזאת, ששופט אנגלי אמר, שמניע של אדם יודע רק השטן או הקדוש-ברוך-הוא, או אלוהים. מה המניע של בן-אדם? לכן עשו הבחנה בין מניע לבין כוונה ואמרו: כוונה, שהיא משהו שניתן להוכיח אותו על-ידי התנהגות חיצונית, היא חלק מהאלמנטים הנדרשים להוכחת אחריות פלילית. בגלל העניין של המניע קשה היה, וגם שר המשפטים לא בא היום עם הצעה להכליל את הגזענות כעבירה פלילית כשלעצמה, גם בגלל המניע, אבל גם משום שזה פולש או מגיע לתחומים שאני לא בטוח שהחוק הפלילי צריך לטפל בהם.

מאחר שלא מציעים כאן, שר המשפטים לא בא ומציע עבירה של גזענות – אתם עושים כאן דבר מסוכן מאוד. אתם באים ואומרים: עבירה של גזענות – אין, אבל אם בעבירה פלילית אנחנו נוכיח מניע, שאנחנו לא הופכים אותו לעבירה פלילית – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, רק רגע, חברי הכנסת, אני אודה לכולכם אם תשבו במקומות שלכם, ובמקומות האחרים, גם השרים. זה קצת מוציא אותנו מהסדר הטוב.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לקבל תשובה, אולי אני מכה, ובזה אני אסיים את דברי. אני רוצה לקבל תשובה ממגישי הצעת החוק מדוע, אם אתם סבורים שאדם ביצע עבירה, וחבר הכנסת דוד צוקר אמר שאם הוא מבצע עבירה פלילית מסוימת הוא ייענש, על עבירה שעונשה חמש שנים, אם היא תהיה מתוך מה שיצטרכו להוכיח כמניע, הוא יקבל עונש של עשר שנים, מדוע את הדבר הזה, שיכול להחמיר את הענישה מחמש שנים לעשר שנים – אדוני השר וחבר הכנסת דוד צוקר, אני רוצה להפריע לכם רק עכשיו, תשובה על השאלה הבאה, לשר המשפטים כיוונתי. השר לאיכות הסביבה פטור מהעניין הזה לחלוטין. אני שואל אתכם ואני מבקש לקבל תשובה, מדוע הקטע הזה, שיביא לכך שיהיה לאדם אלמנט נוסף בביצוע העבירה, יכפיל את העונש רק בגלל אותו אלמנט נוסף; אותו אלמנט אתם לא רואים כראוי להיות אלמנט שהוא בר-ענישה בכלל, כשלעצמו – אז אני אוכל אולי לקבל תשובה על כל הפרובלמטיקה שהצעת החוק הזאת מעלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה – חבר הכנסת אליעזר זנדברג; סליחה, חברת הכנסת ענת מאור. שמתי לב שחברת הכנסת נעמי חזן איננה וחברת הכנסת ענת מאור ישנה.

ענת מאור (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברות וחברי הכנסת, ראשית, לדבריו של חבר הכנסת יהלום, שהתייחס לסעיף הקודם, שהיה בו דיון מכובד מאוד ורציני מאוד בנושא האימוץ הבין-ארצי. גם אני הייתי שמחה אילו התקיימה ההצבעה על הצעת החוק הממשלתית הערב, אך אני חושבת שאין זה נכון להטיח האשמות, כפי שאתה עושה זאת גם בקריאות הביניים וגם מעל הבמה הזאת. הזכות לדחות את התשובה ולדחות את ההצבעה שמורה לשר. צריך לכבד זאת, ולפעול במשותף ללא הבדלים – –

שאול יהלום (מפד"ל):

מה הסיבה – – –

ענת מאור (מרצ):

– – של קואליציה-אופוזיציה. חבר הכנסת יהלום, אתה יודע טוב מאוד שהשר לא חייב בתשובה – –

שאול יהלום (מפד"ל):

כן חייב. מדוע הוא לא חייב?

ענת מאור (מרצ):

סליחה, חבר הכנסת יהלום, הוא אמר לנו – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

– – –

ענת מאור (מרצ):

אני לא רוצה למחות על הנושא, ואני חושבת שצריך להמשיך את שיתוף הפעולה הפורה בנוגע להצעת חוק האימוץ הבין-ארצי – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

אני מצטער מאוד, את צריכה למחות בפני השר ולא בפני.

ענת מאור (מרצ):

לגבי חוק הגזענות, גם פה, חבר הכנסת יהלום, אני חושבת שחבר הכנסת איתן התמודד והתווכח באופן מכובד. אני חלוקה על עמדתו, אבל ניתן להתייחס. אך לקרוא בגיוויים ובכינויים כפי שביטאת כלפי הצעת החוק – אין זה נכון. ללא ספק צריך לטפל גם בנושאים אחרים, כמו סאדיזם או דוגמאות שהעלית, אבל נושא הגזענות הוא נושא מרכזי וחשוב. העובדה ששר המשפטים וחבר הכנסת צוקר הביאו את התיקון, שלא די שעבירה תהיה הסתה לגזענות אלא עצם מעשה הגזענות הוא עבירה, זה תיקון חשוב ביותר – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

זה לא החוק – – –

ענת מאור (מרצ):

– – – והוא מתחיל קודם כול מהבית הזה – – –

שאל יהלום (מפד"ל):

גברתי, את לא מבינה – – –

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת יהלום – – –

דוד צוקר (מרצ):

זאת בדיוק הצעת החוק.

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, ברשותך, מספיק.

דוד צוקר (מרצ):

— — — לא הבנת — — —

ענת מאור (מרצ):

תקרא היטב את הצעת החוק.

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

ענת מאור (מרצ):

תקרא היטב את הצעת החוק. יש פה שני תיקונים — — —

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

ענת מאור (מרצ):

חבר הכנסת יהלום, יש פה שני תיקונים. אני רוצה להגיד שבעיית הגזענות התחילה בבית הזה, בשבועות הראשונים של תפקודו, כאשר עברה הצעת חוק, וחבר הכנסת חנן פורת, מסיעתך, קם וקרא בבית הזה: הצעת החוק עברה בקולות הערבים. זאת אמירה גזענית. אילו היא נאמרה

בפרלמנט בצרפת, אילו אמרו שם שהצעה עברה בקולות חברי פרלמנט יהודים, היינו אומרים שזאת הערה אנטישמית.

העיסוק בנושא הגזענות הוא חלק מאושיות הדמוקרטיה, והאמירות בקלות-הלשון שמאפיינות חלקים הולכים וגדלים של החברה – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה זה ג'יהאד?

ענת מאור (מרצ):

ג'יהאד – זאת אמירה חמורה מאוד. הממשלה וראש הממשלה הסתייגו ממנה – – –

לימור לבנת (הליכוד):

ראש הממשלה הסתייג ממנה?

ענת מאור (מרצ):

אני חוזרת ואומרת – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

— — —

ענת מאור (מרצ):

— — — שהנושא של החמרה – – –

קריאות:

— — —

ענת מאור (מרצ):

חברי הכנסת, ברשותכם. ההחמרה בנושא גזענות, לרבות מי שעובר את העבירה ולא רק מי שמסית, והחמרה בנושא הענישה חשובה. היא הכרחית, מעבר לחילוקי הדעות הפוליטיים, בתחום המדיני. אני חושבת שעל זה צריכים לבוא להסכמה כל חברי הבית, שכן כפי שאמרתי, ואני רוצה לסיים בזאת, זה חלק מהמהות – –

מיכאל איתן (הליכוד):

כאשר תפתחי את הקיבוץ ואת הבריקה של הקיבוץ ללא-יהודים, אנחנו נדבר על גזענות.

ענת מאור (מרצ):

– – הדמוקרטיה שלנו. אני מציעה לחברי הכנסת לאמץ את שתי הצעות החוק. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת יצחק לוי, ואחריו – אחרון, חבר הכנסת חיים אורון.

מיכאל איתן (הליכוד):

יש לי שאלה, אדוני היושב-ראש, מאחר שאני כבר דיברתי ואני הייתי רוצה להשתתף בהצבעה, הייתי רוצה שהשר יודיע אם ש"ס צלצלו עוד הפעם, אז אולי אני אוכל ללכת הביתה. אולי אפשר לקבל הבהרה מהשר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

היו"ר ד' שילנסקי:

תרשה לי, חבר הכנסת מיכאל איתן. אם לא קיבלתי כל הודעה מהשר, משמעות הדבר שהתשובה תהיה היום וההצבעה היום, או גם הצבעה בלי תשובה יכולה להיות. בפעם הקודמת קיבלתי הודעה. הפעם לא קיבלתי כל הודעה.

בבקשה, אדוני.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשפטים, רבותי חברי הכנסת, אין ספק שההצעה המוגשת לפנינו היא בעייתית ביותר, יש בה חריגה מכל התפיסה שבחוק העונשין. בחוק העונשין אנחנו בודקים את המעשה ואת הכוונה הפלילית שבמעשה, אנחנו לא בודקים מניעים. בדרך כלל כאשר אדם גונב אנחנו צריכים לבדוק שהיתה כוונה פלילית בגנבה עצמה, יכולה להיות כוונה בדרגות שונות, אבל הכוונה הפלילית מתייחסת לכוונה של הגונב לגנוב.

כאן הממשלה וחבר הכנסת צוקר מציעים דבר החורג לגמרי מכל כללי חוק העונשין ומכל כללי הכוונה הפלילית. אדוני השר, אנחנו מדברים כאן על מניע, ומניע של גזענות הוא דבר שאינני יודע איך ניתן יהיה להכניס אותו בכוונה הפלילית, איך ניתן יהיה להוכיח אותו ולדון בו בבית-המשפט.

אביא כמה דוגמאות. נניח שגנב פרץ לחמש מכוניות וגנב מהן מקלטי רדיו. רצה הגורל ומתוכן ארבע מכוניות הן של יהודים ומכונית אחת היא של ערבי. יבוא מי שיבוא ויטען שאותו פורץ גנב את הרדיו מתוך המכונית של הערבי מתוך מניע של גזענות. איך אפשר להוכיח זאת? אני מבין שבדיבור אפשר להבחין בגזענות, אבל איך אפשר לראות גזענות במעשה? האם במעשה יש הוכחה של גזענות? אם במעשה יש הוכחה של גזענות, יש עבירה של גזענות. לכן, בואו נקבע שיש עבירות של גזענות – אולי יש עבירה כזאת, אולי אין, אינני בקיא בחוק הפלילי עד כדי כך – וייקבע עונש לעבירה של גזענות. אנחנו מערבים כאן דבר שלא יהיה אפשר להוכיח אותו בשום פנים ואופן.

דבר שני – מהי גזענות. האם הכוונה היא למוצא לאומי, למוצא דתי, לצבע עור, למוצא אתני? האם זה מוגדר במקום כלשהו, האם אנחנו יכולים לקבוע מהי גזענות?

אדוני השר, מעבר להתרועעות של הרגע הזה בשל גיוס קולות, אני מבקש את תשומת לבך העניינית.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני יושב בשקט, אני לא מתרוצץ.

יצחק לוי (מפד"ל):

מתרוצצים עבורך. הייתי רוצה את תשובתך העניינית.

שמענו היום מסגן שר החינוך שתי התבטאויות שהן חמורות בעיני. במסמך שהופיע במשרד החינוך בעקבות הטבח בחברון יש פרק, ובו עשו השוואה בין חוקי כהנא לחוקי נירנברג, דבר שהוא חמור כשלעצמו, כי חוקי כהנא הם באמת חמורים וכמה מהם גזעניים ואסור שמקומם יהיה אצלנו, אף-על-פי-כן אני לא חושב שאפשר להשוות דבר כלשהו לחוקי נירנברג. אחד החוקים שהציע כהנא היה חוק איסור נישואי תערובת.

עד שיגמרו לגייס, אני רוצה לומר עוד כמה משפטים.

היו"ר ע' מאור:

הגיוס הסתיים.

יצחק לוי (מפד"ל):

מצדנו – עוד לא, לכן אני מבקש לאפשר לי להמשיך.

היו"ר ע' מאור:

בבקשה.

יצחק לוי (מפד"ל):

תודה. אחד החוקים שצוין שם כחוק המקביל לחוקי נירנברג היה חוק של כהנא, שהציע לאסור נישואי תערובת. נעזוב לרגע את כהנא ואת דרכו הגזענית – אני לא מזדהה אתו בעניינים אלה – אדוני השר, אני שואל אותך: האם העמידה על כך שהנישואים לא יהיו נישואי תערובת היא מעשה גזעני? האם אדם שיעבור עבירה ויש בה גורם של נישואי תערובת הוא דבר גזעני?

אביא עוד דוגמה. בשבוע שעבר השיב לי סגן שר החינוך על שאילתא ואמר שהעיסוק בענייני המקדש אינו תואם מדינה יהודית דמוקרטית. אינני יודע מה היתה כוונתו, האם הכוונה היתה שהקרבת קורבנות איננה תואמת מדינה דמוקרטית? האם הכוונה שהעלאת הכהנים למעמד של כהנים אינה תואמת מדינה דמוקרטית? אינני יודע.

לאחרונה אנחנו שומעים יותר ויותר קולות שמשווים כמה מחוקי התורה לחוקים גזעניים. אם למשל אדם יעבור עבירה כאשר המניע שלו יהיה מניע שנובע מאחד מחוקי התורה, יבוא היועץ המשפטי לממשלה, או התובע, ויגיד: יש כאן עניין של גזענות ולכן צריך להכפיל את העונש. אדוני השר, האם תיתן את ידך למעשה כזה? האם תיתן את ידך לחקיקה כזאת? אין כאן עניין של קואליציה

ואופוזיציה, אני מדבר כאן בצורה עניינית. ראשית, אנחנו מדברים בחוק שאין לו אח ורע בחוק הפלילי מצד הכוונה; שנית, יש סיכון רב שהחוק הזה יוסיף מתח רב בין שומרי התורה לשאינם שומרי תורה כאשר אלה שאינם שומרי תורה יכניסו את ממד הגזענות בתוך התורה, שבוודאי אין בה שום ממד של גזענות.

אדוני השר, אני מקווה שהשתכנעת מדברי ותהיה מוכן לשקול אותם ואולי גם לדחות את ההצבעה. אלה דברים כבדי משקל לפחות כמו בחוק הקודם, ותצטרך לשקול היטב לפני שתשיב. אין ספק שהדברים והטיעונים שהעליתי הם די חדשים בעיניך ולא התכוננת להשיב עליהם, לכן אני מבקש שתעיין בעניין ותביא את תשובתך במועד אחר, כדי שנוכל לשמוע תשובה בהירה, ברורה, מנומקת ומלומדת, ואז נוכל לשקול את הצבעתנו, כל אחד לפי מצפוננו. אני מודה לך, אדוני השר, על היענותך.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אחרון הדוברים, חבר הכנסת חיים אורון, בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

הצלצול הזה הוא לשתי ההצבעות?

היו"ר ע' מאור:

כן.

חיים אורון (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ידידי, חבר הכנסת יצחק לוי, אני לא יכול לטעון שבויכוח שהתפתח פה על-ידי חברי הכנסת המתנגדים לחוק אין ממש, אבל הוא מציג את הבעיה שבפניה אנחנו עומדים. הוכחת המניע לגזענות לא תהיה קלה לבית-המשפט, אבל מאותו רגע שהיא הוכחה, האם אתה מתנגד שכאשר נוסף על עבירה שהתבצעה פעל המניע הזה – האם אין לכך מקום במציאות שלנו? אני לא יודע על מי החוק הזה עומד להגן ובאיזו סיטואציה המחוקק יגיד שיש מקום לכפל עונש, כאשר ברור לחלוטין שהוכחת המניע איננה פשוטה, אבל אני מסוגל לתאר את הסעיפים שלפיהם ניתן להוכיח אותה.

יצחק לוי (מפד"ל):

בהגדרת גזענות.

חיים אורון (מרצ):

כל הנושא של הגדרת הגזענות וההתמודדות עם השאלה הזאת נמצאים הרבה פעמים בתחום האפור. לא אחת היה ויכוח בין הגישה שאמרה כי היות שהתחומים פה אינם ברורים נתמודד עם השאלה הזאת ובין הגישה שאמרה שהיות שהתחומים אינם ברורים נברח מהתמודדות עם השאלה הזאת. ההתמודדות עם בעיית הגזענות לא צריכה לחצות את הבית בקו שבין ימין ובין שמאל. אני מקווה שמי שאומר שיהיה קשה להוכיח את המניע לא מתייחס אל העבירה הזאת בחומרה פחותה – חבר הכנסת לוי, אני יודע שאתה לא מתייחס אל העבירה הזאת בחומרה פחותה ולכן אני מתווכח אתך – במציאות שבה אנחנו חיים נכון נעשה אם נחدد את ההבחנה הזאת.

אני עושה כבר ארבע שנים בניסיון להחיל את המניע של גזענות, חבר הכנסת יצחק לוי, על פיצויים שקיימים היום כאשר הנפגע הוא בגין פעולת איבה מצד מי שהוגדר כאויב של מדינת ישראל. אבל פעולה גזענית בעליל, שאין מחלוקת שהיא גזענית, למשל כמו מקרה הפציעה של אמיל גרינצווייג, למשל כמו פגיעות ביהודים או בערבים במרכז ירושלים, שהרקע הוא גזעני ברור, ואין הבדל בינו לבין מעשה שנעשה נגד המדינה – החוק אינו תקף לגביו, וההנמקה של מי שמתנגדים לו היא, שלא ניתן להגדיר את הגבולות המדויקים. היות שלא ניתן להגדיר את הגבולות המדויקים, יכול להיפגע אדם, יהודי או ערבי, במרכז ירושלים כתוצאה מפעולה גזענית ולא להיות מפוצה.

אני חושב שנעשה טעות אם לא נלך בכיוון שהחוק הזה אומר. יכול להיות שבקריאה שנייה ושלישית ניתן לחדד כמה הבחנות, אבל ביסודו של דבר התיקון נכון.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. תשובתו של השר ליבאי, בבקשה, ולאחר מכן נעבור להצבעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, תשובתי הקצרה לדוברים היא זו: ראשית, בדרך כלל אכן נכון הדבר, מניע אינו יסוד ביסודות העבירה. כאן למעשה לא מדובר ביצירת עבירות חדשות אלא מדובר במידת העונש. כאשר מדובר במניע, בדרך כלל מניע הוא כוונה מיוחדת.

מיכאל איתן (הליכוד):

מדוע אתה לא מביא את זה כעבירה?

שר המשפטים ד' ליבאי:

ועדת החוקה תוכל לשקול בהתאם להערות שהושמעו כאן, האם להשתמש במלה "מניע" או להשתמש כאן במלה "כוונה".

שנית, נשאלנו מה זו גזענות. באותו סימן בחוק העונשין יש הגדרה לגזענות. משמעותה: "רדיפה, השפלה, ביזוי, גילוי איבה, עוינות או אלימות, או גרימת מדנים כלפי ציבור או חלקים של האוכלוסייה, והכול בשל צבע או השתייכות לגזע או למוצא לאומי אתני".

שלישית, תוארו פה מקרים מסוימים ונשאלה השאלה האם בגינם יועמדו לדין. ובכן, הדגשתי, למעשה אין כאן יצירת עבירות חדשות. יש פה החמרה בענישה כאשר עבירה נעברת מתוך מוטיבציה גזענית או שיקול דעת גזעני.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר, אולי תסביר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני לא רוצה להאריך, היושבים כאן יושבים עד שעה כל כך מאוחרת. תן לי לומר את שלי, אחר כך תאמר את שלך על חשבון זמנך, בטובך.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, הדיון בזה תם ובוועדה יהיה המשך הדברים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

יש הוראה שחלה גם על התיקון אשר אנחנו מתקנים היום, והיא: "לא יוגש כתב אישום בשל עבירה לפי סימן זה אלא בהסכמה בכתב של היועץ המשפטי לממשלה". זהו שסתום הביטחון, שבדרג העליון ביותר ישקלו אם אכן מן הראוי להעמיד לדין בגין התנהגות מסוימת, גם בהקשר של עניין הגזענות.

אני מבקש להעביר את שתי ההצעות לוועדת החוקה, חוק ומשפט. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה, אדוני השר. אם כן, חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על שתי הצעות התיקון לחוק העונשין. בבקשה.

הצבעה מס' 6

שר המשפטים ד' ליבאי:

הצבעות נפרדות.

היו"ר ע' מאור:

סליחה, אני מבטלת את ההצבעה, מאחר שההצבעות הן נפרדות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

תחילה על הצעת החוק של הממשלה, ואחר כך על הצעת החוק הפרטית.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו מצביעים על הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 42) (מעשה גזענות), של הממשלה. בבקשה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 8

נגד – 6

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 42) (מעשה גזענות),

התשנ"ד–1994, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

בשמונה קולות, ואני מצרפת את קולי בגלל התקלה הטכנית, תשעה בעד, שישה מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובעת שהצעת חוק העונשין (תיקון מס' 42) (מעשה גזענות), של הממשלה, מועברת להכנה לקריאה שנייה ושלישית לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

שאול יהלום (מפד"ל):

איך זה תשעה בעד?

היו"ר ע' מאור:

היתה תקלה טכנית. היו שמונה וצירפתי את קולי.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מבקש לחזור על ההצבעה.

היו"ר ע' מאור:

כדי למנוע כל ספק, נחזור על ההצבעה על הצעת החוק הממשלתית, הצעת חוק העונשין. בבקשה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 7

נגד – 6

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 42) (מעשה גזענות),

התשנ"ד–1994, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יהלום צודק, שבעה בעד, אני מצרפת את קולי, אז בשמונה קולות בעד, שישה מתנגדים, ללא נמנעים, אני קובעת שהצעת חוק העונשין (תיקון מס' 42) (מעשה גזענות), עברה בקריאה ראשונה, והיא מועברת להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 43) (מעשה גזענות), של חבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 7

נגד – 6

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 43) (מעשה גזענות),

התשנ"ד–1994, לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

בשבעה קולות, ובצירוף קולי – שמונה בעד, שישה נגד, ללא נמנעים, אני קובעת שהצעת חוק העונשין (תיקון מס' 43) (מעשה גזענות), של חבר הכנסת דוד צוקר, מועברת להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

בזה תמה הישיבה. הישיבה מחר תיפתח בשעה 11:00. לילה טוב לכל המתמידים, ישיבה זו הסתיימה.

הישיבה ננעלה בשעה 22:25.